

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
DIVISION OF ART AND CULTURE CONSERVATION
MAEJO UNIVERSITY

อาคารอำนวยการ ยศสูง ชั้น 3 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290
โทรศัพท์ 053-873300-1
www.artandculturemju.com

ช่ออินทนิล

ปีที่ 3 ช่อที่ 3 พ.ศ. 2563

CHORINTANIN MAGAZINE

ลูกพระพิรุณสืบสาน
สร้างสรรค์ รวมศิลป์แผ่นดินสยาม

กว่า 23 ปี บนเส้นทางความบันเทิง
วงดนตรีแม่โจ้แบนด์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พิพิธภัณฑวัตถุวังเมือง
พิพิธภัณฑที่ท้องถื่นของคนสันทราย

เยือนเอื้องงาม
ในป่าชุมชนบ้านปางเปา

ดอกไม้และใบไม้
ในคติความเชื่อของชาวล้านนา

CONTENTS

สารบัญ

ปีที่ 3 ซ่อที่ 3 พ.ศ. 2563

ช่ออินทนิล

คุยกับอธิการบดีแม่โจ้

2

เรือนชาบบ้านศูนย์ศิลป
บรรณาธิการบริหาร

4

แม่โจ้... แม่โจ้ของเรา

ครัวอ้อมอุ่น

จากพี่สู่น้อง....จากแม่โจ้สู่ชุมชน

6

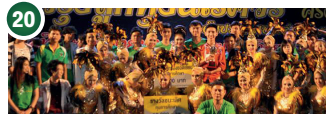
คนเป้งฝาย ลำห้วยโจ้

11

ลูกพระพิรุณสืบสาน

สร้างสรรค์ รวมศิลป์แผ่นดินสยาม

15

แม่โจ้... แม่โจ้ของเรา

กว่า 23 ปี บนเส้นทาง

20

ความบันเทิง วงดนตรีแม่โจ้แบนด์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การกำเนิดเพลงแม่โจ้
กับวงสุนทราภรณ์

24

ชมรมเกษตรอาวุโส

25

ณ อาคารพุทธมิ่งมงคลศักดิ์สิทธิ์

27

สานสัมพันธ์มิตรภาพ ลาว-ไทย

ครั้งที่ 16 ณ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว

30

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม

พิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของคนสันทราย

37

วรรณกรรมล้านนา

งานฝีมือผ้าห่อ

40

มวยผมบ่าเก่าหาอาวมาเล่าใหม่

เชิงจายลายดาบล้านนา

45

ประเพณีล้านนาที่ถูกลืม..

48

เจ้าที่ในอดีต

51

ล้านนาคดี

เยือนเอื้องงาม

ในป่าชุมชนบ้านปางเปา

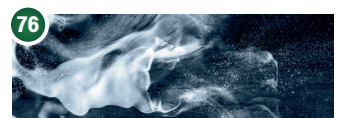
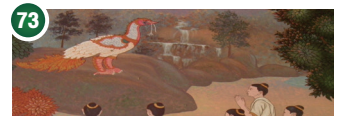
53

ดุจรัตนนาแห่งห้วงปัญญาญาณ :

ร้อยเรียงเรื่องราวสืบสาว

ประวัติพระครูรัตนปัญญาญาณ

56

ล้านนาคดี

ดอกไม้และใบไม้

ในคติความเชื่อของชาวล้านนา

64

กาเผือกในภาคเหนือ

73

ผีปู่ย่า

76

ของกินบ้านเฮา

นั่งข้าวะกิน

วัฒนธรรมที่กำลังจะเลือนหาย

ไปจากสังคมล้านนา

78

ของกินคนเมือง

ของคนกินมัง(สวริต)

80

เอ็นป่าวข่าวศูนย์ศิลป์

83

คุยกับอธิการบดีแม่โจ้

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา

MAEJO UNIVERSITY

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้บทบาททางสังคมใหม่ ๆ ซึ่งเราเรียกกันว่า New Normal ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับครัวเรือน และระดับสังคมชุมชน ในการป้องกันตนเองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการช่วยเหลือแบ่งปันกัน เพื่อก้าวข้ามผ่านภาวะวิกฤติในครั้งนี้ไปพร้อม ๆ กัน

ในส่วนของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้ดำเนินการช่วยเหลือเครื่อง่ายทุกกลุ่มของมหาวิทยาลัย ทั้งมาตรการเยียวยานักศึกษา บุคลากร ประชาชนในชุมชน และกิจกรรมแม่โจ้เพื่อสังคมอีกหลายโครงการเพื่อสนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ เช่น การผลิต Face Shield การทำเจลแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ การผลิตนาโนซิลเวอร์สำหรับฆ่าเชื้อ การทำหน้ากากอนามัยนาโน และแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวทั่วไทย ที่สำคัญคือกลุ่มศิษย์เก่าแม่โจ้และภาคเอกชน ได้มาร่วมสนับสนุนการจัดทำอาหารและถุงยังชีพแจกจ่ายประชาชนในชุมชนโดยรอบ ด้วยการจัดเป็นโครงการครัวอุ่นแม่โจ้พี่เพื่อน้อง ปันน้ำใจสู้ภัยโควิด - 19 ซึ่งทางกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

หลังจากวิกฤติโควิด - 19 ในครั้งนี้ อนาคตของประเทศไทยกำลังจะเปลี่ยนจากความมั่นคงทางเศรษฐกิจไปสู่ความมั่นคงทางมนุษย์เป็นตัวตั้ง แพลตฟอร์มทุกอย่างกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตตามวัฒนธรรมกำลังปรับตัวไปตามสถานการณ์ของโลก เกษตรยุคใหม่จะมีความสำคัญอย่างยิ่ง เทคโนโลยีและนวัตกรรมของโลกสมัยใหม่กำลังเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตที่เราต้องเร่งก้าวให้ทัน

มหาวิทยาลัยแม่โจ้จะยืนหยัด มุ่งมั่นในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเผยแพร่ไปสู่สังคมชุมชน เราจะอยู่เคียงข้างภาคการเกษตร และพลิกวิกฤติในครั้งนี้ให้กลายเป็นโอกาสไปพร้อม ๆ กัน โดยยังคงยึดมั่นในอัตลักษณ์ที่ภาคภูมิใจในการเป็นแหล่งภูมิปัญญาทางการเกษตรของไทยมาอย่างยาวนาน

ขอขอบคุณ คณะบรรณารักษ์วารสาร “ช่ออินทนิล” ที่ได้ร่วมกันจัดทำและเผยแพร่เนื้อหา บทความต่าง ๆ ซึ่งได้ร้อยเรียงให้เห็นวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวล้านนาได้อย่างสวยงามน่าชื่นชม รวมถึงเรื่องราวต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดออกมาให้ชาวแม่โจ้ได้สัมผัส และขอให้คงสืบสานสิ่งเหล่านี้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง ขอขอบพระคุณทุกท่านจากใจครับ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

31 กรกฎาคม 2563

ช่ออินทนิล

ปีที่ 3 ช่อที่ 3 พ.ศ. 2563

ที่ปรึกษา :

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภูมิ คุชฌ์)

บรรณาธิการบริหาร :

นางสมพร แรกชำนาญ

กองบรรณาธิการ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยุตภัฏ คำมูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอด
อาจารย์ลักขณา ชาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงหทัย สือดัง
อาจารย์ปาริวัตร พินล
นายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา
นายวุฒิภัทร เกตุพัฒน์พล
นางสาวศรัทธา บุญเรือง
นางอุไรภัทร์ ชัยเรืองวุฒิ
นางสาวเมธิชา ยอดหอม
นางสาวเบญจรัตน์ ศุภอุดมฤกษ์
นายสิทธิชัย วิมาลา
นางสาวสุวิชา ศรีวิชัย

จัดทำโดย :

โครงการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรม
กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้
63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์/โทรสาร :

053-873300-3 www.artandculturemju.com

พิมพ์ที่ :

บริษัท นันทพันธ์พรินต์ติ้ง จำกัด โทร. (053) 804908 www.nuntapun.com

จำนวน :

500 เล่ม / พ.ศ. 2563

โครงการผลิตสื่อเผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรม “ช่ออินทนิล” จัดทำให้นักคิด นักเขียน ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคลากร ได้รวบรวม เรียบเรียง เขียนบทความ ข้อความ สารคดี นำเสนอข้อมูลแนวคิด หรือข้อเสนอแนะถ่ายทอดเพื่อความเข้าใจ ในทัศนะ และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทัศนะของผู้จัดทำ และมีใช้เพื่อความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ภาพปก :

ทีมลูกพระพิรุณควัารางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 ได้รับถ้วยรางวัลจาก นายทฤษฎพงษ์ ศิริ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม พร้อมเงินรางวัล 60,000 บาท ในการแข่งขันประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน "รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม" รวมศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย จัดโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

เรือนชาวน บ้านศูนย์ศิลป์

สวัสดิ์ท่านผู้อ่านที่รักเจ้า

ประเทศไทยยังอยู่ในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และยังคงอยู่กับเราไปอีกนาน ส่งผลให้ปี 2563 นี้ มีการงดกิจกรรมยกเลิกงานประเพณี พิธีการ พิธีกรรมต่างๆ ว่าด้วยการรวมตัวของคนกลุ่มใหญ่ที่ทำให้เสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสนี้ หลายเดือนที่ผ่านมาประชาชนคนไทยตื่นตัวกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดเป็นอย่างดี อีกทั้งต้องเก็บตัวอยู่บ้านบ้านเมืองเลยเงียบเหงาไป เศรษฐกิจหดตัว แต่ในขณะเดียวกันประโยชน์ที่ได้จากสถานการณ์นี้คือครอบครัวอยู่พร้อมหน้าอย่างอบอุ่น กลับมาสู่วิถีชีวิตพอเพียง ธรรมชาติฟื้นฟู ตั้งรับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดรวดเร็วขึ้นจนกว่าห้วงเวลาของสถานการณ์นี้จะผ่านพ้นไป

คอลัมน์อินทิลฉบับนี้ยังคงคับคั่งไปด้วยนักเขียนและเรื่องราวดีๆ ที่แต่ละท่านบรรจงนำมาเสนอ ด้วยวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนล้านนาอย่างหลากหลาย รวมถึงเรื่องราวของมหาวิทยาลัยแม่โจ้เรา หลายเรื่องที่คัดสรรนำเสนอให้ทุกท่านได้สัมผัสไม่ว่าจะเป็น “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดร่องเม้ง” บอกเล่าเรื่องราวของหายากภายในพิพิธภัณฑ์ที่ชวนท่านผู้อ่านตามไปชม “กว่า 23 ปี บนเส้นทางความบันเทิงของวงดนตรีแม่โจ้แบนด์” เรื่องราวของวงดนตรีระดับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขานระดับประเทศมาอย่างยาวนาน “การกำเนิดเพลงแม่โจ้กับวงสุนทราภรณ์” ที่นักศึกษารุ่นใหม่น้อยคนนักจะทราบความเป็นมาของบทเพลงที่ร้องกัน “คนแบ่งฝายลำห้วยใจ” เหตุใดต้องมีฝายน้ำและความร่วมมือร่วมใจของพี่น้องชาวแม่โจ้ และเรื่องราวภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาอีกมากมายในคอลัมน์อินทิลเล่มนี้

ขอให้มีความสุขกับคอลัมน์อินทิลเนื้อเจ้า

(นางสมพร แรกชำนาญ)

ผู้เขียน

ชยุตภัฏ คำมูล

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรภาษาไทย สำหรับชาวต่างประเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สมพร แรกชำนาญ

- ผู้อำนวยการกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยถิ่นล้านนา

ศรีเลา เกษพรหม

- ผู้เชี่ยวชาญด้านจารึกล้านนา ปราชญ์ด้านประเพณี พิธีกรรม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ดร. ชิต อินปราง

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพืชสวนระดับ คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ดวงหทัย ลือตัง

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรภาษาไทย สำหรับชาวต่างประเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ลักขณา ชาญ

- อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาไทย สำหรับชาวต่างประเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิภชัย สุทพระนา

- หัวหน้างานดนตรีและบันเทิงนาการ

วรายุทธ อ่อนศรี

- เจ้าหน้าที่สำรวจพืชสวน ผักสด ผักปลอดสารพิษ สำนักงาน ป.ป.ส. ฝ่ายสำรวจและติดตามการปลูกพืชสวน ผักสด

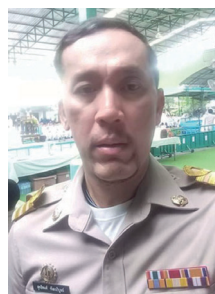
เอกรินทร์ แสนแก้ว

- ผู้ปฏิบัติงานบริหาร คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สุทธิพงศ์ พัฒนวิบูลย์

- ครูโรงเรียนเทศบาลหนองป่าครั่ง

ดร.สุนทร คำยอด

- ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยและล้านนาศึกษา รองหัวหน้ากลุ่มภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วุฒิกักร เกตุพัฒน์พล

- หัวหน้างานอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

กัณณิกา จ้ามสี่

- นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

นายพนพล พินาส

- อนุศาสตราจารย์ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

วินาภัทร พงษ์กา

- นักวิชาการศึกษา กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา

- หัวหน้างานพิพิธภัณฑ์การเกษตร และวัฒนธรรมไทย กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ครัวอ้อมอุ่น

จากพี่สู่น้อง....จากแม่โจ้สู่ชุมชน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมาก่อให้เกิดผลกระทบมากมายไปทุกภาคส่วนอย่างถ้วนทั่ว ผู้คนจำนวนไม่น้อยต่างพลอยได้รับผลกระทบไปตาม ๆ กัน บางคนถึงขั้นต้องตกงานเพราะธุรกิจร้านค้าจำเป็นต้องหยุดประกอบกิจการชั่วคราว หลายคนโชคดียังมีบ้านให้กลับ มีพื้นที่เกษตรที่คอยรองรับการกลับไปเพื่อพักฟื้นและเยียวยาทั้งร่างกายและจิตใจ ให้ยังพอมีผลผลิตเลี้ยงปากเลี้ยงท้องและพอมีรายได้จุนเจือไม่ให้อำนาจมากเกินไปในภาวะวิกฤติเช่นนี้ แต่หลายคนไม่มีทางเลือก ไม่มีเรือกสวนไร่นาให้กลับไปทำ จึงจำเป็นต้องดิ้นรนต่อสู้กันต่อไป บางคนต้องจำทนตกอยู่ในสภาพคนว่างงาน วาดรายได้ ต้องยอมอดมื้อกินมื้อ ไม่ได้กินอิ่มน่ำสำราญดังเช่นช่วงก่อนที่สถานการณ์ยังปกติ ภาพของคนจำนวนมากมายที่มากคอยต่อแถวรับบริจาคข้าวปลาอาหาร มาพร้อมกับภาพของคนไทยที่มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยการแบ่งปันข้าวปลาอาหารให้แก่ผู้ที่กำลังได้รับความลำบากผ่านสื่อต่าง ๆ นับวันที่ยังมีให้เห็นมากขึ้น ผู้เขียนเองแม้จะรู้สึกหดหู่กับสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าจะเลวร้ายไปมากถึงเพียงไหน และจะคงอยู่เช่นนี้อีกนานเท่าไร แต่ก็ยังแอบต้นตบใจที่ยังได้เห็นภาพของคนไทยที่ไม่ยอมท้อถอย หลังไหลช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอด และนี่ก็เป็นแรงบันดาลใจที่ช่วยจุดประกายความคิดให้ครัวอ้อมอุ่นของเรา อยากจะเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ช่วยแบ่งเบา และบรรเทาภาระความเดือดร้อนของพี่น้องในชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยแม่โจ้เราได้บ้าง

จุดเริ่มต้นความคิด เกิดจากผู้อำนวยการสมพร แรกชำนาญ กับนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หัวหน้างานพิพิธภัณฑสถานเกษตรและวัฒนธรรมไทย ที่ทั้งสองท่านได้ชวนพวกเรา บุคลากรของกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ให้มาช่วยกันทำข้าวกล่องแจกจ่ายแก่พ่อแม่พี่น้องในชุมชนใกล้เคียงมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในวันที่เราเริ่มคิดที่จะทำ ตอนนั้นพวกเขายังไม่ทราบเหมือนกันว่าจะเองงบประมาณ มาจากที่ไหน รู้แต่เพียงว่าเราต้องทำ ทำได้

มากได้น้อยแค่นี้แหละก็จะทำให้เต็มที่ เท่าที่แรงเรามี และเท่าที่จะช่วยเหลือคนไทยด้วยกันให้ได้มากที่สุด แล้วพวกเขาก็เริ่มประชุมวางแผนนัดแรกกันเมื่อวันที่ 20 เมษายน ทั้งคณะกรรมการครัวอ้อมอุ่นที่นำโดย คุณวราวุธ อ่อนศรี และกรรมการท่านอื่นๆ รวมถึงบุคลากรของกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกคนต่างแบ่งหน้าที่ กันลงมือปฏิบัติให้ทันกับภารกิจสำคัญที่จะเกิดขึ้นในอีกไม่ช้า

ก่อนจะถึงงานวันแรก พวกเรารวบรวมงบประมาณที่ได้รับบริจาคมาจากหลายภาคมาได้จำนวนสองหมื่นกว่าบาท แม้จะเป็นจำนวนเงินที่ไม่มาก แต่ก็เพียงพอสำหรับจัดหาวัตถุดิบต่างๆ ในการทำข้าวกล่องแจกจ่ายในวันพรุ่งนี้ พวกเราในกองฯ คณะกรรมการครัวอ้อมอุ่น รวมถึงจิตอาสาทุกท่าน ต่างตั้งใจทำงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ บางคนรับประสานงานเรื่องสถานที่ที่จะใช้เป็นจุดแจกจ่ายอาหาร บางคนรับหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากร ศิษย์เก่า นักศึกษา และประชาชนได้ทราบว่าเราจะจัดกิจกรรมนี้ อย่างตัวผู้เขียนเอง รับหน้าที่ไปซื้อของสดมาจากตลาดและนำมาช่วยกันปรุงเป็นเมนูอาหารที่แต่ละวันต้องทำไม่ซ้ำกันเพื่อให้ผู้รับไม่รู้สึกรู้ซ้ำซาก จำเจ ได้กินของอร่อยและเปลี่ยนเมนูไปทุก ๆ วัน

วันแรกที่ไปจ่ายตลาด มีผู้เขียน และคุณแก้ว ลูกทาดำแหน่ง หัวหน้ากองฝ่ายอาหาร รับหน้าที่เดินทางไปจัดซื้อของจากตลาดเมืองใหม่ตั้งแต่ตีห้าและทำเป็นประจำเช่นนี้ทุกวัน สะพานบุญครั้งนี้เป็นอีกหนึ่งบทเรียนรู้ชีวิตเรื่องการทำงานแข่งกับเวลา พอเริ่มเช้าวันที่สอง โชคดีที่เริ่มมีนักศึกษาเข้ามาช่วย เพราะในแต่ละวันนอกจากของที่ต้องซื้อมาในปริมาณที่มากแล้ว ยังต้องแข่งกับเวลาเพื่อให้ทันแจกจ่ายพ่อแม่พี่น้องของเรา เราต้องจัดทากับข้าวให้เสร็จก่อน 10.30 น. และต้องพร้อมแจกเวลา 11.00 น. วันนี้ครัวอ้อมอุ่น จากเดิมที่เคยเป็นสถานที่ให้พี่ๆ แม่ใจ ซื้อข้าวปลาอาหารมาเตรียมไว้ให้น้องๆ ได้ทำกินจนอึดท้อง และอุ่นใจในความรักและความผูกพันจากพี่สู่น้อง ได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ของตัวเองในยามยาก กลายเป็นที่ให้ชาวแม่ใจได้ช่วยดูแลและแบ่งเบาความทุกข์ของพี่น้องชาวไทย อย่างน้อยก็มีอีกหนึ่ง ที่จะได้กินอิ่มและอุ่นใจกับน้ำใจของพวกเราชาวไทยที่ไม่เคยทิ้งกัน แม้อาจเป็นเพียงกิจกรรมเล็กๆ แต่ครัวอ้อมอุ่นของเราก็ภูมิใจและตั้งใจทำออกมาให้เต็มที่และดีที่สุด

เมื่อใกล้ถึงเวลาเริ่มแจกจ่ายข้าวกล่อง บุคลากรในมหาวิทยาลัยแม่ใจและพี่น้องประชาชนในละแวกใกล้เคียง เริ่มทยอยมายังสถานที่นัดหมาย คือบริเวณประตูทางเข้าด้านหน้าเดิมของมหาวิทยาลัย ทีมทำงานของพวกเรารู้สึกอึดใจที่วันนี้ผู้บริหารและบุคลากรของมหาวิทยาลัยหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้มาก ทั้งท่านอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี และคณะผู้บริหารท่านอื่นๆ ที่ได้มาแจกจ่ายข้าวกล่องด้วยตัวท่านเอง และเมื่อทุกอย่างพร้อม เราก็เริ่มทำการแจกจ่าย ผู้คนที่มาร่วมรับของมีจำนวนมากมากกว่าที่เราคาดการณ์ไว้มาก โชคดีที่เราทำเตรียมเผื่อไว้มากพอจึงทำให้ทุกคนได้รับของกันอย่างทั่วถึง ภาพของผู้รับที่มีสีหน้าและแววตาแห่งความสุข ผู้เขียนเชื่อว่าแค่นี้ก็ทำให้ผู้ให้และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนมีความสุขไปตามๆ กัน แม้แต่ทีมงานของเราเองต่างก็หายเหนื่อยเป็นปลิดทิ้ง

วันที่สอง เราเริ่มมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น เพราะวันนี้ เราได้ทีมงานมาเพิ่มอีกหลายคนศิษย์เก่าหลาย ๆ ท่าน นอกจากนี้ ยังมีธารน้ำใจ จากผู้ใหญ่ใจดี บุคลากร ศิษย์เก่า และบริษัทห้างร้านต่างๆ ได้ร่วมสมทบทุนทั้งวัตถุดิบที่ต้องใช้ประกอบ

อาหาร รวมถึงแรงใจและแรงเงินซึ่งทุกบาททุกสตางค์ที่เราได้รับมานั้น เรานำไปซื้อข้าวของให้ได้มากที่สุดเพื่อให้คุ้มค่ากับแรงศรัทธาที่ทุกคนต่างปรารถนาช่วยกันฝ่าวิกฤตนี้ไปให้ได้

วันที่สามของการจัดกิจกรรม วันนี้เป็นวันที่พวกเราไกลาหลที่สุด เพราะก็ได้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้นกับทีมงานวันนั้นช่วงเวลาประมาณบ่ายสอง ขณะที่พวกเราเพิ่งมีโอกาสได้เริ่มต้นข้าวเที่ยงกัน เพราะก่อนหน้านั้น ต่างคนต่างเร่งมือทำหน้าที่ของตน ทั้งการเตรียมของและแจกจ่ายของ เราก็ได้รับโทรศัพท์จากนายอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา หนึ่งในทีมงานที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงและเป็นหนึ่งในผู้ริเริ่มโครงการนี้ ถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล เพราะล้มไม่ได้สติในห้องพัก พวกเราต่างพากันภาวนาให้พี่ไม่เป็นอะไรมาก ขอให้คุณงามความดีจากการทำความดีครั้งนี้ ช่วยให้พี่ของเราปลอดภัย แล้วก็เหมือนสถานการณ์จะเป็นไปตามที่เราคาดหวัง คุณหมอบอกว่าพี่โชคดีมากที่มาถึงโรงพยาบาลได้ทันเวลา ใช้เวลาพักฟื้นอีกสักระยะหนึ่งอาการก็ควรจะเริ่มดีขึ้นเรื่อย ๆ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เขียนมองเป็นอย่างอื่นไม่ได้เลย นอกจากคำว่าอาณิสต์แห่งการคิดดี ทำดี

วันสุดท้ายของการทำกิจกรรม พ่อแม่พี่น้องในชุมชนรอบมหาวิทยาลัย ยังคงหลังไหลมาต่อแถวยังสถานที่ที่เราได้จัดเตรียมไว้อย่างไม่ขาดสาย ภาพแห่งรอยยิ้มท่ามกลางสถานการณ์ที่ทุกข์ยากลำบาก แววตาแห่งความสุขปนความดีใจ ในตลอดระยะเวลาหลายวันที่ผ่านมา ทำให้ทีมงานของเราหายเหนื่อยเป็นปลิดทิ้ง แม้ว่าทุกวันพวกเราจะต้องตื่นตั้งแต่ตีสามตีสี่ไปหาซื้อข้าวของที่ตลาดสด และเร่งมือหุงหาอาหารให้ทันแจกจ่าย แม้บางวันพวกเราได้กินข้าวเช้าร่วมกับข้าวเที่ยงในช่วงบ่ายก็ตาม

ภาพของเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทีมงานที่ใช้มือปาดเหงื่อด้วยความร้อนและความเหนื่อยแต่ก็ปนด้วยรอยยิ้มแห่งความตั้งใจและภูมิใจที่ได้มีโอกาสช่วยเหลือคนไทยด้วยกัน คือภาพแห่งความสุขและความประทับใจ สุขกับการได้เป็นผู้ให้ แม้ใคร ๆ จะมองว่าเป็นสิ่งเล็กๆ ก็ตาม และนี่คือนิยามของครัวอ้อมอุ่น พี่ที่มีกินจนอิ่มแล้ว แบ่งปันให้น้องๆ ได้อิ่มบ้าง คนไทยด้วยกัน ก็แบ่งปันความอิ่มให้กันและกันในยามยาก แล้วความอบอุ่นก็จะเกิดขึ้นกับพวกเราคนไทย อิ่มกายด้วยธารน้ำใจจากผู้ให้ อิ่มใจทั้งผู้ให้และผู้รับ ร่วมกันฝ่าวิกฤตนี้ไปด้วยกันอย่างเอื้ออาทร

รายชื่อคณะกรรมการ

1. คุณวรายุทธ อ่อนศรี	หน้าที่	อำนวยการดำเนินงาน	14. คุณแม่เสริฐ ร้านลูกออด	หน้าที่	ฝ่ายอาหาร
2. ผอ.สมพร แรกชำนาญ	หน้าที่	อำนวยการประสานงานแหล่งทุน	15. คุณวุฒิภัทร เกตุพัฒน์พล	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
3. คุณกณณิกา ชามสี	หน้าที่	อำนวยการฝ่ายอาหาร	16. คุณอัศมนต์ สมศรี	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
4. คุณคุณัญญา รุ่งวีนันทเดช	หน้าที่	อำนวยการฝ่ายต้อนรับ	17. คุณเมธิสา ยอดหอม	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
5. คุณอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา	หน้าที่	ประสานงานแหล่งทุน	18. คุณแคทลียา ประลาสนธิ์	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
6. คุณวิหัช สุเพราะนา	หน้าที่	ฝ่ายสถานที่	19. คุณวินาภัทร พงษ์ภา	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
7. คุณศรัทธา บุญเรือง	หน้าที่	ฝ่ายธุรการ การเงิน	20. คุณณัฐพงษ์ ดุ้ยเต็มวงศ์	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
8. คุณอุไรภัทร์ ชัยเรืองวุฒิ	หน้าที่	ฝ่ายธุรการ การเงิน	21. คุณไชยวัฒน์ ดั่งสูงเนิน	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
9. คุณสามารถ ผิงคะสัน	หัวหน้า	หัวหน้าประชาสัมพันธ์	22. คุณพิริวัฒน์ วิราภานต์กุล	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
10. คุณแก้ว ลุงทา	หน้าที่	ฝ่ายอาหาร หัวหน้ากัก	23. คุณนภดล พิมาสน	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
11. คุณชัยพร วงศ์ษา	หน้าที่	ฝ่ายอาหาร กัก	24. คุณสมเกียรติ จัทรธิมา	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
12. คุณอำพร เวียตตัน	หน้าที่	ฝ่ายอาหาร	25. นักศึกษาครุฑอิมอุณ	หน้าที่	ฝ่ายดำเนินงาน
13. คุณประทีป อินทรวงศ์	หน้าที่	ฝ่ายอาหาร	(น.ศ.ไทย 2 คน น.ศ. เขมร 4 คน)		

รายชื่อผู้บริจาคผ่านบัญชี ธนาคารกรุงไทย สาขาแม่โจ้ ชื่อบัญชี “ครุฑอิมอุณพี่เพื่อน้องแม่โจ้”

1. คุณพณิข ลิ้มปะพันธุ์ แม่โจ้'47	จำนวน 1,000 บาท	21. คุณประวิทย์ ตันท์ทวิ แม่โจ้'30	จำนวน 1,000 บาท
2. คุณหฤทัย เครือเดียว แม่โจ้'72	จำนวน 1,000 บาท	22. ศิษย์เก่าแม่โจ้ TJC	จำนวน 2,000 บาท
3. คุณรุ่งทิพย์ อินปา แม่โจ้'54	จำนวน 2,000 บาท	23. คุณพณิข ลิ้มปะพันธุ์ แม่โจ้'47	จำนวน 1,000 บาท (รอบ 2)
4. คุณเพ็ญผกา แม่นศิริ แม่โจ้'54	จำนวน 2,000 บาท	24. คุณอรรถพล กาวชู แม่โจ้'50	จำนวน 1,050 บาท
5. คุณพิบูลย์ โพธิ์ศรี แม่โจ้'54	จำนวน 1,000 บาท	25. คุณบุญอุ้ม วงศ์บุตร แม่โจ้'50	จำนวน 1,050 บาท
6. พลตรีชัช เคนดวง แม่โจ้'45	จำนวน 1,000 บาท	26. คุณวิศรา ททรัพย์โสม แม่โจ้'76	จำนวน 500 บาท
7. ผศ.ดร.ชินพันธ์ ธนารุจน์ แม่โจ้'54	จำนวน 500 บาท	27. คุณประภาส ปารมีศักดิ์	จำนวน 1,000 บาท
8. คุณสมพร แรกชำนาญ	จำนวน 4,000 บาท	กก.บริหาร บ.ไทยประกันชีวิต	
ผอ.กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ม.แม่โจ้		28. คุณเทพนรินทร์ รักษาพล แม่โจ้'50	จำนวน 2,000 บาท
9. คุณไพฑูรย์ อุดมมงคล แม่โจ้'50	จำนวน 1,000 บาท	29. คุณประเทือง เขียงแรง แม่โจ้'50	จำนวน 1,000 บาท
10. ดร.โชคดี ปรโลกานนท์ แม่โจ้'45	จำนวน 500 บาท	30. คุณพิพัฒน์ ขวัญเมือง แม่โจ้'50	จำนวน 5,000 บาท
11. คุณจิระศักดิ์ ชูจันทร์ แม่โจ้'48	จำนวน 1,000 บาท	ร่วมกับผู้จัดการสาขา ธนาคารกสิกรไทย	
12. คุณณัฐภัทร แม่โจ้'54	จำนวน 2,000 บาท	31. คุณถาวร ศรีระรา แม่โจ้'54	จำนวน 1,000 บาท
13. คุณเทพนคร เปี่ยมเพ็ชร แม่โจ้'47	จำนวน 1,000 บาท	32. คุณสิทธิ แสงน้อย แม่โจ้'50	จำนวน 2,000 บาท
14. อาจารย์ชัช พชรธรรมกุล แม่โจ้'49	จำนวน 1,000 บาท	33. คุณกฤตพจน์ อิมพล แม่โจ้'50	จำนวน 1,000 บาท
ร.ร.รองอธิการบดี		34. คุณบุญส่ง พวงเงินสกุล แม่โจ้'รุ่น 50	จำนวน 2,000 บาท
15. คุณโกสิน ทือแก้ว แม่โจ้'46	จำนวน 1,000 บาท	35. คุณนฤมล แซ่จิว	จำนวน 1,000 บาท
16. คุณจร สุตเทศ แม่โจ้'49	จำนวน 2,000 บาท	36. ร.ร.รองอธิการบดี (ผศ.ดร.กชพร ศิริโกคาภิจ)	จำนวน 1,000 บาท
17. คุณนิเชต สิงห์อาจ แม่โจ้'57	จำนวน 500 บาท	37. คุณแก้ว ลุงทา จิตอาสา	จำนวน 2,000 บาท
18. คุณวลีพร นาคเกษม แม่โจ้'71	จำนวน 500 บาท	38. ชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 47	จำนวน 1,000 บาท
19. คุณมนัส ก้อนแก้ว แม่โจ้'50	จำนวน 2,000 บาท	รวบรวมโดยคุณชาญชัย กลิ่นพานิช แม่โจ้'47	
20. พลตรีชูชาติ กีฬาแปง แม่โจ้'46	จำนวน 1,000 บาท	39. คุณเจนณรงค์ วงศ์แก้ว แม่โจ้'80	จำนวน 500 บาท

40. คุณเกรติน ศิลปไพศาล	จำนวน 500 บาท	57. คุณไขสุดา วนะวิเชียร แม่ใจ'32	จำนวน 500 บาท
41. คุณกฤตย์ ทำหิน แม่ใจ'50	จำนวน 500 บาท	58. กองบุญพระพุทธรูปสถูปโกมลหีบพิตรฯ	จำนวน 16,000 บาท
42. ชมรมศิษย์เก่าแม่ใจ รุ่น 34	จำนวน 6,000 บาท	59. คุณสุเทพ กาญจนตร แม่ใจ'56	จำนวน 1,000 บาท
ไอโนโดยคุณเอกกมล นพสุวรรณ		60. ดร.กษิต พิศิษฐ์	จำนวน 2,000 บาท
43. คุณฉัตรกมล มุ่งพยาบาล แม่ใจ'54	จำนวน 1,000 บาท	รองประธานกรรมการส่งเสริม	
44. ผู้บริหาร ม.แม่ใจ	จำนวน 10,000 บาท	61. คุณมงคล การดี แม่ใจ' 53	จำนวน 1,000 บาท
45. กลุ่มทอริ่งไบค์แม่ใจ ไอโนโดยประหยัด ศรีสวัสดิ์	จำนวน 1,000 บาท	62. คุณยงยุทธ สุภาพ	จำนวน 2,000 บาท
46. คุณคณิศร เกตุมณี แม่ใจ'50	จำนวน 1,000 บาท	63. ผศ.ดร.นิโรจน์ สันณรงค์ แม่ใจ'64	จำนวน 640 บาท
47. ดร.ปฐมพงศ์ เทวรักษ์พิทักษ์ แม่ใจ'39	จำนวน 1,000 บาท	64. คุณญาณิศา ไชยศรีหา	จำนวน 1,000 บาท
48. คุณพรชัย เทียนทอง แม่ใจ'53	จำนวน 1,000 บาท	65. คุณเสกสรร เชื้อปุย แม่ใจ'73	จำนวน 1,000 บาท
49. คุณมงคล การดี แม่ใจ'53	จำนวน 1,000 บาท	66. ตู่ลุงชัย วัดทุ่งข้าวตอก	จำนวน 2,000 บาท
50. คุณณัฐพงศ์ เขตสนาน แม่ใจ'67	จำนวน 1,000 บาท	67. นายณัฐภัทร แม่ใจ'54	จำนวน 1,500 บาท
51. คุณพิทยา จารุศิริรัตน์ แม่ใจ'56	จำนวน 1,000 บาท	68. นางเพ็ญผกา แม่ใจ'54	จำนวน 3,000 บาท
52. คุณสังคม ลาพันธ์ แม่ใจ'64	จำนวน 500 บาท	69. ชมรมศิษย์เก่าแม่ใจ'57	จำนวน 1,000 บาท
53. ดร.อานนท์ สุทนต์ แม่ใจ'52	จำนวน 1,000 บาท	70. คุณประณอม จันทรังษี	จำนวน 500 บาท
54. คุณอุษา-เอนก บำรุงกิจ แม่ใจ'50	จำนวน 500 บาท	71. คุณคุณัญญา รุ่งโรจน์นทเดช	จำนวน 2,000 บาท
55. คุณสุนิสา สร้างกุลวงศ์ แม่ใจ'	จำนวน 1,000 บาท	72. ผู้อำนวยการกองกลาง (คุณปราณี พันธุ์วุฒิ)	จำนวน 500 บาท
56. สมาคมศิษย์เก่าแม่ใจ	จำนวน 5,000 บาท	73. คุณวรรณณา เจริญเมือง	จำนวน 500 บาท

รายชื่อผู้บริจาคเงินสด

1. ดร.อานวย ยศสุข แม่ใจ'20	จำนวน 3,000 บาท	5. อาจารย์ ดร.สุดเขต สกุลทอง	จำนวน 500 บาท
นายกสภามหาวิทยาลัยแม่ใจ		6. อาจารย์สุระพงษ์ เตชะ	จำนวน 500 บาท
2. ผศ.ชยุตภัก คำมูล คณะศิลปศาสตร์	จำนวน 500 บาท	7. คุณลักษมี ดันลนสิน	จำนวน 200 บาท
3. คุณอัมพล พรกระแสน แม่ใจ'46	จำนวน 1,000 บาท	จนท.งานอนามัยและพยาบาล ม.แม่ใจ	
4. คุณกมลเทพ วงษ์จันทร์อุมา แม่ใจ'71	จำนวน 200 บาท	8. คุณประทีป อินทรรังษี แม่ใจ'51	จำนวน 500 บาท

รายชื่อผู้บริจาควัตถุดิบและสิ่งของ

1. คุณชาญชัย จันทร์ณรงค์ แม่ใจ'54 ซีพี	สนับสนุน ไข่ไก่ 1,000 ฟอง และไก่ 50 ก.ก.
2. บริษัท ที.เจ.ซี. เคมี จำกัด	สนับสนุน น้ำมันพืชตราอุ้ง 5 ลิ้ง
3. ผอ.สมพร แรกขำนาญ	สนับสนุน ชุดข้าวสารไรซ์เบอร์รี่ 1 กก. เจลล้างมือ 60 ชุด
4. ดร.องอาจ กิตติคุณชัย	สนับสนุน ข้าวโพดหวาน 10 กล่อง ๆ ละ 6 กระป๋อง
5. คุณมด ภัทรวรรณ	สนับสนุน เจล 200 หลอด แมส 6 กล่อง ๆ ละ 50 แผ่น
6. คุณปราณี พันธุ์วุฒิ ผอ.กองกลาง สำนักงาน ม.แม่ใจ พร้อมทีมงาน	สนับสนุน ข้าวสาร 1 กระสอบ
7. คุณคารินทร์ เชื้อนแก้ว เจ้าของร้านเค.อาร์แก๊สแม่ใจ	สนับสนุน แก๊ส 4 ถัง
8. ร้านคักดา คาร์เซ็นเตอร์ โดยคุณคักดา บุญมา	สนับสนุน ยาสามัญประจำบ้าน ได้แก่
- ไทลีนอล 5 กล่อง x175 บาท 100 แผง = 875 บาท	- ยาน้ำกระต่ายบิน ขวดละ 12 บาทx100 ขวด = 1,200 บาท
- ยาหอม 5 เจริญ ขวดละ 13 บาทx100 ขวด ขวด = 1,300 บาท	รวมยอดมูลค่า = 3,375 บาท
9. พระครูบัณฑิตธรรมมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระนอนขอนตาลศักดิ์สิทธิ์	สนับสนุน ชุดยังชีพ ข้าวสาร อาหารแห้ง จำนวน 400 ชุด
10. คุณอำพร เวียตตัน	สนับสนุน อุปกรณ์ น้ำตาล เนย นม จำนวน 6 ชุด
11. ดร.อานวย ยศสุข แม่ใจ'20 นายกสภามหาวิทยาลัยแม่ใจ	สนับสนุน น้ำดื่ม 1,000 ขวด
12. คุณเดชณรงค์ชัย และณิศาคร พรมลี แม่ใจ'54	สนับสนุน ข้าวสาร 30 ก.ก. น้ำปลาร้าสมุนไพร 2 ลิ้ง
	น้ำดื่มบ้านนอกคอกนา 120 ขวด
13. รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน	สนับสนุน ไข่ไก่ 2 แผง
14. รก.รองอธิการบดี (อาจารย์ชัช พชรธรรมกุล) แม่ใจ'49	จำนวน 1,000 บาท
15. ธนาคารกรุงเทพ สาขาแม่ใจ และสาขามหาวิทยาลัยแม่ใจ	สนับสนุน น้ำดื่ม 10 ลิ้ง
คุณณิชา สุทธกุล ผู้จัดการสาขาแม่ใจ	
16. คุณสมใจ คล่องไม้กลาง แม่ใจ'54 ผอ.อสค เชียงใหม่	สนับสนุน นมเปรี้ยววันละ 500 ขวด
17. คุณวรพจน์ เนืองอนันต์ แม่ใจ'58	สนับสนุน ไข่ไก่ 500 ฟอง
18. ร้านราตหน้ายอดผัก	สนับสนุน มาม่า 1 กล่อง, ปลากระป๋อง 1 แพค, น้ำดื่ม 1 แพค
19. คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ	สนับสนุน ปลาตากแห้ง 37 กิโลกรัม
20. คุณอนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา แม่ใจ'53	สนับสนุน เครื่องวัดอุณหภูมิ 1 ตัว ราคา 2,000 บาท

21. คุณลุงเลียบ ชายไก่อ่ ตลาดแม่ใจ
22. บ.เบทาโกร
23. CPF
24. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
25. คุณสุทิน ต๊ะมา แม่ใจ 62
26. ร้านถาวร หมูสด
27. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
28. หน่วยความเป็นเลิศด้านการวิจัยและพัฒนา
การปรับปรุงพันธุ์ข้าว ม.แม่ใจ
29. ดร.สมนึก สีนุปวน รองคณบดีคณะวิทยาศาสตร์
30. ธนาคารกรุงไทย สาขาแม่ใจ
31. คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ
32. ดร.สุระชัย ศิริจรรยา รอง กก.ผจก.ซีพีเอฟ
33. บริษัทเบทาโกร
34. ขนบปิง ซีพี จากคุณสุทิน แม่ใจ รุ่น 62
35. ไส้กรอก ซีพี จากคุณอนันต์ ไตรประวัติ แม่ใจ 57
36. คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ
37. สำนักงาน อ.ส.ค. ภาคเหนือตอนบน
38. ผู้จัดการธนาคารกรุงไทย สาขาแม่ใจ
39. ดร.แววดาว ลิ่มเล็งเลิศ
กรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยแม่ใจ
40. คุณไพรัตน์ พัฒนา
41. ศิษย์เก่าแม่ใจ รุ่น 58
42. ครอบครัวเอ็มแบน ปัญญาวิริ
43. ศิษย์เก่าแม่ใจ รุ่น 58
44. บริษัท สหฟาร์ม จำกัด
45. ชมรมศิษย์เก่าแม่ใจ แม่แตง
46. ดร.สุระชัย ศิริจรรยา แม่ใจ 49
รองกรรมการผู้จัดการ ภาคเหนือ CP
47. โรงงานเจ้าพระยาอุตสาหกรรม
บ.ไพรัตน์ อุตสาหกรรมจำกัด
ครอบครัวคุณกัธร สิงห์ประเสริฐ
48. กองบริหารทรัพย์สินมหาวิทยาลัย
49. ครอบครัวชัยชนะ ขออุทิศส่วนกุศลให้คุณเปรม ชัยชนะ (อาเหลียง)
50. คณะวิทยาศาสตร์
51. อ.ดา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบสิ่งแวดล้อม
52. ร้านสุวรรณการเกษตร
53. ร้านขนมหวานพันดาว
54. สำนักฟาร์ม มหาวิทยาลัยแม่ใจ
- สนับสนุน ไก่สด 10 กก. เลือด 50 ก้อน
- สนับสนุน ไข่ไก่ 600 ฟอง และหมูปรุงรส 8 กก.
- สนับสนุน ไส้กรอก 50 กก.
- สนับสนุน มะม่วงน้ำดอกไม้ มูลค่า 1,000 บาท (10 กก. 7 ละ 10 บาท)
- สนับสนุน ขนบปิงฮอตดอก 600 ชิ้น
- สนับสนุน ไก่ 20 กิโลกรัม, หมูบด 15 กิโลกรัม, กระดูก 10 กิโลกรัม
และใบกะเพรา 1 ถุง, ใบโหระพา 1 ถุง
- สนับสนุน ถุงพลาสติกบรรจุอาหาร จำนวน 40 แพค
- สนับสนุนข้าวสาร กข-แม่ใจ 2 จำนวน 400 ถุง พร้อมไข่และอาหารสำเร็จรูป
- สนับสนุน ถั่วงอก จำนวน 50 กก.
- สนับสนุน น้ำดื่ม จำนวน 14 แพ็ค
- สนับสนุน ปลา จำนวน 40 กก.
- สนับสนุน เนื้อไก่ จำนวน 50 กก.
- สนับสนุน ไข่ไก่ 600 ฟอง หมู 8 กก. (24/4/63)
- สนับสนุน ขนบปิง จำนวน 600 ชิ้น
- สนับสนุน ไส้กรอก จำนวน 50 กก.
- สนับสนุน ปลาบึกสยาม ปลาดุก ปลานิล จำนวน 35 กก.
- สนับสนุน นมกล่อง อ.ส.ค. จำนวน 2,112 กล่อง
- สนับสนุน ข้าวสาร จำนวน 50 ถุง / น้ำดื่ม จำนวน 240 ขวด
- สนับสนุน บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป จำนวน 8 กล่องใหญ่ / น้ำดื่ม จำนวน 108 ขวด
- สนับสนุน มะม่วง จำนวน 184 ถุง
- สนับสนุน ข้าวสาร เครื่องปรุง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป หมี่ขาว นมถั่วเหลือง
(วงเงิน 10,000 บาท)
- สนับสนุน บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป จำนวน 10 ห่อ
- วัตถุดิบในการประกอบอาหาร (ข้าวสาร เครื่องปรุง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป หมี่ขาว นมถั่วเหลือง)
มูลค่า 10,000 บาท
- สนับสนุน ไข่ไก่ จำนวน 3,000 ฟอง
- สนับสนุน กลัวยหอม จำนวน 500 ลูก
- สนับสนุน เนื้ออกไก่ จำนวน 50 กก.
- สนับสนุน ขอสปรงรสบาเขียว ตราฟิอาร์ 5 โหล, ขอสปริก 5 โหล,
ขอสหอยนากรม 1 โหล, น้ำปรุงรสตราแม่พลอย 10 กล่อง,
น้ำปรุงรสอเนกประสงค์ตราแม่พลอย 5 โหล (รวมเป็นเงิน 6,175 บาท)
- สนับสนุน ถุงกระสอบงาน 85 ปี จำนวน 500 ใบ
- สนับสนุน หน้ากาก จำนวน 40 ชุด
- เจลล้างมือ 40 ชุด, อาหารแห้งจำนวนหนึ่งชุด
- สนับสนุน เจลล้างมือ จำนวน 500 ขวด
- สนับสนุน บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ไข่ไก่ น้ำดื่ม ปลากระป๋อง จำนวน 1 เซ็ต
- สนับสนุน กลัวยหอม จำนวน 700 ลูก
- สนับสนุน ขนบ จำนวน 65 ถุง
- สนับสนุน มะม่วง จำนวน 250 กิโลกรัม

คนแบ่งฟาย ลำห้วยโจ้

๕๕ ห้วยโจ้ 1 ห้วยโจ้ 2 ฟายมีชีวิต แม่โจ้ร่วมใจ ๖๖

กระบวนการสร้างฟายจากแนวคิดดังกล่าว คณะกรรมการคาวอิมอุ่นพีเพื่อน้องแม่โจ้ จึงเห็นชอบให้จัดทำ **“โครงการสร้างฟายมีชีวิต”** ขึ้นภายในมหาวิทยาลัย ได้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ลำห้วยโจ้) สร้างฟายมีชีวิตจำนวน 2 ฟาย ทั้งยังขึ้นทะเบียนภาคีเครือข่ายฟายมีชีวิตแห่งประเทศไทย ได้ลำดับที่ 499 และ 500 ประการสำคัญนั้นคือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้จัดพิธีเฉลิมพระเกียรติ**พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว** รัชกาลที่ 10 เนื่องในโอกาสที่เจริญพระชนมพรรษา 65 พรรษา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 โดยใช้ชื่อฟายว่า **“ห้วยโจ้ 1 และห้วยโจ้ 2”** และในปี พ.ศ. 2561 เป็นปีรวมฉลองในโอกาสครบรอบ 85 ปี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 54 ได้จัดสร้างฟาย

มีชีวิตขึ้นมาอีกหนึ่งฟาย **“ฟายมีชีวิต แม่โจ้ร่วมใจ”** ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ รวมกันแล้วในลำห้วยโจ้ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีฟายมีชีวิตอยู่ด้วยกัน 3 ฟาย วัตถุประสงค์ของการสร้างฟายมีชีวิตในลำห้วยโจ้ไว้เพื่อชะลอการไหล ลดความรุนแรงของกระแสน้ำลดการชะล้างพังทลายของตลิ่งโดยธรรมชาติ เมื่อน้ำไหลช้าลง ก็มีน้ำอยู่ในลำห้วยนานขึ้น โดยเฉพาะในหน้าแล้ง ช่วยดักตะกอนที่ไหลมากับน้ำ ลดการตื้นเขินที่ปลายน้ำ ทำให้น้ำใส มีคุณภาพดีขึ้น ช่วยให้ดินชุ่มชื้น ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถเก็บกักน้ำสร้างความชุ่มชื้นให้กับลำห้วยโจ้และสวนป่าบุญศรีได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดระบบนิเวศวิทยาสัตว์น้ำและพืชพรรณไม้ต่าง ๆ ช้างลำห้วยโจ้ กลับคืนมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง พบปริมาณน้ำเพิ่มสูงขึ้นจากหน้าฟายถึง

1.50 เมตร ระดับน้ำหลังฝาย สองข้างฝั่งลำห้วยใจมีความชุ่มชื้นขึ้นมาก และพบว่าอุดมสมบูรณ์ด้วยพรรณปลาและสัตว์น้ำ พืชพื้นถิ่น เช่น ผักกูดงอกงามขึ้นมา รวมถึงหึ่งห้อยที่มาอยู่ตามกอไผ่ขยน้ำ ปัจจุบันลำห้วยใจชุ่มชื้นร่มเย็นต้นไม้อุดมสมบูรณ์ยิ่งกว่าเดิมไม่แห้งแล้งอีกเลย การทำฝายมีชีวิตในลำห้วยใจจะก่อให้เกิด “ชีวิต” ขึ้นกับพื้นที่ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยสามารถจำแนกได้ อย่างน้อย 4 ประการดังนี้

ประการแรก เกิดความมีชีวิตชีวาของคนในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชื่อมความสัมพันธ์ของผู้คนภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ให้แน่นแฟ้นมากขึ้น จากการที่ผู้มีจิตอาสา น้อง ๆ นักศึกษา บุคลากร ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้มาร่วมปรึกษาหารือกันรับรู้ร่วมกัน แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการทำฝายว่าจะส่งผลดีผลร้ายต่อใคร อย่างไรบ้าง เมื่อสร้างฝายเสร็จ จุดสร้างฝายคือศูนย์รวมจิตใจของเราชาวแม่โจ้เพราะฝายมีชีวิตเป็นของทุกคนในองค์กรของพวกเขา

ประการที่สอง การก่อสร้างฝายมีชีวิตที่เกื้อกูลกันทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน คือการเสียสละทรัพย์สินเงินทอง แรงกาย ได้รับความร่วมมือจากผู้มีประสบการณ์ในการสร้างฝาย “ครูฝาย” คือผู้เชี่ยวชาญด้านการทำฝายและเป็นเครือข่ายฝายมีชีวิตแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสร้างฝายมีชีวิตครั้งนี้

ประการที่สาม เริ่มฟื้นฟูชีวิตในระบบนิเวศในลำห้วยใจ เพราะระดับน้ำที่เพิ่มสูงขึ้นจะทำให้เกิดความชุ่มชื้นของพื้นดิน และช่วยเพิ่มระดับน้ำให้กับพื้นที่สองฝั่ง และต่อไปควรวีเอ็มอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ จะได้ต่อยอดการทำงานโดยจัดทำ “โครงการศาสตร์แห่งสายน้ำและชีวภาพ” มีการหาพรรณไม้น้ำดั้งเดิมในท้องถิ่น มาปลูก มีการปลูกต้นไม้ที่โตเร็วริมห้วยใจ อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำให้กลับมาชุกชุมดังเดิม ฟื้นฟูต้นไม้ที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้รากไม้แผ่ขยายออกไปเป็นโครงสร้างของฝายมีชีวิตในระยะยาว เพื่อเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้การสร้างฝายมีชีวิต และศาสตร์แห่งสายน้ำและชีวภาพให้แก่ผู้ที่สนใจและนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประการที่สี่ เพิ่มศักยภาพการมีอาหารให้แก่้อง ๆ ครัวอีมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ และบุคลากรในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ยังอาศัยลำห้วยใจเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ จัดให้มีกิจกรรมร่วมกัน มีการปลูกผักไม้ผลไว้รับประทานทำให้อง ๆ ครัวอีมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยใช้ฝายมีชีวิตเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติโดยเริ่มต้นตั้งแต่เรียนรู้เรื่องน้ำในลำห้วยใจ ทำไม่น้ำในห้วยใจก่อนหน้านี้จึงแห้ง พืชพรรณ สัตว์น้ำในห้วยมีประโยชน์อะไร แล้วหายไปไหน ทำไมถึงหายไป ตลอดจนหาวิธีแก้ไข

วัตถุประสงค์ของการสร้างฝายมีชีวิตในลำห้วยใจไว้ เพื่อชะลอการไหล ลดความรุนแรงของกระแสน้ำ ลดการชะล้างพังทลายของตลิ่งโดยธรรมชาติ

การบำรุงรักษาฝาย “ห้วยโจ้ 1 ห้วยโจ้ 2 และฝายมีชีวิต แม่โจ้ร่วมใจ” ได้ดำเนินมาเป็นประจำ สาเหตุการชำรุดเสียหาย เกิดจากอายุการใช้งาน ภัยธรรมชาติ การทำลายโดยฝีมือมนุษย์ และอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2562 สถานการณ์ปีนั้นนับได้ว่าค่อนข้างรุนแรง เกิดฝนตกหนักในช่วงเดือนกันยายนติดต่อกันหลายวันทำให้เกิดน้ำป่าไหลบ่าในลำห้วยโจ้ ประกอบกับโครงการชลประทานแม่แตง ได้ระบายน้ำในเขื่อนมาเป็นจำนวนมาก ทำให้น้ำในลำห้วยโจ้ มีปริมาณมากกว่าปกติ ทำให้ฝายมีชีวิตทั้ง 3 ฝาย “ห้วยโจ้ 1 ห้วยโจ้ 2” และ “ฝายมีชีวิต แม่โจ้ร่วมใจ” ได้รับความเสียหายเป็นบางส่วน เนื่องจากฝายมีชีวิตมีการใช้วัสดุและมีอายุการใช้งานแตกต่างกัน วัสดุแต่ละอย่างที่ใช้ อาจเสื่อมสลายตามธรรมชาติ สภาพของลำน้ำ ความรุนแรงของกระแสน้ำ ฉะนั้นควรมีการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์และเป็นปกติ ในแต่ละปีก่อนฤดูฝน จะมาถึงก็จะมีการดูแลรักษา เช่น ฝายที่เป็นกระสอบทราย ควรมีการซ่อมแซมเสาหลักไม้ไผ่และเพิ่มเติมกระสอบทรายที่เป็นส่วนประกอบที่ชำรุด

เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 การซ่อมแซมฝาย “ห้วยโจ้ 1 ห้วยโจ้ 2 และฝายมีชีวิต แม่โจ้ร่วมใจ” ถูกหยิบยกมาหารือกันในกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และกลุ่มกรรมการครัวอิมอุ่น ที่จะดำเนินการซ่อมแซมอย่างไร ในเมื่อบ้านเมืองเราหรือทั่วโลกกำลังพบกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากช่วงกลางเดือนเมษายนที่ผ่านมา ห้ามการเดินทางสัญจรทั้งหมด ยกเว้นกรณีฉุกเฉิน และอนุญาตให้ร้านค้าที่ขายสิ่งของจำเป็นเท่านั้นที่จะเปิดบริการได้อีกทั้งยังออกมาตรการบังคับใช้การสวมหน้ากากอนามัยในที่สาธารณะ หลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดผู้มีอาการป่วย รักษาระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร ควรพักอยู่ในบ้าน ดังนั้นในแต่ละประเทศจึงได้วางมาตรการในการป้องกันโรคขั้นสูงสุด เพื่อยับยั้งและควบคุมไม่ให้เชื้อแพร่กระจายไปมากกว่านี้ รัฐบาลจึงได้ทำการปิดห้างสรรพสินค้า ร้านค้า อีกหนึ่งสถานที่ซึ่งต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ไม่แพ้กันคือสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาทุกประเภท เนื่องจากสถานที่เหล่านี้เป็นสถานที่ที่เด็กและอาจารย์จำนวนมากพลุกพล่านกันอยู่ด้วยกัน ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยของทุกคน นี่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การซ่อมแซมฝายมีชีวิตของมหาวิทยาลัยแม่โจ้เกิดปัญหาขึ้นมา โดยปกติจะมีน้อง ๆ นักศึกษามาช่วยกันทำฝายเพื่อให้ห้อง ๆ เหล่านี้เกิดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม แต่ครั้งนี้ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ ถ้าจะปล่อยให้เวลาผ่านไปแล้วค่อยซ่อมฝายมีชีวิต ก็ดูเหมือนจะเป็นไปได้ยากเนื่องจากประเทศของเรากำลังเข้าสู่ฤดูฝน น้ำฝนที่ไหลมารวมกันกับน้ำในห้วยโจ้เป็นจำนวนมากจะสร้างความเสียหายให้กับฝายทั้งสามฝายในแม่โจ้ ยากแก่การซ่อมแซมในภายหลังได้ ดังนั้นจึงได้เกิดคนกลุ่มหนึ่งที่มีจิตอาสาและน้อง ๆ ที่ครัวอิมอุ่นฯ มารวมกันเพื่อจะซ่อมแซมฝาย ทุกคนเข้ามาด้วยจิตอาสา

และความศรัทธากับความตั้งใจในการสร้างฝายมีชีวิตภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งเป็นสถานบันการศึกษาชั้นนำด้านการเกษตรที่มีชื่อเสียงมากกว่า 85 ปี ทุกคนจึงได้ทุ่มเทและเสียสละแรงกายแรงใจและปัจจัยมาช่วยกันทุก ๆ วัน เริ่มตั้งแต่จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาซ่อมแซมฝาย ตรวจสอบความเสียหายของตัวฝายทั้งสามฝาย การวางแผนการทำงานประจำวัน การแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นแต่ละวัน แต่ละคนเป็นผู้ถ่ายทอดและสอนงานแต่ละจุดให้กันและกัน ตั้งแต่การคำนวณวัสดุอุปกรณ์ การตัดไม้และขนไม้ไฟ การใส่ถุงทรายที่พอเหมาะและมัดปากถุง การมัดเชือกกับไม้ไฟที่ถูกต้อง สวัสดิการจากกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดอาหารกลางวันและอาหารเย็นแต่ละมื้อ รวมถึงหน่วยรักษาพยาบาลเบื้องต้น โดยใช้คนจำนวนไม่มากนักประมาณ 8-10 คน เพื่อหลีกเลี่ยงการแออัดสัมผัสใกล้ชิดกัน เมื่อก้าวเข้าสู่การทำงานร่วมกันทุกคนตั้งเป้าหมายเอาไว้ตรงกันคือฝายต้องซ่อมเสร็จภายใน 15 วัน เพราะการกำหนดเป้าหมายจะทำให้เรากำหนดทิศทางการทำงาน การปฏิบัติตัวของเรา เพื่อให้ไปถึงจุดนั้นได้ในเวลาที่กำหนด สิ่งที่เราเรามีจิตอาสาร่วมกันในการทำงานครั้งนี้ทำให้ตัวผู้เขียนเองที่เป็นคนหนึ่งร่วมคิดและเริ่มต้นการสร้างฝาย “ห้วยโจ้ 1 ห้วยโจ้ 2” และตั้งแต่ปี 2560 และที่ปรึกษาการสร้างฝาย “ฝายมีชีวิต แม่โจ้ร่วมใจ” ของชมรมศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 54 พอจะสรุปสิ่งที่ได้สัมผัสมาด้วยตัวเองได้ดังนี้ครับ การที่ทำให้ได้งานที่มีคุณภาพออกมาได้ดี คือ **ต้องสนุกสนานกับงานที่ทำ** เมื่อคุณทำงานด้วยความสนุก ทุกคนจะมีแรงขับเคลื่อนจากการที่พูดคุยกันระหว่างทำงานในการพยายามที่จะทำงานให้ได้ดีที่สุด และประสบความสำเร็จ นอกจากสนุกสนานแล้ว ยังต้องใส่ใจ **ความเพียรพยายาม เอาจริงเอาจัง** มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จลงไปด้วย มีความคิดสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในเมื่อกลุ่มจิตอาสาของเรามีคนน้อยด้วยปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ทุกคนต้องหาทางคิดที่จะให้งานสำเร็จได้รวดเร็ว เช่น การตัดไม้ไฟเหลาไม้ไฟโดยปกติที่เราสร้างฝายที่มีคนมากจะใช้คนตัดหรือเลาไม้ไฟ ณ เวลานั้น

ดาบคมที่ไร้ฝัก ลูกกระบิดที่ไม่มีสลักนिरภัย
ย่อมเกิดโทษแก่เจ้าของได้ง่ายจับใจ

“ความรู้” และ “ความสามารถ”

ถ้าไม่มีวินัยกำกับแล้ว

ก็จะมีโทษแก่ผู้เป็นเจ้าของได้ฉับนั้น

ช่างดาบทำฝักดาบไว้กันอันตราย

ช่างทำกระบิดก็ทำสลักนिरภัยไว้เช่นกัน

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน

พุทธศาสนิกชน

ให้เป็นคนฉลาดรู้ฉลาดทำแล้ว

จึงทรงสั่งสาธกด้วยว่า “**ต้องมีวินัย**”

จากมงคลชีวิต 38 ประการ ฉบับทางก้าวหน้า

เรามีคนน้อยก็ประยุกต์ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าตัดไม้แทน **ต้องปรับตัวให้สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้** ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นิสัยบางอย่างให้เข้ากับเพื่อน ๆ ได้ เรื่องความมีระเบียบวินัย ที่ทุกคนต้องมีการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันจะเกิดความขัดแย้งกับผู้อื่น และมั่นใจในพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อตนเองและผู้ร่วมงาน สุดท้ายหากคุณไม่สามารถสื่อสารและรับฟังความคิดเห็นกับผู้อื่นได้ ถึงแม้ว่าที่กล่าวมาข้างต้นคุณจะมีดีพร้อมหมดแล้วทุกอย่าง แต่ก็ไร้ประโยชน์ ดังนั้นคุณจึงควรพัฒนาการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นอยู่เสมอ เพื่อให้คุณสามารถถ่ายทอดแนวคิดต่าง ๆ เข้าถึงทุกคนได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา

วันอาทิตย์ พงษ์ภา

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สมบัติล้ำค่าที่ควรอนุรักษ์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้สืบทอดต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งที่ชุมชนและผู้คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่มีต่อธรรมชาติ แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตดั้งเดิมและความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในท้องถิ่นนั้น มรดกทางวัฒนธรรมจึงถือเป็นสิ่งที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นเครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมือง ซึ่งคนในชาติควรที่จะช่วยกันดูแลรักษา เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และให้ผู้คนในโลกได้ชื่นชม

“ลูกพระพิรุณสืบสาน สร้างสรรค์ รวมศิลป์แผ่นดินสยาม”

นายศานนท์ จันทรวินัย สำนักวัฒนธรรมทางวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้เขียนบทความไว้ว่า

เมื่อถึงวันที่ 2 เมษายน ของทุกปี ประชาชนชาวไทยทั่วผืนแผ่นดินล้วนปลื้มปิติ ด้วยทราบว่าเป็นวันครบรอบหรือวันพระราชสมภพของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระผู้มีพระราชจริยาวัตรที่งดงาม ทรงเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทของพระราชบิดา พระผู้เป็นพลังของแผ่นดินและเทิดทูนยิ่งของปวงพสกนิกรชาวไทย จากอดีตถึงปัจจุบัน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงประกอบพระราชกรณียกิจที่ล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทยในหลากหลายด้าน ทรงเป็นแม่แบบให้พสกนิกรของพระองค์ได้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาหาความรู้ ด้วยการจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ แล้วนำมาจัดทำเป็นหนังสือ เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่สามารถใช้อ้างอิง ให้ความรู้แก่พสกนิกรของพระองค์ ซึ่งเป็นภาพที่เรากล่าวถึงหรือแม้กระทั่งชาวต่างชาติพบเห็นอยู่เสมอ ๆ ทุกครั้งที่พระองค์ต้องเดินทางไปประกอบพระราชกรณียกิจ ทั้งในและต่างประเทศ

พระราชกรณียกิจด้านหนึ่งที่พระองค์ไม่เคยละทิ้ง คือ งานด้านอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ทรงเป็นผู้นำให้ประชาชนชาวไทยหันมาใส่ใจและเห็นคุณค่า รวมถึงเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ สัญลักษณ์ของความเป็นชาติที่มีอารยธรรมเป็นของตนเอง ให้มีการสืบทอดและรักษาไว้ให้คงอยู่ไปถึงรุ่นต่อไป ตัวอย่างที่เห็นภาพได้ชัดเจนของการเป็นผู้นำในการอนุรักษ์มรดกไทย เช่น งานด้านนาฏศิลป์ และดนตรีไทย ทรงร่วมแสดงและทรงดนตรีไทยในโอกาสต่าง ๆ และยังมีคุณูปการต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อวงการศิลปะและวัฒนธรรมของไทย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม จึงได้มีการจัดประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน ด้วยพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พุทธศักราช 2563 **“รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม”** เติบโตพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพ 2 เมษายน 2563 ในฐานะที่ทรงเป็น วิศิษฎ์ศิลปิน และเพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ดนตรีและการแสดงพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง สร้างความสนใจและเกิดกระแสอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทย เปิดพื้นที่ในการสืบสานวัฒนธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชนคนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ของชาติให้ยั่งยืน

เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี **“วิศิษฎ์ศิลปิน”** ผู้ทรงมีพระอัจฉริยภาพ และทรงพระปรีชาสามารถในศิลปะหลาย สาขา ทรงเป็นปราชญ์ที่มีความรอบรู้ด้านวัฒนธรรมอย่างแท้จริง กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมจึงได้ เข้าร่วมประกวดประเภทการแสดงรวมศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือ จำนวน 1 ทีม โดยใช้ชื่อทีมว่า **“ลูกพระพิรุณ”**

ทีมลูกพระพิรุณ เกิดจากการรวมตัวของนักศึกษา ชมรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แต่เดิมเรียกว่า ชมรมดนตรีไทย คาดว่าตั้งขึ้น ในปี พ.ศ. 2478 โดยพบบันทึก เป็นลายลักษณ์อักษรและรูปภาพในหนังสือเกษตรแม่โจ้ ปรากฏ ข้อความว่า “ดาราดนตรี-คณะเครื่องสายไทย (แม่โจ้ 2478)” จึง สันนิษฐานได้ว่าชมรมดนตรีไทยเริ่มก่อตั้งขึ้นในปีนั้นโดยอำมาตย์โท พระช่วงเกษตรศิลปการ มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 14 คน คณะ

เครื่องสายไทยที่ใช้บรรเลงในสมัยนั้นประกอบด้วย จะเข้ ขิม ซออู้ ขลุ่ย โทน รำมะนา ฉิ่ง และฉาบ ต่อมาชมรมดนตรีไทยได้ เปลี่ยนชื่อหลายครั้งให้มีความเหมาะสมและภาระหน้าที่ของงานที่ รับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ทั้งดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง นาฏศิลป์ และการแสดงพื้นบ้าน ในที่สุดจึงใช้ชื่อว่า **“ชมรมส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม”** ภายหลังมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญถึงการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมของชาติ จึงได้สนับสนุนให้มีอาจารย์ผู้ฝึกสอนดนตรี นาฏศิลป์ เจ้าหน้าที่ประจำ อาจารย์ที่ปรึกษา อุปกรณ์เครื่องดนตรี และชุดการแสดงต่าง ๆ เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และอยู่ภายใต้การดูแลของ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย แม่โจ้

ทีมลูกพระพิรุณ ได้เข้าร่วมประกวดประเภทการแสดง รวมศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือ ในรอบคัดเลือก เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563 ณ ศูนย์ประชุมเชียงใหม่ฮอลล์ ศูนย์การค้า เซ็นทรัลพลาซ่า เชียงใหม่ แอร์พอร์ต จากผู้เข้าร่วมประกวดจำนวน 10 ทีม ผ่านการแข่งขันคัดเลือกเข้าสู่รอบชิงชนะเลิศ 3 ทีมสุดท้าย ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2563 ณ หอประชุมกาสะลองคำ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยทีมลูกพระพิรุณได้ใช้ความ สามารถในการแข่งขันและพัฒนาศักยภาพทักษะในด้านศิลปะ การแสดง จึงได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ด้วยเกียรติยศจาก นายกฤษณพงษ์ ศิริ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม พร้อมเกียรติบัตร จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม และเงินรางวัลจำนวน 60,000 บาท ในการประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน พุทธศักราช 2563 รวมศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือ สร้างความภาคภูมิใจให้กับพวกเราชาว แม่โจ้เป็นอย่างมาก นับเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและ แสดงศักยภาพด้านการแสดงให้เกิดประโยชน์และพัฒนาต่อยอด ทักษะด้านดนตรีและนาฏศิลป์จากระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับชาติได้

แนวคิดและรูปแบบการประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้านภาคเหนือ “รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม” รอบคัดเลือก และ รอบชิงชนะเลิศ

รอบคัดเลือก

เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563 เป็นการแข่งขันรอบคัดเลือก จัดขึ้น ณ ศูนย์ประชุมเชียงใหม่ฮอลล์ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า เชียงใหม่ แอร์พอร์ต คัดเลือกจากจำนวน 10 ทีม เข้ารอบ 3 ทีมสุดท้าย

การกำหนดแนวคิดการแสดงของลูกพระพิรุณ ได้สื่อให้เห็นถึงประเพณีวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ผ่านการแสดงชุด “ล้านนาภิรมย์เกิดพระเกียรติ” เป็นเรื่องราวที่พสกนิกรต่างปลาบปลื้มใจที่ได้ทราบข่าวว่าสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะเสด็จพระราชดำเนินมาพิธีสงฆ์พระธาตุ ช่วงประเพณีเดือน 8 เปี๊ญ ของชาวล้านนา พสกนิกรทุกหมู่เหล่า ต่างเตรียมตัวและเตรียมขบวนรับเสด็จ โดยร่วมมือร่วมใจกันทำเครื่องสักการะและงานหัตถศิลป์ล้านนา รวมถึงฝึกซ้อมการแสดงต่าง ๆ เพื่อเข้าร่วมขบวนและรับเสด็จโดย

พร้อมเพรียงกัน ได้นำการแสดงพื้นบ้านภาคเหนือที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์และวิถีชีวิต มาบูรณศิลป์ให้เป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือ เช่น การทำหัตถกรรมล้านนา เครื่องสักการะล้านนา ผสมผสานทำรำนาวาดศิลป์พื้นบ้าน เช่น ฟ้อนผาง ฟ้อนเครื่องสักการะ ฟ้อนก่ายลาย ให้เกิดมิติการแสดงใหม่ที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น

การเลือกวงดนตรีที่แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมดนตรีภาคเหนือ เช่น สะล้อ ซึง ขลุ่ย ปี่จุม กลองปู่จา กลองมอชิง และวงปี่พาทย์พื้นเมือง เป็นต้น มีการขับร้องบทเกิดพระเกียรติ โดยใช้ฮ็อกเกโลง และซอพม่า และบทเกิดพระเกียรติ ทำนองเพลงนพพระพิรุณปารมี (เพลงพื้นบ้านประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้) ประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยุตภักดิ์ คำมูล อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประพันธ์ไว้เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2563

บทร้องฮ็อกเกโลง

ยอมมีอวสานเหนือเกล้า	เกศา
ไหว้สมเด็จพระกนิษฐา	ธิราชเจ้า
พระปารมีห่มฟ้า	บ้านฮ่ม เมืองเย็น
ทูนเทิดไว้เหนือเกล้า	ทวยราษฎร์ ล้านนา
พระเทพขัตติยะเจ้า	นารี
ศาสตร์ศิลป์มรดกมี	เลิศแล้ว
วัฒนธรรมคู่ธานี	แพงค่า เฮาเฮย
พระดังแสงส่องหล้า	ขวัญราษฎร์ ทรงบุญ

บทร้องซอพม่า

ค้อยฟังนา	หมู่จุมปี่น้อง
จักไขทำนอง	ผองจาวล้านนา
ชื่นใจนักหนา	พระกนิษฐาธิราชเจ้า
จะเสด็จบ้านเฮา	เหล่าล้วนยินดี
ตกแต่งของดี	ดนตรีซ่างฟ้อน
บทจ้อยบทกลอน	หมากลุ่ม หมากเบ็ง
สวดดอกแลแล้ง	งดงามจับตา
ฮับเสด็จเจ้าฟ้า	พระเทพของหมู่เฮา

บทร้องเกิดพระเกียรติ ทำนองเพลงนพพระพิรุณปารมี (เพลงพื้นบ้านประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้)

ล้านนา รุ่งเรืองวิถี ทั่วแดน ออกตก เหนือใต้ เฮือเฮือง ฮ่มเย็น เช่นล้ำ ลูกหลาน สืบสาน ต่อมา	งามประเพณี เเด่นดีสืบไว้ อยู่ม่วนเย็นใจ ใฝ่บุญหนุนนำ เมืองศีล เมืองธรรม เมืองภูมิปัญญา เช่นปู่เช่นย่า ฮักสาสืบไว้
ด้วยบุญ แห่งองค์เทพไท้ วัฒนธรรม ของไทยทั่วแดน ก้านกุ่ม ชุ่มเฮืองสืบมา พระเทพของปวงหมู่เฮา	เป็นดีรวมใจ ไทยเมืองทั่วแคว้น พระองค์ห่วงแทน หื้ออยู่คู่หล้า ด้วยองค์เจ้าฟ้าพระกนิษฐาธิราชเจ้า เทิดทูนเหนือเกล้า เคารพบูชา

รอบชิงชนะเลิศ

เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2563 เป็นการแข่งขันรอบชิงชนะเลิศ จัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ทีมลูกพระพิรุณได้ใช้แนวคิดและแรงบันดาลใจจากความเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของจังหวัดเชียงใหม่ นครอันเป็นที่สุดแห่งความงามทางวัฒนธรรม นอกจากวัดวาอาราม สถาปัตยกรรมล้านนา ประเพณีอันลือเลื่อง เครื่องแต่งกาย อาหาร ภาษา วรรณกรรม ล้านนาและการแสดงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายแล้วยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่ส่งกลิ่นอายล้านนาได้เป็นอย่างดี นั่นคือ หัตถกรรมภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ประณีต อ่อนช้อย และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นเชียงใหม่ แสดงให้เห็นถึงที่มาของวัฒนธรรมพื้นบ้านและชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาวภาคเหนือในอดีต และหนึ่งในหัตถกรรมขึ้นชื่อของอำเภอหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างอำเภอสันกำแพง ที่มี “ร่วมบ่อสร้าง” เป็นสินค้าหัตถกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ สวยงาม ทำจากกระดาษสา ผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าดิบ นำมาหุ้มบนโครงไม้ไผ่ มีสีสันงดงามและมีการวาดลวดลายบนร่ม ทำให้อายุการใช้งานของบ้านบ่อสร้างแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางและเพื่อรักษาสัญลักษณ์ “ร่วมบ่อสร้าง” และมรดกทางวัฒนธรรมของชาวล้านนา จึงได้สร้างสรรค์การแสดงชุด “แอ่วเหนือ เยือนถิ่นล้านนา หัตถกรรมบ่อสร้าง” เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะที่ทรงเป็นวิศิษฎ์ศิลปิน ทรงพระปรีชาสามารถในศิลปวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ และเพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปหัตถกรรม อันเป็นเอกลักษณ์แห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยให้คงอยู่ จึงนำการแสดงพื้นบ้านอย่าง การขับชอเงี้ยวเล่าเรื่องราววิถีชีวิตผู้คนประกอบอาชีพหัตถกรรมและอาศัยในชุมชนบ้านบ่อสร้างมาผสมผสานทำรำฟ้อนที่ นาฏศิลป์พื้นเมืองดั้งเดิม และทำรำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่อย่างฟ้อนบ่อสร้างก้างจ้อง สร้างสรรค์ชุดการแสดงขึ้นมาใหม่ทั้งหมดโดยใช้องค์ประกอบในการประกวดรอบคัดเลือกมาเรียงร้อยให้มีความเชื่อมโยง กลมกลืนสัมพันธ์กันอย่างลงตัว และสื่อให้เห็นถึงแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางไปยังท้องถิ่นและได้ซาบซึ้งกับศิลปวัฒนธรรมล้านนาที่แฝงอยู่ในร่มไม้ไผ่ให้คงอยู่ตลอดไป

บทร้องเทิดพระเกียรติ ทำนองเพลง เจ้าดวงดอกไม้ (ล่องน่าน)

ประพันธ์โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยุตม์ภักดิ์ คำมูล

ขอขอมือเหนือเกล้ากรา
ลำนนามิบุญหนุนนำแต่เล่า
วัฒนธรรมท่านทรงเกื้อหนุน
ให้อยู่อยู่เวียงพิงคันครยัมฟ้า

จัดแจงแปดดาเซาะหาน้อมใจ
ต้นฝั่งต้นเตียนหมู่เฮาจัดหา
ฟ้อนรำถวายด้วยใจเจตจง
เป็นมิ่งล้านนาปารมีแผ่กว้าง

ข้าขอวันตาพระกนิษฐาธิราชเจ้า
บุญของหมู่เฮามีพระเทพทรงบุญ
ห้อมมิ่งห้อมนบ์สูกุหลาบเสด็จ

หมากส้มแซมใบหมากเบ็งจับตา
ช่วยกันแต่งตามาถวายพระองค์
ขอให้อพระองค์ทรงพระเจริญเลิศฟ้า

บทชอ ทำนองชอเขียว เรื่องการแบ่งจ้องบ่อสร้าง

ประพันธ์โดย นิธิศ กิตติวัฒนานันท์ (แก้หลาน กับ หนานหลวง)

เถระดา วงศ์ยศ (จินดา จ๋อมตอง)

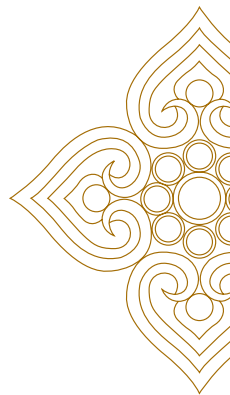
ชาย ...ทิวทัศน์ขึ้นจื่อเลื่องลือคนงาม
...เด่นหัตถกรรมเลี้ยงปากเลี้ยงตอง
โบราณสมัยตะกอน
นางเจ้าแม่นาง
...อ้ายบ่อยู่จำเป็นได้ถาม
บางพ่องแบ่งกันอยู่ปิ่นกลางนั่งล้อม
อ้ายใครอยู่ของเก่าของเดิม
หญิง ...ถ้าอ้ายใครอยู่น้องจะอู้หื้อฟัง
...เริ่มแรกตั้งแต่การปอกเปลือกไม้
ระยะเวลามอกปอใจได้
นายแม่แนนมอกตะวันแลงมา
...จากนั้นเฮาก่มาขึ้นโครง
ไจ้กระดาศาหาการน้ำแบ่ง
เมืองสันกำแพงจื่อเสียงเรียงนาม
ชาย ...เป็นว่าเป็นมีวิธีการทำ
...จะไปเป็นเขยหื้อนายเป็นไปปี
อันใดดีอ้ายบ่อยู่
นาแม่มาเป็นว่ากระดาศา
...จาดิว่านายน้องเขาเป็นปล่า
จะขอติตราจับจองเอน้อง
ถ้าน้องตกลงบ่สืบลูกสืบฮื่อ
หญิง ...กั๋วอ้ายแมวลี้น้องนี้จะไผ่เจีย
...น้องกั๋วได้นอนมูบมูมบุม
อย่างตัวอ้ายกำอู้เข้าทำ
นายแม่น้องขอก็ดิดิ
...ผ่อแม่มึงยามเมื่อหาปล่า
น้องยังบ่แก่อ้ายยังบ่เก่า
จะบอกอี่แม่หื้อฟังฮับขัน
สันกำแพงลือนามใคร่ถามตัวน้อง...
บ่อสร้างก้างจ้องเป็นใจยังแบ่ง
เงินบ่ออู้แม่หม่อนคงใจของบ่แบ่ง
ก่อนดีจะแบ่งมีอะหยังพ่อง...
ตัวคนงามแม่ใบดอกซ่อม
พ่องจักเหลาซ่อมเขียนลายแต้มดอก...แต่งเติม
ขอน้องจ่วยส่งเสริมลวดหื้อคำตอ...
วิธีกันทำโบราณแต่ให้
ต๊ับแจ้นน้ำไว้เป็นฮ้องว่าไม้สา
วักเนื้อเยื่อไม้ไผ่ตระแกรงขึ้นมา
แห้งแล้วฮ้องว่ากระดาศา
ชีไม่ไผ่ตงเหลาตากมอกแห้ง
รือหื้อมันแห้งแล้วมาตากแต่ง...หื้องาม
หื้ออ้ายก้อยถามน้องจะเป็นคนตอบ...
อ้ายใครติดประจำเอาตัวน้องไว้...
ล่องมาอยู่บ้านได้น้องจะเอาก่า
จะดูต่างถามน้องก้อยบอกมา
ตึงใหญ่ตึงหนอยอยู่พ่อง...
ตัวบ่อ้ายก่าบ่หื้อหนีห่างฮ้อง
เป็นเจ้าของเอาไว้สืบลูก...แตนมื่อ
จะแบ่งขันผูกมือไปหมั้นไว้ก่อน...
จะเอน้องเป็นเมียกะว่าเปี้ยเป็นฮู้...
ก่านเลอกกู่จะหื้อสมศักดิ์ศรี
ผ่อตำผ่อหน้าจะมาเป็นสามี
ผ่อไจ้กันชักหว่าง...
ผ่อบ่อจายมีผะหย่ายยามเมื่อกินเหล้า
ถ้าน้องแอเต้าอ้ายจะเอาแต่ก...ผูกพัน
สาวสันกำแพงรอฮับขันหมาก...เลยไป

ในนามกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และชมรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขอขอบคุณผู้บริหารทุกท่าน ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม การเผยแพร่ดนตรีและการแสดงพื้นบ้านให้เป็นที่ยึดถืออย่างกว้างขวาง ตลอดจนนโยบายและการกิจหลักของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ก่อให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ด้วยความร่วมมือร่วมใจอย่าง

ตั้งใจและมุ่งมั่น จนกระทั่งทีมลูกพระพิรุณ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในฐานะเยาวชนคนรุ่นใหม่จะเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พัฒนาสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เผยแพร่อัตลักษณ์ความเป็นไทยในระดับท้องถิ่นและนานาชาติให้ดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยอย่างยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

ศานันท์ จันทรวิบูลย์. "อนุรักษ์มรดกไทย" เกิดพระเกียรติฯ พระผู้เป็นดวงประทีปแห่งศิลปวัฒนธรรมของชาติ. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2563, <http://ich.culture.go.th/>

หลาย ๆ ท่านอาจจะคุ้นหูและเคยได้ยิน ได้ฟัง และได้ชม การแสดง ด้านหน้าเวทีของวงดนตรีลูกทุ่งวงใหญ่ประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นั่นคือ วงดนตรีแม่โจ้แบนด์ วงดนตรีแม่โจ้แบนด์มีสมาชิกมากกว่า 60 ชีวิต ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นนักร้อง นักดนตรี แดนเซอร์ หรือที่เคยเรียกกันในอดีตว่าหางเครื่อง และทีมงานระบบ แสง สี เสียง และเวที หรือคอนวอยที่เราเคยรู้จัก ล้วนแต่เป็นนักศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ พิเศษทางด้านดนตรีทั้งสิ้น ในแต่ละปี วงดนตรีแม่โจ้แบนด์จะมีกิจกรรม โครงการออกแสดงคอนเสิร์ตในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดใกล้เคียง และดินสายแสดงคอนเสิร์ตทั่วประเทศก็มีมาทุกปี การแสดงด้านหน้าเวที ของวงดนตรีแม่โจ้แบนด์ได้สร้างความสุขและรอยยิ้มของทุกท่านที่ได้ชม อย่างเต็มเปี่ยมไม่แพ้การแสดงของวงดนตรีระดับแนวหน้าของเมืองไทย ซึ่งวงดนตรีวงนี้ได้รับการการันตีด้วยรางวัลแชมป์ถ้วยพระราชทาน ระดับประเทศมาหลายใบ ทั้งรางวัลนักร้องเดี่ยวและรางวัลประเภททีม (วงดนตรี) เรามารู้จักกับวงดนตรีแม่โจ้แบนด์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ว่ามี ประวัติที่มาที่ไป ในระยะเวลาอันยาวไกลกว่า 23 ปี บนเส้นทางความบันเทิง กันต่อไปเลยนะคะ

กว่า **23** ปี
บนเส้นทางความบันเทิง
**วงดนตรี
แม่โจ้แบนด์**
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประวัติความเป็นมา

วงดนตรีแม่โจ้แบนด์ เป็นวงดนตรีลูกทุ่งประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2540 โดยเริ่มจากมีเครื่องดนตรีเครื่องเป่าเก่า ๆ เพียง 5 ชิ้น ได้แก่ เครื่องเป่ากรับเบต เครื่องเป่าสไลด์ทรอมโบน เครื่องเป่าอัลโตแซกโซโฟน เครื่องเป่าเทเนอร์แซกโซโฟน และเครื่องดนตรีแอดคอร์ดियอน (หีบลม) ซึ่งได้เก็บไว้ที่ห้องพัสดุกองกิจการนักศึกษา โดยไม่ได้ใช้งาน ขาดการบำรุงรักษา ทางผู้ที่เกี่ยวข้องในการะงานจึงได้จุดประกายความคิด โดยหารือกับผู้บริหารในส่วน ของกิจการนักศึกษา ว่าควรจะทำเครื่องดนตรีเหล่านั้นมาซ่อมแซมให้มีสภาพที่พอใช้งานได้ ประกอบการเล่นดนตรีได้ จะได้นำเครื่องดนตรีเหล่านั้นมาทำการฝึกซ้อมและแสดงดนตรีเพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาให้หันมาสนใจดนตรี ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสนับสนุนกิจกรรมของมหาวิทยาลัยและเผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยสู่สังคมด้วย

นั่นคือจุดเริ่มต้นของการเป็นวงดนตรีลูกทุ่งแม่โจ้แบนด์ โดยเริ่มจากภารกิจงานของกองกิจการนักศึกษา โดยนายวิรัช สุขเพราะนา ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลการให้บริการเครื่องเสียง เครื่องดนตรี ของกองกิจการนักศึกษาในขณะนั้น และได้ประกาศรับสมัคร นักศึกษาที่พอมีพื้นฐานความรู้ทางด้านดนตรีมาทำการฝึกซ้อม โดยได้เชิญนายนคร ทิพย์ปัญญา (มาร์ค โบเตยอาร์สยาม) มาเป็น อาจารย์ผู้ฝึกสอน เขียนโน้ตดนตรีสากลและควบคุมการฝึกซ้อม ซึ่งมีนักศึกษาให้ความสนใจมาสมัครเป็นสมาชิกวงดนตรีเป็น จำนวนมาก มีทั้งที่มีความรู้พื้นฐานและไม่มีพื้นฐานทางด้านดนตรี มาศึกษาเรียนรู้และฝึกซ้อมดนตรี ทั้งตำแหน่งนักดนตรีและนักร้อง กว่า 40 คน แต่ยังไม่มียอดนักศึกษาค้นใจมาสมัครเป็นแดนเซอร์ เพราะยังไม่มีอาจารย์ผู้ฝึกสอนท่าเต้น ผู้ควบคุมวงจึงได้แนวความคิดร่วมกับงานหอพัก โดยขอนักศึกษาที่กระทำความผิดกฎ ระเบียบหอพักมาบำเพ็ญประโยชน์ในการเป็นแดนเซอร์หน้าเวที โดยให้คิดออกแบบท่าเต้นเอง ในลำดับต่อมา กองกิจการนักศึกษา ได้รับพิจารณาจัดสรรงบประมาณ โดยได้รับแนวคิดและนโยบาย

การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์เครื่องเสียง เครื่องดนตรีจาก รศ.ดร.เทพ พงษ์พานิช อธิการบดีในสมัยนั้นเพื่อ จัดซื้อครุภัณฑ์เครื่องเสียง เครื่องดนตรีสากลครบชิ้น วงใหญ่ เพื่อให้มีอุปกรณ์เครื่องดนตรีเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา ที่สนใจมาฝึกซ้อมและให้บริการแสดงดนตรีทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย และให้กองกิจการศึกษามีนโยบายในการรับสมัคร นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ที่มีความ สามารถพิเศษทางด้านดนตรีสากล เข้ามาศึกษาต่อในระดับ ปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี และ 2 ปี (โควตานักดนตรี) มาเป็น นักศึกษาโควตาวงดนตรีลูกทุ่งมหาวิทยาลัย วงดนตรีแม่โจ้แบนด์ มาจนถึงปัจจุบัน กว่าระยะเวลา 23 ปี วงดนตรีแม่โจ้แบนด์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้มีโอกาสรับใช้สังคมมากมาย ทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย ออกแสดงดนตรี ทั่วรั้วคอนเสิร์ต ทั่วประเทศ เพื่อสร้างความบันเทิง สร้างรอยยิ้มสู่สังคม ตลอดจน แสดงในโครงการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมในต่างประเทศ เพื่อ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การบริหารงาน

วงดนตรีแม่โจ้แบนด์ มีอธิการบดีเป็นประธานอำนวยการวงดนตรี รองอธิการบดีที่กำกับดูแลด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นประธาน อำนวยการวงดนตรี ผู้อำนวยการกองศิลปวัฒนธรรมเป็นผู้กำกับดูแล และหัวหน้างานดนตรีและนันทนาการ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้ควบคุมดูแล และบุคลากรในสังกัดงานดนตรีและนันทนาการเป็นผู้ควบคุมการฝึกซ้อมและจัดการด้านเทคนิค ในระบบการทำงาน และการรับงานแสดงของวงดนตรีแม่โจ้แบนด์แต่ละครั้ง ผู้ร้องขอใช้บริการจะต้องออกหนังสือขอใช้บริการจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือมากรอกแบบฟอร์มขอใช้บริการที่กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม หรือขอใช้บริการระบบออนไลน์ที่หน้าเว็บไซต์กองส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม เอกสารการขอรับบริการผ่านสายงานที่เกี่ยวข้องถึงอธิการบดี และเมื่อได้รับอนุมัติจากอธิการบดีให้วงดนตรีไป ทำการแสดง หัวหน้างานดนตรีและนันทนาการจะมอบหมายภาระงานรับผิดชอบให้ผู้ควบคุมการฝึกซ้อมวางแผนการฝึกซ้อม ทั้งนักดนตรี นักร้อง และแดนเซอร์ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงดนตรีโดยมีการประชุมนัดหมายและสรุปงานปัญหาอุปสรรคการทำงาน ทุกครั้งที่มีการแสดง การเบิกจ่ายระบบการเงิน จะดำเนินการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนการแสดงดนตรีเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ทุกครั้ง การดำเนินงานการจัดการแสดงดนตรีในแต่ละครั้ง เช่น ระบบเสียง แสง สี เครื่องดนตรี และเวที การขนย้ายและการจัดเก็บจะ ดำเนินการโดยนักศึกษาโควตาวงดนตรีลูกทุ่งแม่โจ้แบนด์เองทั้งสิ้น

การคัดเลือกและการฝึกซ้อมนักดนตรี

วงดนตรีแม่โจ้แบนด์จะประกาศรับสมัครและคัดเลือกในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงมีนาคมของปีถัดไป โดยจะประกาศและรับสมัครผ่านทางเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เมื่อผู้สมัครผ่านคุณสมบัติทางวิชาการแล้ว จะเรียกสอบสัมภาษณ์และทดสอบความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีในตำแหน่งที่ตัวเองถนัดเป็นลำดับต่อไป ทดสอบโดยคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือก เมื่อขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาโควตานักดนตรี วงดนตรีแม่โจ้แบนด์แล้ว จะต้องทำการฝึกซ้อม โดยจะฝึกซ้อม สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 3 ชั่วโมง หรือประจำทุกวันจันทร์ อังคาร พุธ เวลา 19.00 น. - 22.00 น. ก่อนสอบกลางภาคและปลายภาค 2 สัปดาห์จะหยุดการฝึกซ้อมและงดรับงานแสดง เพื่อให้นักศึกษาเตรียมตัวสำหรับการสอบ

ผลงานแห่งความภาคภูมิใจของวงดนตรีแม่โจ้แบนด์

วงดนตรีแม่โจ้แบนด์ได้รับรางวัลอันภาคภูมิใจ ตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน ได้รับรางวัลจากผลงานดีเด่นดังต่อไปนี้

นางสาวกัลยาณี เรียมสกุล
รางวัลถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
การประกวดขับร้องเพลงไทยลูกทุ่งอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 5 ประจำปี 2546

นางสาวรัตติกาล รักภักดี
รางวัลถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
การประกวดขับร้องเพลงไทยลูกทุ่งอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 11 ประจำปี 2552

รางวัล
นักร้อง
ถ้วยพระราชทาน

แชมป์ เอ็ง
นางสาวภาณุกรฐ์ กักรงเกียรติกุล
นายอดิศักดิ์ เกียรติภานุ
รางวัลชนะเลิศกับระดับครูบวรวิภาการะทรงวงวัฒนธรรม
การประกวดขับร้องเพลงสุนทราภรณ์ โครงการอนุรักษ์...รักษ์สุนทราภรณ์
ณ ศูนย์การค้าสยามพารากอน กรุงเทพมหานคร

แชมป์
นางสาววิภากรณีย์ ศรีรังสรรค์
รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2
การประกวดขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง UMTAWARD ๒๐๑๒ SINGING CONTEST
ประจำปี 2555 ณ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น จังหวัดอุบลราชธานี

แชมป์
นายสุรนท์ เกียรติเพชร
รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1
การประกวดขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง UMTAWARD ๒๐๑๒ SINGING CONTEST
ประจำปี 2555 ณ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น จังหวัดอุบลราชธานี

รางวัลนักร้อง
พร้อมหางเครื่อง
“ดาวรุ่ง
ลูกทุ่งนเรศวร”
ถ้วยพระราชทาน

รางวัลถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
การประกวดแข่งขันนักร้องพร้อมหางเครื่อง ดาวรุ่งลูกทุ่งนเรศวร ครั้งที่ 6
ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

ประกวดนักร้องพร้อมหางเครื่อง “ดาวรุ่งลูกทุ่งนเรศวร”

การประกวดนักร้องพร้อมหางเครื่อง โครงการดาวรุ่งลูกทุ่งนเรศวร ครั้งที่ 5
รางวัลชนะเลิศถ้วยรางวัลกรมธนารักษ์ ระดับประเทศ และรางวัลนักร้องยอดเยี่ยม
ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2
ถ้วยรางวัล พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
การประกวดแข่งขันนักร้องพร้อมหางเครื่อง ดาวรุ่งลูกทุ่งนเรศวร ครั้งที่ 8
ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

รางวัลชนะเลิศ
การประกวดนักร้องลูกทุ่งระดับอุดมศึกษาภาคเหนือ ครั้งที่ 1
ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ ประจำปี 2551

นอกจากนี้ วงดนตรีแม่โจ้แบนด์ ยังได้จัดทำซีดีเพลงมหาวิทยาลัยฯ
“23 ปี แห่งการเสริมสร้างวิสัยทัศน์พัฒนา MAEJOBAND INNOVATION ตลอดไป” ไว้ด้วย

แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา

อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา

สัมภาษณ์ : อาจารย์อนันต์ ปัญญาวิรัตน์ แม่โจ้ 33

คุณปัญญา อุ่นประดิษฐ์ แม่โจ้ 30

คุณประวิทย์ ตันท์ทวี แม่โจ้ 30

ในปี พ.ศ. 2513 องค์การนักศึกษาแม่โจ้ ยุคคุณปัญญา อุ่นประดิษฐ์ (แม่โจ้ 30) เป็นนายกฯ มีอาจารย์ปราโมทย์ ขลิบเงิน (แม่โจ้ 31) เป็นเลขานุการ และอาจารย์อนันต์ ปัญญาวิรัตน์ (แม่โจ้ 33) เป็นเหรียญกฐิต จัดโครงการฟุตบอลทีมชาติลาว พบกับทีม วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ เพราะช่วงนั้นนักศึกษาลาว เดินทางมาเรียนวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ ตั้งแต่ รุ่น 28 มาถึงรุ่น 32, 33 จึงสามารถประสานให้ได้ การแข่งขันฟุตบอล ครั้งนั้นจัดขึ้นที่สนามฟุตบอลเทศบาลนครเชียงใหม่ เก็บเงิน ค่าเข้าชมได้กว่า 500,000 บาท ผลการแข่งขันทีมวิทยาลัย เกษตรกรรมเชียงใหม่ ชนะฟุตบอลทีมชาติลาว 1:0

เมื่อได้เงินรายได้จากการจัดแข่งขันฟุตบอลในครั้งนี้ คณะกรรมการองค์การนักศึกษา จึงประชุมหารือกันจัดกิจกรรม เพื่อประชาสัมพันธ์วิทยาลัย กิจกรรมหนึ่งในนั้น คือ การจัดทำ เพลงวิทยาลัยเกษตรเชียงใหม่ ซึ่งวงดนตรีที่ดังมากในช่วงนั้น คือ วงดนตรีสุนทราภรณ์ จึงได้ให้วงสุนทราภรณ์แต่งและร้อง เพลงแม่โจ้ขึ้นด้วยงบประมาณหนึ่งแสนกว่าบาท จึงได้เป็น แผ่นเสียงเล็ก (ไม่ใช่แผ่นครึ่ง) และเทปคาสเซ็ท

รายชื่อเพลงและคำร้องมีดังนี้

วิญญาณแม่โจ้

คำร้อง ศรีสวัสดิ์ พิจิตรวรการ ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน
จังหวะ ฟ็อกซ์ทอรัท

ท่ามกลางป่าเขา ได้เงาร่มไม้ ไพรสนทน์ กร้านแดด กรำฝน ทุกคนอดทน สนใจ อ่อนแรงยังแข็งใจสู้งาน สวมวิญญาณ ชาญเชื้อ เกษตรไทย ฝึกพลง เรียนพลง อย่างมีวินัย ตามนิสัยเกษตรหาญ โลกเราสดใส ด้วยไพรแมกไม้ ไผศาล ชีพเรสุขสานต์ สำราญกับงานรักเรา แม่โจ้ไผลาวัลย์ โพ้นหมอก ควันผืนดินแดนป่าเขา อยากมีชีวิตนิจเนา ล้มตายแทบเงาเท้าแม่โจ้ เจ้าเอ๋ย

นอกจากนี้ยังมีเพลงที่ขับร้องโดยสุนทราภรณ์ แต่ผลงานการประพันธ์ เพลงโดยบุคคลอื่น เช่น เพลงชาติแม่โจ้, เพลงแม่โจ้รำลึก, เพลงสามัคคีแม่โจ้, เพลงเขียวขาวเหลือง, เพลงเรากสิกรรม, เพลงแม่เอ๋ย แม่โจ้, เพลงมองดาวที่ แม่โจ้, เพลงร่ำวงแม่โจ้, เพลงสุดแสนรัก (ชาย) และเพลงสุดแสนรัก (หญิง)

สำหรับฟุตบอลทีมชาติลาว ยังค้างคาใจและรู้สึกเสียหน้ามาก ในปี ต่อมาจึงเชิญทีมวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ไปแข่งแบบเหย้า-เยือน ซึ่งเป็น ประวัติศาสตร์หน้าหนึ่งจึงขอบันทึกไว้เป็นเกียรติ

การกำเนิด เพลงแม่โจ้ กับวงสุนทราภรณ์

ลาแม่โจ้

คำร้อง ธาตรี ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน

ลาลาแล้ว ลาฟ้าแม่โจ้งาม มีข้ามอาถรรพ์ ฉันทวาม ฉันทวิพลีตามเมฆลอย ลาที่พี่เอย น้องเอยเคยโอบกอดกลอย ใจคำออย มั่นเือนลอย คล้อยมากอยกอดกัน ศาลเจ้าแม่เอ๋ย วอนส่งเวรรัก แม่โจ้เรา อยู่ไหนไกลหมู่เรา ขวัญจะเฝ้าไฟฝัน ใจจะครวญ หวนถวิลผูกพัน แดนนิรันดร์สุขสันต์ ขวัญเอยเคยเสวยหวานชื่น ลาลาแล้ว ลาฟ้าดินถิ่นใจ ยามไกลหวันไหวเพียงไหน จำฝันฤทัยกล้ำกลืน ลาพิงค์จากไพร มิตายไปใครรักล้นคืน มายังยืนฝัน สะอื้น ยินดูแดนรื่นรมย์ ถึงมาไม่ได้ ใจหนอใจรัก แม่โจ้จริง จะฝันมาแอบอิง เคลิ้มอ้อยอิงอารมณ์ วันและคืน ฝันจะฝัน ชื่นชม ชีวิตอันสุขสม วอนสังคม รมย์ล่อมระรื่น

ชมรม เกษตรอาวูโส

“กลุ่มเกษตรอาวูโสสงเคราะห์” คือชื่อเดิมของ “ชมรมเกษตรอาวูโส” ก่อตั้งขึ้นจากแนวคิดกลุ่มศิษย์เก่าแม่โจ้ รุ่น 1-5 เมื่อปี พ.ศ. 2523 โดยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ปุชนียบุคคลที่มีชื่อเสียงและผลงานทางการเกษตรนับเป็นคุณูปการสำคัญของวงการเกษตรกรรมและมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ท่านเป็นผู้ริเริ่มเชิญชวนคณาจารย์จากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ในปัจจุบัน) เพื่อร่วมรุ่น รุ่นน้อง หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงเกษตรจังหวัด ป่าไม้จังหวัด สัตวแพทย์จังหวัด สหกรณ์จังหวัด อัยการจังหวัด ผู้พิพากษา พนักงานจากสำนักงานไร่ยาสูบ นายทหาร ทนายความ ข้าราชการบำนาญ รัฐวิสาหกิจ จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ่อค้า เกษตรกรที่รักแม่โจ้ มารวมตัวและก่อตั้งชมรมนี้ขึ้น

MAEJO
UNIVERSITY

ในวันที่ 30 ธันวาคม 2523 ณ บ้านเลขที่ 24 เยื้องที่ทำการไปรษณีย์สันทราย ตำบลสันทราย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวันแรกของการจัดประชุม มีสมาชิกจำนวน 25 ท่านจาก 3 จังหวัด (ลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่) นำโดยศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ประธานที่ประชุมเพื่อพิจารณากิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม จึงได้ยึดถือเป็นวันก่อตั้ง **“กลุ่มเกษตรอาวุโสสงเคราะห์”** หรือ **“ชมรมเกษตรอาวุโส”** ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อให้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความรู้ สร้างความสามัคคี ร่วมทำบุญช่วยเหลือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือเยี่ยมเยียนเพื่อนสมาชิกในคราวเจ็บป่วย และช่วยเหลืองานฌาปนกิจสงเคราะห์ของสมาชิก มีระเบียบการสมัครเข้าร่วมสมาชิกจะต้องจ่ายเงินจำนวนรวม 500 บาท เพื่อเป็นค่าธรรมเนียมแรกเข้า 200 บาท ค่าบำรุงรายปีแรก 100 บาท และเป็นเงินสำรองสงเคราะห์ศพแรก 200 บาท

กิจกรรมพบปะรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันในวันเสาร์ปลายเดือนอย่างน้อยเดือนเว้นเดือน เพื่อสานสัมพันธ์ให้สมาชิกมีความผูกพันและมีความสามัคคีร่วมกันเป็นหมู่คณะอย่างยาวนานที่สุด มีการจัดประชุมใหญ่ พร้อมกำหนดให้มีการพบปะสังสรรค์อวยพรปีใหม่ระหว่างเพื่อนสมาชิกในช่วงปลายเดือนธันวาคมของทุกปี จัดให้มีการทำบุญประจำปี ณ วัดเจ็ดยอด จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้สมาชิกที่ถึงแก่กรรมไปแล้วทุกท่านช่วงปลายเดือนตุลาคม นอกจากการทำบุญใหญ่ประจำปี เมื่อปี 2543 ในวาระครบรอบ 20 ปีของชมรมเกษตรอาวุโส คณะกรรมการดำเนินงานได้อนุมัติให้นำดอกผลจากการออมของสมาชิกจำนวน 58,000 บาท มอบให้มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อสนับสนุนเป็นทุนการศึกษาแก่นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

คณะกรรมการดำเนินงานของ **“กลุ่มเกษตรอาวุโสสงเคราะห์”** ถือเป็นงานอาสาสมัครไม่มีค่าตอบแทนมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบันประธานกรรมการดำเนินงานกลุ่มแรกเริ่มได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. วิภาต บุญศรี วังซ้าย (2523) คุณทวี (บุญมี) กาสุริยะ (2524 – 2525) คุณมนู นันทาลิค (2526 – 2527) อาจารย์เริ่ม เนตรศิริ (2528 – 2529) คุณชูชาติ เฟ่งผล (2530 – 2534) อาจารย์เลื่อน เมฆบังวัน (2535 – 2537) คุณสาย จันท์ (สมาชิกหมายเลข 1 ผู้คิดและก่อตั้งแต่ไม่รับเป็นประธาน) เป็นเหรียญ คุณอินทสม ทะนันไชย เป็นผู้ช่วยเหรียญตั้งแต่ก่อตั้งต่อมาอาจารย์เลื่อน เมฆบังวัน ได้ขอยุติบทบาทลงเนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพ คุณสาย จันท์ จึงได้รับเลือกให้เป็นประธานกรรมการดำเนินงานต่อระหว่างวันที่ 30 ธันวาคม 2538 – 20 ตุลาคม 2539 และให้คุณอินทสม ทะนันไชย เป็นเหรียญ คุณสมบุรณ์ จรูญเสถียร เป็นผู้ช่วยเหรียญ แต่คุณสาย จันท์ ได้เสียชีวิตลงในวันที่ 21 ตุลาคม 2539 คุณนิยม พนายางกูร จึงรับเป็นประธานกรรมการดำเนินงานแทนจนครบวาระ และได้รับเลือกให้เป็นประธานกรรมการดำเนินงานต่อไปอีก 3 วาระ (2539 – 2540, 2541 – 2542, 2542 – 2544) อาจารย์สราญ เพิ่มพูน (2545) ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญลือ สมบูรณ์วงศ์ (2547 – 2557) และคุณประวิทย์ ตัฒท์ทวี (2558 – ปัจจุบัน)

ในฐานะนายทะเบียนของ **“กลุ่มเกษตรอาวุโสสงเคราะห์”** มายาวนานกว่า 10 ปี รองศาสตราจารย์ สังเวียน โพธิ์ศรี ได้จัดทำ **“ข้อบังคับกลุ่มเกษตรอาวุโสสงเคราะห์ 2531”** เพื่อใช้ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเป็นระบบระเบียบจนถึงปัจจุบัน และมีการจัดพิมพ์รายนามสมาชิกกลุ่มเกษตรอาวุโสสงเคราะห์ให้เป็นปัจจุบัน ดังปรากฏอยู่ในรายงานการประชุมประจำปีของชมรมเกษตรอาวุโส

ณ อาคารพุทธมิ่งมงคลศักดิ์สิทธิ์

คนไทยกับศาสนาพุทธนั้นอยู่คู่กันตลอดมา ด้วยความที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองอยู่ในประเทศไทยอย่างมั่นคงมาแต่โบราณกาล ความผูกพันอย่างเหนียวแน่นระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) นอกจากเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแล้วยังเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และสรรพวิชาการ เราจึงพบว่าศาสนสถานต่าง ๆ คือแหล่งศิลปะวิทยาการที่ผู้คนเข้าไปฟังฟังสักการะกราบไหว้ ทำบุญและจัดศาสนพิธีต่าง ๆ ยามเกิดศึกสงคราม บ้านเมืองต้องการกำลังรีพลและทหารกล้า วัดและพระสงฆ์ยังเป็นหลักในการถ่ายทอดวิชาศาสตร์อาถรรพ์ หอก ดาบ และยังมีเครื่องรางของขลังไว้ให้เกิดความฮึกเหิมเป็นมงคลยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยเฉพาะพระพุทธรูปนั้นถือเป็นปูชนียวัตถุที่ชาวพุทธเคารพสักการบูชายิ่งกว่าปูชนียวัตถุใด ๆ ดังนั้นศิลปะการสร้างพระพุทธรูปนับเป็นศูนย์รวมใจ อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ความงดงามและฝีมือด้านศิลปกรรมของช่างในแต่ละยุคสมัย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สถาบันการศึกษาชั้นนำที่มีชื่อเสียงด้านการเกษตร เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2477 โดยคุณพระช่วงเกษตรศิลปการ นุกเบิกและผลิตบัณฑิตทางการเกษตรนักปฏิบัติ อดทน สู้งานออกไปรับใช้สังคมทุกภาคส่วน มีศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย เป็นผู้อำนวยการคนแรก ผู้รจนาวลี **“งานหนักไม่เคยฆ่าคน”** ไว้ให้ลูกแม่โจ้สืบทอดอดัดลักษณะความเป็นชาวดิน ชาวเกษตร เป็นที่พึ่งอยู่เคียงคู่พี่น้องเกษตรกรคนไทยยาวนานสืบมา

ปีพุทธศักราช 2557 ในโอกาสที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีวาระครบ 80 ปี ผาสุกความดีไว้ในแผ่นดิน และเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา 85 พรรษา และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา 81 พรรษา มหาวิทยาลัยจึงได้จัดสร้างพระประธานประจำมหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มั่นคงไว้ไว้สักการบูชา ได้ระลึกถึงพระพุทธคุณแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประการสำคัญคือมหาวิทยาลัยได้อนุรักษ์ศิลปะและปฏิมากรรมเชิงช่างการสร้างพระพุทธรูปตามแบบโบราณล้านนาโดยช่าง (สล่า) ล้านนา

อาคารพุทธมิ่งมงคล เป็นอาคารแบบศิลปะร่วมสมัย จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำมหาวิทยาลัย 3 องค์ คือ พระประธานประจำมหาวิทยาลัย พระบรมสารีริกธาตุ และพระศิวานาคิน้อย ซึ่งได้มีพิธีอัญเชิญและพิธีพุทธาภิเษกขึ้นประดิษฐานเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ภายในอาคารพุทธมิ่งมงคลตกแต่งสวยงามเรียบง่าย ด้วยภาพวาดลายไทย พร้อมด้วยเครื่องบูชาล้านนา เปิดให้สักการบูชาถวายดอกไม้ธูปเทียน และถวายน้ำชา มาลัย หรือจะนั่งสวดมนต์ภาวนาได้ทุกวันตั้งแต่เวลา 09.00 - 16.00 น.

พระประธานประจำมหาวิทยาลัย

พระประธานประจำมหาวิทยาลัย ได้มีพิธีพุทธาภิเษกและเททองพระเวลา 09.09 น. เมื่อวันคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2557 เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย รูปแบบพระพุทธรูปสิงห์ (ศิลปะเชียงแสน) พระพักตร์มีลักษณะ “ทรงภูมิจึงปัญญา เปี่ยมด้วยเมตตาและไพศาล” หน้าตักกว้าง 99 เซนติเมตร สูง 160 เซนติเมตร เนื้อสัมฤทธิ์ลงรักปิดทองคำเปลว ปางมารวิชัยนั่งประทับแบบสมาธิเพชร บนบัลลังก์ (ปัทมาสน์) บนฐานดอกบัวคว่ำและบัวหงาย (บัวตื้นจาง) รองรับด้วยฐานหกเหลี่ยม พระประธานมหาวิทยาลัยแม่โจ้นี้ นับเป็นหนึ่งในพุทธศิลป์แบบล้านนาที่สวยงามของภาคเหนือและเป็นองค์สุดท้ายของสลาล้านนา

พระบรมสารีริกธาตุ

พระบรมสารีริกธาตุแห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจำนวน 3 องค์นี้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้รับเมตตาประทานมาจากสมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศศรีลังกา สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกแห่งประเทศไทย และสมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศอินเดีย เมื่อปีพุทธศักราช 2550 ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษา และในโอกาสที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ครบรอบ 75 ปี ได้อัญเชิญมาประดิษฐานจัดพิธีสมโภชอย่างยิ่งใหญ่ให้พุทธศาสนิกชนคนเชียงใหม่และภาคเหนือสักการะอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลา 30 วัน ณ มณฑลพิธีศูนย์กีฬาภาณุงานาภิเษก รัชกาลที่ 9 ในโอกาสนี้สมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ ยังได้จัดสร้างวัดมุงมคคคือเหรียญ “พระพุทธสายพิรุณ” รุ่นพุทธคุณขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 เซนติเมตร มี 6 สี คือ สีเขียว สีขาว สีเหลือง สีแดง สีดำ และสีเขี้ยว-ขาว-เหลือง ปิดทองคำหน้าหลัง เหรียญพระพุทธสายพิรุณประกอบพิธีมหาพุทธาภิเษกและเทวาภิเษก ณ วัดพระธาตุ ดอยสุเทพราชวรวิหาร อีกทั้งได้นำเข้าร่วมพิธีสวดเมตตาอธิษฐานจิตในพิธีสมโภชพระบรมสารีริกธาตุดังกล่าว ต่อมามหาวิทยาลัยแม่โจ้ยังได้รับพระอัฐิธาตุของพระอริยสงฆ์ชื่อดังของไทยอีกหลายองค์

พระศิลาขนาดเล็ก

พระพุทธรูปปางนาคปรกจำนวน 7 เศียร แกะมาจากหินศิลาสีเขียว ซึ่งพระอภิวชิญ อภิชโย พระศิษย์เก่าแม่โจ้สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคม อย่างยั่งยืนได้ติดตามจากญาณนิมิต **“หลวงพ่อนาค น้อย”** ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพญานาคและความ เป็นเกษตรของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จากนั้นได้นำ ญาติธรรมและศิษย์เก่าแม่โจ้รุ่น 56 จัดสร้างขึ้นแล้ว นำขึ้นกราบบังคมทูลเกล้าฯ ถวายแด่สมเด็จพระ เทพรัตนาธิเบศร์ราชสวาส สยามบรมราชกุมารี ด้วย พระเมตตาอันหาที่สุดมิได้ พระองค์ท่านได้ พระราชทานไว้ให้มหาวิทยาลัยแม่โจ้เพื่อสักการบูชา เป็นสิริมงคลสืบไป

พระพุทธรูปปางนาคปรก

พระพุทธรูปปางนี้ อยู่ในพระอิริยาบถนั่ง ขัดสมาธิ หายพระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนกันบน พระเพลา มีพญานาคแผ่พังพานปกคลุมเบื้องบน พระเศียร บางแห่งสร้างเป็นแบบขัดสมาธิเพชร พระนาคปรกนี้มี 2 แบบ คือ แบบหนึ่งประทับนั่ง สมารถบนขนดพญานาค แบบหนึ่งประทับนั่งสมาธิ ภายในวงขนดพญานาค คือพญานาคขดตัวล้อม พระกายไว้ถึงพระองค์ เพื่อป้องกันลมฝนตามตำนาน

ตำนานพระพุทธรูปปางนาคปรก

จากหนังสือตำนานพระพุทธรูปปางต่าง ๆ นิพนธ์ของพระพิมลธรรม ราชบัณฑิต (ชอบ อนุจาริมหาเถร) กล่าวว่า เมื่อเสด็จประทับเสวยวิมุตติสุข ณ ร่มไม้ อชปาลนิโครธ 7 วันแล้วพระผู้มีพระภาคเจ้าก็เสด็จไปประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขยัง ร่มไม้จิก ชื่อว่า มุจลินท์ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศอาคเนย์ของด้นมหาโพธิ์นั้น

บังเอิญในวันนั้น เกิดมีฝนตกพรำอยู่ไม่ขาดสายตลอด 7 วัน พญามุจลินท์ นาคราชออกจากพิภพ ทำขนดล้อมพระวรกาย 7 ชั้น แล้วแผ่พังพานใหญ่ปกคลุม เบื้องบน เหมือนกันเศวตฉัตรถวายพระผู้มีพระภาคด้วยความประสงคฺมิให้ฝนและ ลมหนาวสาดต้องพระวรกาย ทั้งป้องกันเหลือบ ยุง บึ้ง วัณ และสัตว์เลื้อยคลาน ทั้งมวลด้วย ครั้นฝนหายขาดแล้ว พญามุจลินท์นาคราชจึงคลายขนดจากที่ล้อม พระวรกายพระผู้มีพระภาคเจ้า จำแลงเพศเป็นมาณพน้อย ยืนทำอัญชลีถวาย นมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้าในที่เฉพาะพระพักตร์

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจัดพิธีสมโภชอาคาร พุทธมิ่งมงคลในโอกาสที่มีการตกแต่งวาดภาพพุทธศิลป์ผนังอาคาร จัดเครื่อง สักการบูชาล้านนา โดยมีการสวดพระพุทธรูปโดยพระสงฆ์ 9 รูป โดยพระครู โกศลธรรมวิชัย เจ้าคณะอำเภอสันทราย เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานฝ่ายฆราวาส นำผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา บุคลากร และศิษย์เก่าแม่โจ้ร่วมพิธี

ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมพิธีการ เป็น หน้าที่ที่พุทธศาสนิกชนคนไทยยึดถือและปฏิบัติ วันที่ 7 มิถุนายน ซึ่งเป็น วันคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จะจัดพิธี บวงสรวงสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำมหาวิทยาลัยทั้ง 3 องค์เป็นประจำทุกปี

แม่โจ้...แม่โจ้ของเรา

กัณณิกา ชำมสี

สานสัมพันธ์มิตรภาพ ลาว– ไทย

ณ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว นครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ครั้งที่

16

ระหว่างวันที่ 10 - 14 ธันวาคม 2562

งานสานสัมพันธ์มิตรภาพไทย - ลาว เกิดขึ้นจากการขยายความร่วมมือระหว่างสถาบันที่นอกเหนือจากเชิงวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย เริ่มแรกมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยแห่งชาติ สปป.ลาว จัดโครงการเพื่อให้นักศึกษาของทั้งสองสถาบันได้สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน มีกิจกรรมสานสัมพันธ์วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมในคราวแรก ๆ นั้นมีกิจกรรมกีฬาและการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมได้พัฒนาและขยายความสัมพันธ์มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาจากทั้งสองประเทศได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก จวบจนปัจจุบันได้มีการสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ จัดที่ประเทศไทย 2 ปี และที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) 1 ปี

ขอขอบคุณภาพจาก:

<https://www.kroobannok.com/87277>

ตามที่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สปป.ลาว ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพการจัดงานสานสัมพันธ์มิตรภาพ ลาว-ไทย ครั้งที่ 16 ในระหว่างวันที่ 10 -14 ธันวาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สปป.ลาว ซึ่งมีสถาบันอุดมศึกษา เข้าร่วม จำนวน 11 สถาบัน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ มหาวิทยาลัยจำปาสัก มหาวิทยาลัย สะหวันนะเขต มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สปป.ลาว มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัย นครพนม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยา และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยในการจัดโครงการสานสัมพันธ์ มิตรภาพลาว-ไทย ครั้งที่ 16 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงออกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของ ทั้งสองชาติ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ตลอดจนได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านในทาง สร้างสรรค์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่ง เอกลักษณ์ประเพณี

งานอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กองส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดส่งการแสดงศิลปวัฒนธรรม ในชุด ฟ้อนฮอก ร่วมเผยแพร่ นำโดยคณะผู้บริหาร นายสุกิจชัย ติตชัย ผู้ช่วยอธิการบดี นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อาจารย์เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมจำนวน 3 คน นักแสดง 15 คน ความเป็นมาของการแสดงมีดังนี้

การแสดงฟ้อนฮอก

ฮอก คืออุปกรณ์ที่เหมือนกระดิ่งผูกไว้ที่คอของวัว ควาย เป็นสัญลักษณ์ของการต้อนรับแขก การเลี้ยงสัตว์ สมัยโบราณจะเลี้ยงโดยให้หากินเอง ด้วยการปล่อยให้กินหญ้า ตามป่าตามไหล่เขา ดังนั้นชาวบ้านจึงใช้ฮอกเป็นสัญญาณ ให้รู้ตำแหน่งของวัว ควายว่าอยู่ในตำแหน่งไหน

การแสดงชุดฟ้อนฮอกได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิถี ชีวิตของเกษตรกรชาวล้านนา ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำ ปศุสัตว์โดยการนำเอาฮอก ซึ่งเป็นเครื่องมือเครื่องใช้แขวนคอ สัตว์ มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับการแสดง และได้รับแนวคิด ในการสร้างสรรค์ทำรำมาจากการแสดงฟ้อนกระดังงาของ อาจารย์กฤษณา กาญจนสุระกิจ และการสร้างสรรค์ นาฏศิลป์ โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ เชียงใหม่ ชุดเครื่องแต่งกายการแสดง ใส่เสื้อปิดผ้าทอมือสีคราม ผ้าถุงไทลื้อลายก่าน ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอของชาวไทลื้อ ชุมชนลวงใต้ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด ผูกข้อม การแสดง โดย นางสาววิภาภัทร์ พงษ์ภา นักวิชาการศึกษา กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ชุดการแสดงออกแบบโดย นางกณณิกา ขำมสี นักวิชาการศึกษานานาญการพิเศษ

● การแสดงฟ้อนฮอก

การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์

วันพุธที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2562

มีการจัดงานเลี้ยงต้อนรับแต่ละสถาบันที่เข้าร่วมงาน รับชม การแสดงต้อนรับจากเจ้าภาพ ณ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2562

- ผู้บริหารบุคลากร นักศึกษา เข้าร่วมพิธีเปิด โดยมีอธิการบดี มหาวิทยาลัยแห่งชาติ นครเวียงจันทน์ กล่าวเปิดงาน กล่าว ต้อนรับเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาที่เข้ามาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และรับ มอบของที่ระลึก ชมการแสดงพิธีเปิดของเจ้าภาพ
- ผู้บริหารร่วมปลูกต้นไม้ประจำสถาบัน 11 สถาบัน
- ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ร่วมประชุมแนวทางการจัดกิจกรรมโดย ความเห็นและข้อเสนอของผู้แทนแต่ละสถาบันเสนอดังนี้

1. ปี 2564 ควรมีงานการจัด ใน 3 เรื่อง

- ด้านวัฒนธรรม
- ด้านสิ่งแวดล้อม
- ด้านวิจิตรศิลป์วัฒนธรรม

2. เสนอให้มหาวิทยาลัยนครพนม รับเป็นเจ้าภาพ และจัด ในช่วงมีงานประจำปี งานบุญเดือนสาม ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ หรือเดือนธันวาคม ปี 2563

3. การนัดหมายเรื่องประชุมครั้งต่อไป มหาวิทยาลัย เจ้าภาพ เชิญผู้แทนเข้าร่วมประชุม 2-3 ท่านโดยมีผู้ปฏิบัติเข้าร่วม ประชุมหารือเรื่องเตรียมงาน

- นักศึกษาแบ่ง 2 กลุ่มทำกิจกรรม สัมมนา และกลุ่ม ฐานเรียนรู้ ร่วมสัมมนา 4 หัวข้อเรื่อง

กลุ่มสัมมนา

1. เทคโนโลยีและนวัตกรรม
2. เศรษฐกิจและธุรกิจ
3. วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
4. สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

นักแสดงร่วมถ่ายรูปร่วมกับผู้บริหารและอาจารย์ผู้ควบคุม

กลุ่ม ฐานเรียนรู้ วัฒนธรรมสปป.ลาว

1. ขันหมากเบง (บายศรี)
 2. เรียนรู้ภาษาลาว
 3. เต้นบัตโลบ ของสาวเชียงขวาง
- ชมการแสดง 11 สถาบัน ณ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว และส่งมอบธงเจ้าภาพครั้งที่ 17 ณ มหาวิทยาลัยนครพนม
 - ร่วมรำวง และเต้นบาสโลบ ร่วมกัน
 - ร่วมถ่ายรูป

วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2562

- กิจกรรมศึกษาประวัติศาสตร์สถานที่สำคัญ วัฒนธรรม ประเพณีของนครหลวงเวียงจันทน์ ประตูลอย หอพระแก้ว วัดศรีเมือง และพระธาตุหลวงเวียงจันทน์

ผู้บริหารร่วมประชุมแนวทางการจัดกิจกรรม

ผู้บริหารร่วมปลูกต้นไม้ ประจำสถาบัน 11 สถาบัน

ผู้บริหารร่วมปลูกต้นไม้ ประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้

นายสุกิจชัย ตัดชัย ผู้ช่วยอธิการบดี นางสมพร แรกชำนาญ ผู้ช่วยอธิการบดี กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ปลูกต้นไม้กันที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้

• ประตูชัย

• พระธาตุหลวงเวียงจันทน์

ประตูชัย นครหลวงเวียงจันทน์

ประตูชัย หรือประตูไท คำว่าชัยนั้น หมายถึง ชัยชนะนั้นเองหนึ่งในสถานที่ยอดนิยม เมื่อเดินทางมาถึง นครหลวงเวียงจันทน์ จะต้องมาเยือน ประตูชัย หรือประตูไท ที่นี้ถือว่าเป็นสถานที่ยอดนิยมที่แทบจะทุกคนที่เดินทางมาเที่ยวจะต้องมาเยือน เพราะว่าประตูชัยมีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น และสวยงาม ประตูชัย หรือประตูไท ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถาน เพื่อระลึกถึงวีรชนที่เสียสละในการกอบกู้เอกราชจากชาวฝรั่งเศสที่เข้ามายึดประเทศลาว ประตูชัยตั้งอยู่บนถนนล้านช้าง ซึ่งอยู่ใจกลางนครเวียงจันทน์ เป็นสัญลักษณ์สำหรับสดุดีนักรบกล้าที่เสียสละ สามารถกอบกู้เอกราชจากฝรั่งเศสได้ มีการตกแต่งจิตรกรรมศิลปะแบบล้านช้างให้ดูโดดเด่นสวยงามสามารถขึ้นไปบริเวณด้านบนประตูชัยเพื่อชมวิวมุมสูงของนครหลวงเวียงจันทน์ได้ ศิลปะจิตรกรรมฝาผนังแบบล้านช้าง มีลวดลายที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ ดูแล้วก็ค่อนข้างที่จะคล้ายคลึงกับภาพจิตรกรรมฝาผนังประเทศไทย

อ้างอิง แหล่งที่มา : มัคคุเทศก์ (นางสาวปานิ สัตถิลาสาขารองเสริม ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว 13 ธ.ค. 2563)

พระธาตุหลวงเวียงจันทน์

พระธาตุหลวงเวียงจันทน์ สถาปัตยกรรมโบราณบ่งบอกถึงอดีตทำให้เข้าใจถึงการดำรงชีวิตที่อยู่อาศัย ลักษณะของเมืองลาวสมัยนั้น ซึ่งความเป็นมาของวัดพระธาตุ พระเจดีย์ที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นปูชนียสถานอันสำคัญมีความเกี่ยวข้องกับพระธาตุพนมและพระธาตุที่สร้างขึ้นโดยช่างโบราณจากฐานรากศิลาแลง ลักษณะของพระพุทธรูปหินศิลาแลง หลักหินทางทิศตะวันออกของพระนครคือพระธาตุหลวงปัจจุบัน เป็นสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เจดีย์ใหญ่สร้างก่อทับหลักหินโบราณ โดยเจดีย์นี้มีรูปร่างเหมือนสถูป ประดับตกแต่งด้วยศิลปะแบบลาว รอบทั้ง 4 ด้านพระธาตุมีองค์ 30 องค์ ประดับตกแต่งด้วยบรืวารมี 30 องค์ ภายในองค์เล็กเหล่านี้ได้เอาทองคำหลอมเป็นพระธาตุบรืวาร แต่ละองค์ทองน้ำหนัก 4 บาทบรรจุไว้ภายในพระธาตุโดย **“พระเจดีย์โลกะจุฬามณี”** หมายความว่า เจดีย์เกิดแก้วในโลกมนุษย์นี้หรือเจดีย์แก้วที่บนสุดของยอด เป็นพระธาตุใหญ่ มีความศักดิ์สิทธิ์ ลักษณะโดยทั่วไปคล้ายแต่ไม่ผ่าครึ่งวางบนฐานรูปสี่เหลี่ยม ยอดพระธาตุเป็นดอกบัวตูมรูปสี่เหลี่ยม มีพระธาตุบรืวารยอดแหลมแวดล้อมเป็นกำแพงสองชั้น ประดับด้วยใบเสมาคล้ายกำแพงพระราชวังของปราสาท สร้างด้วยหินศิลาแลง

- ผู้เฒ่าผู้แก่กราบไหว้บูชา วัดศรีเมือง

กิจกรรมชมวัด สถาปัตยกรรมที่สำคัญ

ทำให้ผู้เข้าร่วมได้เต็มอิ่มไปด้วยความรู้ที่มาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทุกคนที่เข้ามา นครเวียงจันทน์ มาเยี่ยมชมประตูลี้ และจะต้องเข้าชมวัดต่าง ๆ เช่น พระธาตุเวียงจันทน์ หอพระแก้ว มาสัมผัสสัมผัสบรรยากาศของวัดที่สวยงาม นักศึกษาได้เข้าไปเรียนรู้วัฒนธรรมจากวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะวัดศรีเมืองแห่งนี้ นับเป็นวัดคู่บ้านคู่เมือง เป็นสถานที่ตั้งของศาลหลักเมือง ศาลเจ้าแม่ศรีเมือง เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะมีผู้คนมาสักการบูชาและขอพรกันอย่างไม่ขาดสาย ความศักดิ์สิทธิ์ของศาลแห่งนี้ ไม่ว่าใครมาขอพรก็จะสำเร็จสมหวัง จะเห็นต้นผึ้งต้นกล้วย ประดับตกแต่งไปด้วยดอกดาวเรืองเหลืองสะพรั่ง ซึ่งทางวัดได้จัดพื้นที่บูชา กราบไหว้ โดยต้นผึ้งต้นเทียนแบบเดิมโบราณ จะทำจากขี้ผึ้งต้นเทียนที่ปั้นขี้ผึ้งเป็นดอกเหมือนดอกไม้ ใช้สำหรับขอพรเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

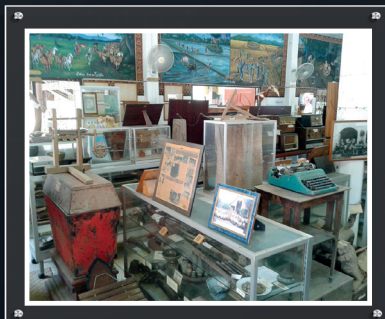

กิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีของ ชาวลาว เขตดงโดง ในตลาด

คณะของเราได้มีโอกาสเดินเยี่ยมชมตลาดสดในตลาดเขตดงโดง เห็นภาพอะไรใหม่ ๆ แปลกหูแปลกตาบางอย่าง สปป.ลาว ได้นำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคจากประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ เช่น ไข่ไก่ น้ำมันพืช ของใช้อื่น ๆ เป็นต้น ส่วนอาหารท้องถิ่น วัตถุดิบของท้องถิ่น เช่น ปูนา หอย ปลาหน้าง และปลาเกล็ด ส่วนปลาดุกอยู่ ผักสด เห็ด หน่อไม้ พืชผักสวนครัว ที่หายากยังมีให้เห็นแปลกตา คือ เส้นก้วยเตี่ยว เส้นขนมจีน ลักษณะเส้นจะใหญ่กว่าของเมืองไทย ปอดทอดแห้งตัดแท่งยาว ๆ เสียบร้อยเป็นวง ๆ ด้วยไม้ ดูเป็นเอกลักษณ์ที่แปลกตา และที่ขาดไม่ได้คือร้านค้า ผ่าถุงทอมือที่มีลวดลายด้วยเทคนิคช่างทอสืบทอดมาแต่โบราณ สวยสดงดงาม ตามแบบฉบับเอกลักษณ์ของชาวนครหลวงเวียงจันทน์

พิพิธภัณฑ์วัดนธรรม

วัดบึงกาฬ เกตุพัฒนา

พิพิธภัณฑ์ วัดร่องเมิง

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของคนสันทราย

พิพิธภัณฑ์วัดร้องเม็ง เป็นพิพิธภัณฑ์แบบท้องถิ่น ที่จัดแสดงเรื่องราว วัตถุ สิ่งของ เครื่องใช้ของคนสมัยก่อน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ ที่หาดูได้ยากซึ่งจัดแสดงอยู่ภายใน อาคาร 2 หลัง มีโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ที่ได้จากการ เก็บสะสมของพระครูโกวิทธรรมโสภณ และมีผู้ศรัทธา ร่วมบริจาคเข้าจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์วัดร้องเม็งมากกว่า 7,000 ชิ้น

อาคารพิพิธภัณฑ์หลังที่ 1 เป็นอาคารชั้นเดียว ใช้จัดแสดง วัตถุโบราณต่าง ๆ ที่มีขนาดไม่ใหญ่นัก เช่น อาวุธโบราณ หีบธรรม เครื่องครัวโบราณ มีดหมอแหกพิษทำจากเขาควางที่ถูกฟ้าผ่าตาย วิหังโบราณ ที่หนีบอ้อย ที่กรองน้ำโบราณ เอกสารพับสาโบราณ ต่าง ๆ ชั้นโบราณ เครื่องประดับ รองเท้าก๊อบแก้นทำจากไม้สักอายุ กว่าร้อยปี ตะเกียงเจ้าพายุ เครื่องเล่นแผ่นเสียง

อาคารพิพิธภัณฑ์หลังที่ 2 เป็นอาคารชั้นเดียว ใช้จัดแสดง วัตถุที่ทำจากไม้แกะสลักและชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมเป็นของโบราณ เช่น จอพรรษา ที่ประดิษฐานพระพุทธรูป หีบธรรม ตู้ธรรม เพดาน โบสถ์วิหารแกะสลัก พระพุทธรูปหยกขาว

พิพิธภัณฑ์วัดร้องเม็ง ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2527 โดยพระครูโกวิทธรรมโสภณ (ศรีพ้อง โกวิท นุญเป็ง) เจ้าคณะตำบล หนองแห่ย์ เจ้าอาวาสวัดร้องเม็ง ท่านชอบเก็บสะสมของเก่า โบราณวัตถุต่าง ๆ วัตถุโบราณชิ้นแรกที่ได้มา คือแม่พิมพ์ปั้นอิฐ รูปโค้ง ทำจากไม้สัก ต่อมาจึงได้เริ่มเก็บสะสมโบราณวัตถุ-ศิลปวัตถุ ชนิดต่าง ๆ และมีผู้มาบริจาคเพิ่มมากขึ้น จึงได้สร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ วัดร้องเม็ง มีผู้คนเข้าไปชมและศึกษาเป็นจำนวนมากจนเป็นที่รู้จัก และได้รับรางวัลเกียรติคุณมากมาย เช่น

11 พฤษภาคม 2543 ได้รับพระราชทานรางวัล
เสาเสมาธรรมจักร ประเภทอนุรักษ์ จากสมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ห้องสนามหลวง กรุงเทพฯ

11 พฤษภาคม 2543 ได้รับเกียรติบัตรจากสมเด็จพระ
พระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ในด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมมรดกไทยทาง
พระพุทธศาสนา

3 พฤศจิกายน 2551 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานเทศกาล
พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร พร้อมเสด็จ
ทอดพระเนตรนิทรรศการพิพิธภัณฑสถานวัดร่องเมิง

26 สิงหาคม 2553 ได้รับพระราชทานเข็มเกียรติคุณ
วันอนุรักษ์มรดกไทย จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพฯ

28 เมษายน 2560 ได้รับรางวัลภูมิแผ่นดินป็นล้านนา
สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ. 2560 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้
คัดเลือกให้วัดร่องเมิงเป็นอุทยานการศึกษาในวัดได้รับคะแนน
มาเป็นอันดับ 1 ของประเทศ

นอกจากพิพิธภัณฑสถานแล้ว วัดร่องเมิงยังมีสถาปัตยกรรมล้านนา
ที่น่าชมและศึกษา ได้แก่ วิหาร โบสถ์ เจดีย์ ศาลาบาตร มีพระพุทธรูป
ที่สำคัญ คือพระสิงห์หนึ่ง พระสิงห์สาม พระพุทธรูปทองเหลืองโบราณ
โดยตั้งอยู่เลขที่ 1 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองแห่ย์ อำเภอสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่ 50210 ซึ่งเปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00-18.00 น.

พิพิธภัณฑสถานวัดร่องเมิงนอกจากจะแสดงเรื่องราว ข้าวของเครื่อง
ใช้โบราณ โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่หาชมได้ยากแล้ว ยังเป็นสถานที่
บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ที่นับวันคนรุ่นใหม่จะมอง
ข้ามความเป็นรากเหง้าดั้งเดิมของคนในอดีต ตามการเปลี่ยนแปลงทาง
สังคม ดังนั้น จึงขอเชิญชวนทุกท่านได้เข้าไปแวะชม ศึกษาและไหว้พระ
ทำบุญได้ ณ พพิธภัณฑสถานวัดร่องเมิง

สัมภาษณ์ :

พระครูโกวิทธรรณโสภณ เจ้าคณะตำบลหนองแห่ย์ เจ้าอาวาสวัดร่องเมิง

ງາບຜົບລືຜົບລືຜົບ

ພວຍດພວ່າເກ່າເອາເອາພາເລ່າໃຜພໍ່

ແມ່ອຸ້ຍຕຳມບ ບຸນຸດີ ເຄຍກລ່າວໄວ້ວ່າ...

ແມ່ຜຶງໂຕ/ເກລຳຜຸມ ແບບ/ນ້ຳນຸ່ງຳນວງານ
ແມ່ຜຶງນ້ຳນວງານຂັນ ແມ່ຈັດນັກ
ແມ່ຜຶງໂຕ/ແນ້ນຕອກ ມອກກຳປອ ຜ້າເດິງແນ້ວ ແມ່ກຳ
ແມ່ຜຶງນ້ຳນວງານຂັນ ແມ່ຈັດແລງ

“

หากจะพูดถึงวัฒนธรรมการแต่งกาย โดยเฉพาะการเกล้ามวยผมในแถบภาคเหนือตอนบน คงเคยเห็นหญิงสาวชาวล้านนา หรือแม้แต่ในละครปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับล้านนา ตัวละครจะเกล้ามวยผมเสียบดอกไม้ประดับ โดยเฉพาะแม่ญิงจะเกล้ามวยผมสูงค่อนไปกลางกระหม่อม แต่ถ้าเป็นแม่ฮุ่ย จะมวยต่ำค่อนไปทางท้ายทอย แซมมวยผมด้วยดอกไม้

”

ชมรมชักตั่วเมือง เคยเขียนไว้ในมติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ ชักตั่วเมืองว่า คนล้านนาโบราณไว้ผมยาวตั้งแต่เด็กจนแก่ ไม่นิยม ตัดผม บางคนมีผมยาวถึงพื้น การทำความสะอาดผมจึงต้องมี พิธีกรรมในการสระผม โดยนำน้ำมาจากการแช่ข้าวเหนียว ส้มป่อย มะกรูด ใบหมี ประคำดีควาย เครือสะบ้า (ถ้าหาได้) เอา มาต้มรวมกัน แล้วเอาน้ำมาขมิ้นผมยาว เอาหวีสาง ร่องเอาน้ำที่ สระผมแล้วมาโกรกผมอีกครั้ง ทำซ้ำ ๆ จนผมและหนังศีรษะสะอาด กระบวนการนี้บางครั้งกินเวลาเป็นชั่วโมง จากนั้นสยายผม สางด้วยหวี ใช้น้ำมันมะพร้าวที่เคี่ยวเอง หวีผมจนทั่วเพราะเชื่อว่าจะทำให้ เส้นผมแข็งแรงดกดำ

หากอายุเพิ่มมากขึ้น มีผมขาวแซม ไม่มีใครชอบผมหงอก แม่ผู้ยก็จะเอาเขม่าควันไฟ ผงละเอียดสีดำที่ติดอยู่ตามขา (ไม่ใช่ ฝุ่นเป็นแผ่น) เหนือเตาไฟที่เรียกว่า “ขี้ข้า” หรือ “ขี้เหม้า” มาผสม ลงไปในน้ำมันมะพร้าว เมื่อนำไปเคลือบเส้นผม จะทำให้ผมดำวาว อยู่เสมอ หลังจากผมแห้งก็จะเกล้าผมขมวดเป็นมวยเพื่อสะดวกใน การรักษาความสะอาด จะได้ไม่ไปปาดป่ายกับสิ่งรอบตัวให้เปรอะเปื้อน

...แต่ทราบหรือไม่ว่าการทัดดอกไม้ไว้ที่มวยผมนั้นเพียง เพื่อความสวยงามหรืออย่างไร

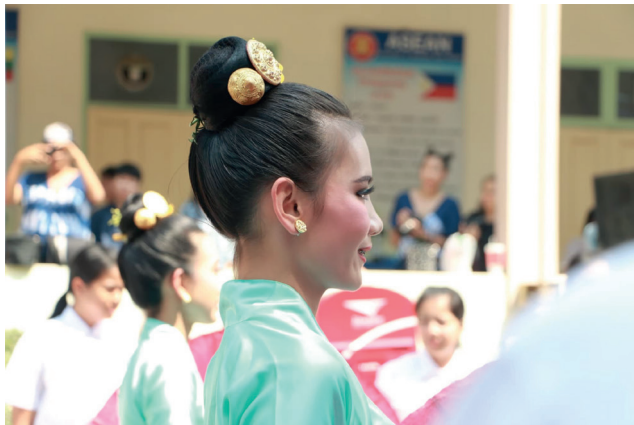
การทัดดอกไม้ที่มวยผมไม่เพียงแต่จะให้ ผมนั้นมึกลิ่นหอมและสร้างความสวยงามให้กับ ทรงผมเพียงเท่านั้น แต่ยังมีนัยสำคัญที่ลึกไปกว่านั้น นั่นก็คือ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่อง “ขวัญ” ของคนในกลุ่มชาติตระกูลไต-ลาว ที่เชื่อว่า มนุษย์มีขวัญอยู่ 32 ขวัญ การประดับดอกไม้จึง เป็นการบูชาขวัญบนกระหม่อม เพื่อเป็นสิริมงคล แก่ตัว

นอกจากนี้แม่ญิงล้านนายังประดับมวยผมด้วยปิ่นปักผมหรือดอกไม้ไหว การใช้ปิ่นปักผมมีประโยชน์เพื่อขัดผมให้อยู่ทรง หรือใช้เป็นเครื่องประดับเพื่อเพิ่มความสวยงามให้มวยผม และอาจใช้วัสดุมีค่ามาทำตัวปิ่น ยอดปิ่นอาจใช้อัญมณีประดับ เพื่อความสวยงามและดูสูงค่าขึ้น

นอกจากปิ่นปักผมแล้ว ยังมีเครื่องประดับมวยผม อีกอย่างหนึ่งคือ ‘ดอกไม้ไหว’ เมื่อยามแม่ญิงล้านนาจะไปวัด ทำบุญ มักจะเหน็บดอกไม้ไว้ที่มวยผม ดังมีคำโบราณกล่าวว่า

“เหน็บดอกไม้เพื่อบูชาหัว และเพื่อก้มหัวบูชาพระเจ้า” ซึ่งคนล้านนายังนิยมแซมมวยผมด้วยดอกไม้ เพื่อให้ดูงดงามมากขึ้น เช่น ดอกมะลิ ดอกกระดังงา ดอกเก็ดทะหวา ดอกตำเหิน ซึ่งมีกลิ่นหอม แล้วแต่ว่าในบ้านใดจะมีดอกไม้ชนิดไหนบาน แม้แต่ดอกเอื้องผึ้งก็เป็นที่นิยมกัน แต่เมื่อเอื้องผึ้งน้อยลง ไม่พอสำหรับงานพิธี จึงมีการประดิษฐ์ดอกเอื้องด้วยทองคำ เงิน ทองเหลือง คนเมืองเรียกว่า เอื้องเงิน-เอื้องคำ

มวยผมของหญิงชาวล้านนามีหลายแบบ ที่นิยมมากที่สุดคือการเอาผมยาวไปขมวดพันกันเป็นมวยค่อนไปทางท้ายทอย ใช้หวีสับหรือปิ่นปักให้มวยอยู่ทรง แต่ก็มีอีกหลายทรงผมที่ชาวล้านนานิยมทำเพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ ได้แก่

พระราชชายาเจ้าดารารัศมี
การเกล้าผมแบบอู๋ปุ่น หรือ เกล้าแบบสตรีญี่ปุ่น

1. การเกล้าวิดว่อง เป็นการเกล้าผมทรงสูงแล้วดึงปอยผมขึ้นมาเป็นว่องหรือเป็นห่วงอยู่กลางมวย
2. การเกล้าผมบ่มจ้อง หรือ ผมอ้ว “จ้อง” คือ การเอาผมปลอมปอยหนึ่งใส่เข้าไปในมวยผมเพื่อให้มีขนาดใหญ่ขึ้น
3. การเกล้าผมแบบอู๋ปุ่น หรือ เกล้าแบบสตรีญี่ปุ่น เป็นทรงผมที่นิยมมากในสมัย พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ซึ่งเป็นต้นแบบ มีการยกผมด้านหน้าเป็นกระบังสูงขึ้น

การมวยผมหรือการเกล้าผม
ของชาวล้านนา มีความสวยงามเป็น
เอกลักษณ์ อีกทั้งยังบ่งบอกถึงความเป็น
ล้านนาได้เป็นอย่างดี กระแสแห่ง
การหวนคืนธรรมชาติและ การดำรงอยู่
ของคนเมืองในอดีตกำลังได้รับความ
สนใจจากนักวิชาการและประชาชน
เป็นจำนวนมาก มีหลายกลุ่มหลาย
หน่วยงานออกมาสนับสนุนวัฒนธรรม
แบบล้านนาด้วยการพร้อมใจกัน
แต่งกาย เกล้าผมแบบล้านนาใน
เทศกาลต่าง ๆ นับว่าเป็นการรักษา
ประเพณีและวัฒนธรรมการแต่งกาย
ที่ดั่งเดิม อย่างน้อยในช่วงเวลาที่สำคัญ
เช่น ไปวัดทำบุญ เทศกาลต่าง ๆ ไม่ว่าจะ
เป็น ป่าเวณีปีใหม่เมือง ยี่เป็ง ให้
เมืองเชียงใหม่มีเสน่ห์คู่กับแผ่นดิน
ล้านนาไปตราบนานเท่านาน

เอกสารอ้างอิง

ชมรมฮักตัวเมือง.วิธีการดูแลเส้นผมของคนล้านนาโบราณ. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2563, จาก

https://www.matichonweekly.com/column/article_138323

พลัญญ์ สุวรรณเลิศ. จุลกฐินวัดยางหลวง. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2563, จาก

<https://www.facebook.com/media/set/?vanity=DexSrangBan&set=a.10215360063890008>

เชิงอวตลดาบล้าวขง

ความงดงามในการวาดลวดลายชั้นเชิงนั้นจะอยู่ที่ท่าทางลีลามากกว่าคนพ้อง และส่วนใหญ่ มักจะอวดลวดลายความงามในชั้นเชิงทางศิลปะมากกว่าการใช้ในการต่อสู้ เชิง คือลวดลายและลีลา ส่วนการพ้องเชิงนั้น หมายถึงการรำรำตามแบบแผนที่แสดงออกถึงศิลปะในการต่อสู้ของชาวล้านนา ซึ่งท่วงท่าและลีลานั้นมีทั้งท่าหลัก และท่าที่ผู้รำแต่ละคนจะใช้ความสามารถเฉพาะตัวพลิกแพลงให้ดูสวยงาม

พ่อครูคำ กาไวย์ พ่อครูเชิงดาบล้านนา ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน พ.ศ. 2535 บ้านแพะขวาง ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

แสดงการพ้องเชิงด้วยท่วงท่ามือเปล่า

แสดงการพ้องเชิงด้วยท่วงท่ามือเปล่า

ในระยะแรกการพ้องเชิงนั้นหมายรวมเอาทั้งการพ้องประกอบอาวุธ และไม่มีอาวุธ เช่น พ้องเชิงดาบ พ้องเชิงหอก พ้องเชิงไม้ค้อน ปัจจุบันการพ้องเชิงจะหมายถึงการพ้องแบบมือเปล่าเท่านั้น

กล่าวถึงเชิงดาบ ผู้ที่จักรดาบหรือพ้องดาบนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแม่นยำในแม่เชิงและแม่ขุมเชิง คือ การย่างหรือเดินตามตำรับวิธีการ ต้องศึกษาและฝึกให้ชำนาญและแม่นยำ การพ้องดาบต้องมีเครื่องดนตรีประกอบ ถ้าผู้พ้องดาบมีความชำนาญแล้วจะประสานท่วงท่าลีลาการรำดาบกับเสียงดนตรีได้เป็นอย่างดี ในระหว่างการย่างขุม การพ้องเชิง การพ้องดาบ และดนตรี

การย่างขุมเชิง ฟ้อนเชิง และฟ้อนดาบ

การฟ้อนดาบเป็นวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวของชายชาวล้านนา เหมือนเป็นการฝึกฝนการใช้อาวุธเพื่อต่อสู้ศัตรูในยามศึกสงคราม และในกลุ่มผู้ที่มีความชำนาญมักจะใช้วิชาดังกล่าวแสดงการเคลื่อนไหวประกอบกับอาวุธเพื่อแสดงถึงความรื่นเริง เมื่อได้ฝึกจนชำนาญเจนจบในวิชา ก็จะมีลีลาท่าทางที่ดัดแปลงเพื่อให้เป็นกระบวนท่ารำที่เฉพาะตน

การที่มีการฟ้อนดาบ ฟ้อนหอก ฟ้อนไม้ค้อน หรืออาวุธต่าง ๆ นั้น เป็นที่นิยมของชายชาวล้านนามาเป็นเวลานานแล้ว นักรบสมัยโบราณต่อสู้กันด้วยอาวุธ หอก ดาบ หน้าไม้ และปืนไฟ ก่อนจะออกรบจะมีการรำรำเพลงอาวุธก่อนเพื่อเป็นการระลึกถึงคุณครูอาจารย์ และเป็นการทบทวนแม่ท่าไปในตัว ทำให้เกิดความฮึกเหิมปลุกใจให้กล้าที่จะออกรบ และเมื่อชนะศึกกลับมาจะมีการรำรำอาวุธถวายเป็นพยุพนาฏอีกด้วย

การไหว้ครูบวอาจารย์ที่ได้สอนสั่งกระบวนท่าฟ้อนดาบก่อนจะทำการฟ้อนดาบ

การฟ้อนดาบที่งดงาม ลีลาท่วงท่า นั้น จะใช้ทั้งดาบจริง ดาบไม้ หรือดาบที่ใช้เฉพาะการแสดง ดาบจริงคือดาบที่ใช้จริงในการออกรบ หรือดาบของคนโบราณ ในกรณีนี้ผู้ฟ้อนจำเป็นจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเพราะถ้าพลาดอาจได้รับบาดเจ็บจากการใช้อาวุธจริง

กล่าวถึงการฟ้อนเชิง หรือ ลีลา การฟ้อนดาบนั้น มีอยู่ 2 เชิง คือ

1. เชิงดาบแสนหวิ เป็นเชิงดาบของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ หรือเงี้ยว หรือลายแซ่ฮ้อยูนาน

2. เชิงดาบเชียงแสน เป็นเชิงดาบของไทยวน หรือคนล้านนา

กล่าวยกตัวอย่างแม่ท่าการฟ้อนดาบของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ หรือเงี้ยว สายของพ่อสล่าปุ่น ช่างเหล็ก บ้านต่อแพ ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพ่อครูดาบชาวไทใหญ่ท่านได้กล่าวถึงท่าฟ้อนดาบ หรือแม่ลายแลว (แลวหรือดาบ) ของไทใหญ่ มีแม่ลายแลวดังนี้

1. ลากแลวออกเป็นลาย
2. พันลัดหน้าลายมัน
3. เด็กแลวตก เจ้ดินขวาเข้า
4. ตำนถึงแผ่ดแลวใส่
5. ตี๊ดแลวต่างสันขา
6. แหวนสีหล็อกจ๊อก

แม่ลายแลวเหล่านี้เป็นภาษาไทยใหญ่ เป็นกระบวนการทำ การฟ้อนดาบของชาวไทใหญ่บางสายครูเท่านั้น ยังมีแม่ลายแลวของ ไทใหญ่อีกหลายสายครู ขึ้นอยู่กับผู้เรียนที่จะสรรหาสำนักเรียนเอง และแต่ละสำนักสายครูจะมีการขอเรียนวิชาที่ต่าง ๆ กันไป โดยครู จะเป็นคนกำหนดค่าครูหรือวิธีการคัดผู้มาขอศึกษาด้วยวิธีเฉพาะ สำนัก จะได้เรียนหรือไม่ได้เรียนขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์วิธีการของครู

พ่อครูสำปุ่น ช่างเหล็ก พ่อครูเซิงดาบไทใหญ่
บ้านต่อแพ ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในส่วนของทางเซิงดาบเซียงแสน หรือล้านนา จะยกตัวอย่างแม่ลายดาบของ พ่อครูคำ กาไวย์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปการแสดงพื้นบ้าน พ.ศ. 2563 ซึ่งกระบวนการแม่ท่าของพ่อครูคำนั้นมีอยู่ทั้งหมด 32 แม่ท่า ดังนี้

1. บิดบัวบาน	17. ถีบฮ้าง
2. เกี้ยวเกล้า	18. ควงโค้งไหลสองแขน
3. ล้วงใต้เท้ายกแหลก	19. วนแวนลงหนีบ
4. มัดแกลบักองลงว่าง	20. ซักريبแทงสวน
5. เสือลากหางเหล้นรอก	21. มนม้วนสีไคล
6. ช้างงาทองดวงเด็ก	22. ซักใหม่ถือสัน
7. กำแพงเพ็กดินแตก	23. ช้างตกมันหมุดวงเวียนรอบ
8. ฟ้าแมบบ่ตันหัน	24. เสือคาบรอกลายแสง
9. ช้างงาบานเดินอาจ	25. ลินบน
10. ปลาต้อนหาดเหินเหียร	26. ลินปลาย
11. อินทือเทียนถ่อมถ้ำ	27. ลายแพง
12. เกินกายฟ้า	28. กอดแยง
13. สวักกันพระยาอินทร์	29. แทงวัน
14. แวซูดน้ำบินเหิน	30. พันโซ่
15. สางลายเดินเกี้ยวกล่อง	31. บัวบานโล่
16. คีมไฮ้อ้อม	32. ลายสาง (นบโน้ม ขอกราบก้มลงวาง)

แม่ลายดาบดังกล่าวนี้ พ่อครูคำ ท่านได้ปรับใช้คำสมัยเก่านำมาประยุกต์ให้มีคำที่สอดคล้องกันให้มากที่สุด เนื่องจากแม่ลายดาบสายของพ่อครูนั้น มีเยอะถึง 32 แม่ท่า และยังมี การฟ้อนเซิงและอย่างอื่นอีก จึงทำให้มีการดัดแปลงประยุกต์คำให้สอดคล้องเข้าหากันเพื่อง่ายในการจำ

เอกสารอ้างอิง

ศิลปินแห่งชาติ ครูคำ กาไวย์. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2563, จาก <http://www.lannacorner.cmu.ac.th/lanna2016/view.php?id=00188&group=2>
พ่อครูสำปุ่น. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2563, จาก www.google.com/search?q=พ่อครูสำปุ่น

ประเพณีล้านนาที่ยังถูกลืม..

ความเดือดร้อนวุ่นวายในสังคมปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การเมือง เศรษฐกิจ อาชญากรรม ภัยธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย ประเพณี วัฒนธรรม การครองชีพ และโรคโควิด-19 ที่กำลังเป็นปัญหาหนักที่สุดของคนทั้งโลกเลยก็ว่าได้ยังไม่มี ยาวักชันป้องกันได้ ทุก ๆ ท่าน คงจะได้รับรู้ว่าสารต่าง ๆ จากสื่อที่นำเสนอให้ได้รับรู้อย่างทั่วถึงในยุค IT นี้

อย่างที่คนโบราณท่านพูดไว้ ว่าคนอีกหน่อยจะมีพุทธิพย ตาทิพย ไม่ว่าจะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็สามารถจะพุดคุย สื่อสารเห็นกันได้หมด เหมือนอย่างที่เราได้พุดได้พุดได้ไม่มีผิด ซึ่งความเดือดร้อนวุ่นวายนี้ ทำให้ผู้คนไม่ว่าจะชนชั้นใดก็ได้รับผลกระทบกันโดยทั่วหน้าไม่มีข้อยกเว้นและไม่สามารถปฏิเสธได้เลย บ้านเมืองของเราทุกวันนี้จะหาความสงบสุขร่มเย็นไม่ได้เลยความ เจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเข้าถึงผู้คนมากเพียงใดก็ดูเหมือน จะทำให้ความเดือดร้อนวุ่นวายทวีคูณมากขึ้นเท่านั้น ทุกคนต่าง แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นปากกัดตีนถีบ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน เงินทอง อำนาจวาสนาบารมี มีแล้วก็ให้มีมาก ๆ ขึ้นไปอีก การดำรงชีพในยุคปัจจุบัน แทบจะหาเวลาว่างไม่ได้ ทุกคนต่างทำหน้าที่การงาน ของตน เพราะภาระต่าง ๆ บีบรัดให้ทุกคนต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ของตนและครอบครัว ซึ่งต่างจากสภาพสังคมในสมัยก่อนอย่าง ลื่นเชิง สมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็กก็ยังทันได้เห็นสังคมเกษตรกรรม พื้นบ้านที่การดำเนินชีวิตของผู้คนยังถ้อยถ้อยอาศัย ฟังพากัน ยังเห็นการลงแขก ซึ่งทางภาคเหนือเรียกว่า **“เอามื้อเอววัน”** ช่วยกัน ทำไร่ไถนา เกี่ยวข้าวเอาเผื่อที่ผู้คนต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในความคิดของผมคิดว่า สังคมในสมัยก่อนผู้คนต่างมีความสุข เห็น ผู้สูงอายุผู้เฒ่าผู้แก่ไปมาหาสู่แวะเวียนมาเที่ยวหากันและกัน การ ทำไร่ทำนาก็ทำแบบพอมือพอกิน ทำอะไรก็ช่วยกันทำ วันหยุดที่จะ หยุดทำงานไม่ออกไปทำไร่ในนาในสมัยก่อนคือ **“วันศีล”** หรือทาง ภาคอื่นเรียกกันว่าวันพระ วัดวาอารามที่ผู้คนไปทำบุญ และเปรียบ

เสมือนที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นที่ประชุมปรึกษาหารือ ภายในหมู่บ้านชุมชน จะมีกิจกรรมใด ๆ ก็จะใช้วัดเป็นที่ปรึกษากัน วัดวาอารามจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน ซึ่งมีสามเสาหลักที่ค้ำจุนซึ่งกันและกัน ที่เราเรียกว่า “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งแต่ก่อนโรงเรียนก็อยู่ในวัด วัดจึงมีความสำคัญทุกอย่างตั้งแต่เป็นที่เคารพสักการะ เป็นที่พึ่งทางจิตใจ เป็นที่พักผ่อนในวันหยุด เป็นที่ประชุมปรึกษาหารือ เป็นที่พักพิงอาศัย เป็นที่เก็บข้าวของเครื่องใช้ส่วนรวม และที่สำคัญยังเป็นที่แสดงมหรสพการละเล่นในงานเทศกาลต่าง ๆ โดยมีประเพณีวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการหลอมรวมจิตใจ ซึ่งเดี๋ยวนี้ วัดได้ถูกภาวการณ์ต่าง ๆ ดึงมวลชนออกไปจากวัดแทบจะไม่เหลืออะไรให้ผู้คนเห็นถึงความสำคัญ ประเพณีบางอย่างก็ถูกลบเลือนหายไป เช่น ประเพณีตานดอยข้าว ประเพณีเดือน 4 เป็ง (เพ็ญ) ประเพณีตั้งธรรมหลวง ประเพณีตานหลวงหิงไฟพระเจ้า (พระพุทธเจ้า) เป็นต้น

คำว่าตานในภาษาเหนือ ก็หมายถึง การให้ทาน ประเพณีที่ยกตัวอย่างมานี้ มี 3-4 ประเพณีที่อยู่ในช่วงเวลาหรือจัดขึ้นในวันเดียวกัน ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงประมาณเดือนธันวาคม-มกราคม และในทางล้านนาภาคเหนือเรียกว่า เดือน 4 เป็ง คือวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 เหนือ ช่วงนี้จะเป็นเวลาที่เกษตรกรชาวไร่ชาวนาเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเฉพาะข้าว “เกี่ยวข้าวเอาเฟื่อง” เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะเอาที่เก็บเกี่ยวแล้วกิน ซึ่งแต่ก่อนจะทำได้กินกันในครอบครัวให้พอปีหนึ่งหนึ่ง จะปลูกครั้งเดียว ถ้าเหลือกินแล้วถึงจะขาย ซึ่งแต่ละครอบครัวก็จะมีสมาชิกในครอบครัวไม่ต่ำกว่า 5-6 คนขึ้นไป ก่อนจะกินข้าวใหม่ ก็จะต้องเอาข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ไปถวายทานหรือว่าตานข้าวใหม่เสียก่อน โดยมีความเชื่อว่า จะต้องทานไปหาเทวบุตรเทวดา พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เพื่อเป็นการตอบแทนคุณที่ตนได้รับที่ไ้ร่มาเป็นมรดกตกทอดมา แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่องานที่ผู้มีพระคุณ และเทวบุตรเทวดา แม่ธรณีเจ้าที่ที่รักษาผืนแผ่นดินเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ข้าวกล้าในนาได้เพิ่มพูนผลผลิตไม่มีศัตรูพืชมารบกวนเบียน ประการต่อมา เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา น้อมรำลึกถึงบุญคุณที่ได้ถวายทาน ข้าวเปลือกข้าวสารข้าวปลาอาหาร เพื่อเป็นเสบียงบุญให้กับตนและครอบครัวให้มีความเจริญงอกงาม อุดมสมบูรณ์ต่อไปในวันข้างหน้า จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตจะได้นำไปใช้ในชาติหน้าอีกด้วย และอีกประการหนึ่งเพื่อเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดวาอารามที่อยู่ในชุมชนของตนนั้น จะได้นำข้าวที่ญาติโยม ชาวบ้านนำมาถวายไปทำข้าวปลาอาหาร ถวายพระเถระที่จำพรรษาอยู่วัดนั้น ๆ ซึ่งแต่ก่อนวัดจะเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาการต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งโดยมากก็จะเป็นลูกหลานของคนในหมู่บ้าน ในชุมชนนั่นเองที่มาบวชเรียน ส่วนที่เหลือก็จะนำไปเป็นปัจจัยในการก่อสร้างปรับปรุงบำรุงรักษาเสนาสนะต่าง ๆ ของวัดต่อไป

ประเพณีเดือน 4 เป็ง (เพ็ญ) ของคนเมืองล้านนา จะมีประเพณีหลาย ๆ อย่างที่ยกตัวอย่างไว้ข้างต้น มาทำร่วมกัน คือ

ประเพณีตานดอยข้าว ตั้งธรรมหลวง (เทศน์มหาชาติ) ตานข้าวใหม่ (ตานข้าวจีข้าวหลาม) ตานหิงหลวงไฟพระเจ้า จัดขึ้นเป็นงานใหญ่ทีเดียวเลย เพราะช่วงเดือนมกราคมเป็นฤดูหนาว ทางภาคเหนือจะมีอากาศหนาวเย็นมาก เพื่อเป็นการคลายความหนาวและเป็นการพักผ่อนของชาวบ้าน นับเป็นกุศโลบายของคนโบราณที่จะนำพามาซึ่งความสมานสามัคคีของคนในชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ โดยมีเจ้าอาวาสและผู้นำชุมชน นั่นก็คือกำนันผู้ใหญ่บ้านก็จะมีการประชุมปรึกษาหารือกับชาวบ้านในการจัดงาน โดยจะเตรียมงานไว้เป็นเดือนก่อนจะถึงงาน

ในการเตรียมจะมีการไปตัดไม้ที่จะนำมาเป็นหัว (ฟิน) หิงไฟพระเจ้าซึ่งอยู่ในป่าใกล้ ๆ ชุมชน โดยไม้ที่จะนำมาใช้ คือไม้ที่มีกลิ่นหอม มีดอกหอม และเนื้อไม้ที่มีสีขาว เช่น ไม้จี้ หรือไม้ชิงชี่ หรือไม้คนทา ไม้โมกมันหรือมูกมัน ไม้โชค ไม้มะขาม ไม้กาสะลอง หรือต้นปิบ ไม้สะบันงา หรือกระดังงาไทย ไม้จุ่มป่าหรือดอกจำปา เป็นต้น โดยจะไม่เอาไม้ที่มีรสเผ็ดเรียวเด็ดขาด จะเอาเปลือกออกให้เหลือแต่เนื้อไม้ โดยไม่จำกัดจำนวน โดยความศรัทธาตั้งใจจริงของผู้คนในชุมชน บ้างก็คนละชิ้น บ้างก็ครอบครัวละชิ้นละอัน โดยความยาวของไม้ประมาณ 2 เมตรหรือว่า ขอบใครของมันตากให้แห้ง แล้วก็จะมาช่วยกันตัดไม้ไผ่มาทำเป็นรั้วราชวัตร จัดตรงสำหรับล้อมรอบกองหลวงหิงไฟ ซึ่งส่วนมากจะทำพิธีลานหน้าวิหาร และทำซุ้มประตูป่า ในวิหารที่จะจัดให้มีการเทศน์หรือตั้งธรรมหลวง จัดเตรียมสถานที่ให้เหมือนป่าหิมพานต์ตามท้องเรื่องของมหาเวสสันดรชาดก บางวัดก็จะจัดให้มีการเข้าเขาวงกต ซึ่งจำลองแบบเหมือนเขาวงกตในเรื่องของเวสสันดรเช่นกัน โดยนำไม้ไผ่มาทำเป็นรั้วรอบทางเดินให้คนได้เดินตามทางเข้าไปมาหลอกให้หลงอยู่ในเขาวงกตให้วนเวียนอยู่ในนั้นต้องเดินหาทางออกให้ได้ สร้างความศรัทธาชื่นสนุกสนานให้ผู้คน โดยเฉพาะเด็ก ๆ และจะช่วยกันนำเอาข้าวเปลือกข้าวสารของใครของมันในแต่ละครอบครัวแต่ละบ้าน ครอบครัวละถึงสองถึงมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่จิตศรัทธามากองรวมกันไว้ในวิหารบ้าง ศาลาบาตรบ้าง เพื่อทำเป็นดอยข้าวเปลือกข้าวสาร ดอยในที่นี้ก็หมายถึงภูเขา ข้าวเปลือกข้าวสาร เพราะทุก ๆ บ้าน ทุก ๆ ครอบครัวในหมู่บ้านก็จะทำนาเหมือนกัน นำมาถวายทานรวมกันแล้วก็กองเป็นภูเขา

“ตานขันข้าว” “ตานข้าวใหม่” เพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศล
ไปหาทวดบุตร ทวดตา แม่ธรณีเจ้าที่และทำบุญไปหาญาติ
พี่น้องบรรพบุรุษผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว

โดยก่อนวันงานนั้น ชาวบ้านจะต้องมาวัดก่อนหนึ่งวันเพื่อมาช่วยกันจัดสถานที่เตรียมหัวหิงไฟ โดยนำไม้ที่จะทำเป็นหัวนั้นมาตั้งกองรวมกันในสถานที่จัดไว้และจะได้ร่วมกันไหว้พระสมทนานศีล โดยอุบาสกอุบาสิกาจะรักษาศุภเสถียรศีล จะได้ฟังเทศน์อาณิสส มหาเวสสันดรชาดก มาลัยแก้ว มาลัยปลาย ในเดือนขึ้น 14 ค่ำก่อนทางแม่บ้านก็จะจัดเตรียมหุงข้าวปลาอาหารและที่ขาดไม่ได้นั้นก็คือใส่ข้าวหลาม คือเอาข้าวใหม่ที่เป็นข้าวสารแล้วมาแช่ในกระบอกไม้ไผ่สี่ลูกที่จะนำมาทำข้าวหลามโดยเฉพาะจัดเตรียมไว้ เมื่อถึงเวลาใกล้รุ่งประมาณตีสี่ก็จะประกอบพิธีไหว้พระสมทนานศีล 5 ศีล 8 ปูจรรย์หรือมรรคทายกจะกล่าวคำสมาธิว่าโอกาสนี้ขอถวายทานกล่าวคำถวายทานหัวแก่พระรัตนตรัย และจะนำหัวไม้ที่เตรียมไว้มีขนาดยาวเท่าศอกจำนวน 80 อัน โดยหมายถึงพระชนมายุของพระพุทธเจ้ามีดรวมกันใส่พานถวายตรงหน้าพระพุทธรูปประธานในวิหารและนำไปถวายประธานสงฆ์ เมื่อพระให้พรกรวดน้ำแผ่เมตตาเสร็จเรียบร้อยแล้วพระสงฆ์จะนำเอาหัวไม้ที่ถวาย แล้วไปทำพิธีเผาหัวหิงพระเจ้า ซึ่งคำว่าพระเจ้าของทางล้านนาจะหมายถึงพระพุทธเจ้า แต่เรียกสั้น ๆ ว่าพระเจ้า เป็นต้น

เมื่อเสร็จจากการเผาหัวหิงพระเจ้าซึ่งจะตรงกับเช้าของวันเดือนเบ็ง (เพ็ญ) ก็จะเริ่มฟังเทศน์มหาชาติกัณฑ์ที่ 1 คือกัณฑ์ทศพรตามลำดับไปจนถึงเวลาประมาณเวลา 6-7 โมง เช้าชาวบ้านก็จะนำเอาข้าวปลาอาหารมาทำบุญตักบาตรและถวายขันข้าวหรือภาษาล้านนาว่า “**ตานขันข้าว**” “**ตานข้าวใหม่**” เพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปหาทวดบุตร ทวดตา แม่ธรณีเจ้าที่และทำบุญไปหาญาติพี่น้องบรรพบุรุษผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว ขันข้าวหรือว่าตานข้าวใหม่ของสำคัญและขาดไม่ได้คือข้าวใหม่ที่เพิ่งสุกและข้าวหลามจะนำไปถวายทานก่อนที่จะกิน โดยทางล้านนาจะมีความเชื่อว่า “**ห้ามกินก่อนตานลูก**” เป็นต้น พอถึงเวลาประมาณ 8 โมงเช้าก็จะทำพิธีถวายทานด้วย

ข้าวเปลือก-ข้าวสาร โดยมีปูจรรย์เป็นผู้โอกาสเวรตาน พรรณนาถึงการทำบุญนี้มาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเมื่อถวายแล้วมีผลานิสงส์อย่างยิ่งใหญ่และแผ่บุญกุศลนี้ไปหาทวดบุตรทวดตาแม่ธรณีเจ้าที่และพ่อแม่ครูบาอาจารย์บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปให้ได้รับบุญกุศลนี้ด้วย คำโอกาสนี้จะเป็นภาษาล้านนา โดยมีเนื้อความดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เสร็จแล้วพระสงฆ์จะอนุโมทนาให้พรกรวดน้ำแผ่เมตตา แล้วจะถวายภัตตาหารเช้าแด่พระสงฆ์และร่วมกันรับประทานอาหารเสร็จแล้วจะร่วมกันฟังเทศน์มหาชาติ 13 กัณฑ์จนถึงกัณฑ์สุดท้ายคือนครกัณฑ์ ซึ่งจะฟังไปจนถึงเวลาเที่ยงคืนเลยทีเดียว

ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญฟังเทศน์เลี้ยงข้าวปลาอาหารกันจนเสร็จงาน ซึ่งเป็นประเพณีที่หล่อรวมจิตใจของคนในสังคมให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียว สร้างความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน เป็นสิ่งจะหาได้ยากยิ่งในสังคมยุคปัจจุบันตรงกับคำโบราณที่พูดว่า “**วัดจะหมอง**” หมายถึง จะไม่ค่อยมีใครเข้าวัด วัดจะหมดความสำคัญ ดังที่ได้ว่าไว้ข้างต้น “**มองจะห่าง**” มองในที่นี้คือครกกระเดื่องที่ใช้ตำข้าวของคนโบราณ จะไม่มีใครตำข้าวหรือใช้ประโยชน์อีก “**หนทางจะเลี่ยน**” คือ ถนนหนทางจะเรียบเตียนลาดยางสะดวกสบาย “**โฮงเฮียนจะดี**” คือโรงเรียนจะเจริญรุ่งเรือง เพราะมีนักเรียนสนใจศึกษาเล่าเรียนกันมา

ผลของความเจริญของบ้านเมืองก็มีทั้งผลดีและผลเสียตามมา ทั้งนี้ก็ต้องช่วยกันทำนุบำรุงรักษา เพื่อที่จะชะลอเปรียบเสมือนฝายทดน้ำที่ไม่สามารถกั้นน้ำไม่ให้ไหลได้ แต่ก็ช่วยชะลอน้ำไว้ให้ไหลช้าลงจนใด การช่วยกันทำนุบำรุงรักษาก็จะช่วยให้ประเพณีวัฒนธรรมของเราเสื่อมช้าลงไปจนนั้น

เจ้าบทในอดิต

มนุษย์แต่ละเชื้อชาติ ศาสนา แต่ละสังคม และกลุ่มชนนั้นย่อมที่จะต้องมีความยึดเหนี่ยวจิตใจด้วยกันทุก ๆ สังคม ก็สุดแล้วแต่ว่าจะอยู่ในลักษณะใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของภูมิประเทศที่แตกต่างกันออกไปที่กลุ่มชนชั้นนั้น ๆ ได้อาศัยอยู่ บางกลุ่มก็อาศัยอยู่ใกล้ทะเล แม่น้ำ ห้อมล้อมด้วยป่าเขาลำเนาไพร ในพื้นที่ราบและตามความเชื่อของลัทธิ ศาสนา ที่กลุ่มชนเหล่านั้นได้อาศัยอยู่ โดยมีธรรมชาติรอบ ๆ ตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องด้วยการเลี้ยงชีพของแต่ละกลุ่มชน

แผ่นดินล้านนาในอดีตซึ่งแต่ก่อนบ้านเมืองยังไม่มีวัฒนธรรมรุ่งเรืองเหมือนในสมัยปัจจุบันนี้ ไฟฟ้า ประปา การคมนาคม สิ่งต่าง ๆ ในยุค IT ยังเข้ามาไม่ถึง ธรรมชาติโดยรอบยังเป็นป่าเขา ผู้คนยังทำอาชีพเกษตรกรรม หากินกันไปตามมีตามเกิด ไม่มีการแก่งแย่งชิงดีกันเหมือนในสังคมปัจจุบัน

สิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจอีกอย่างหนึ่งของผู้คนในล้านนา นอกจากพระพุทธศาสนาแล้วก็มี ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและแม่ธรณีเจ้าที่ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้คนต่างยึดถือ แต่ละหมู่บ้าน แต่ละครอบครัวและในตระกูลจะมีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติ เมื่อมีเทศกาลหรือมีงานสำคัญเกิดขึ้น ความสำคัญที่มีต่อแม่ธรณีเจ้าที่นั้นคนโบราณเคารพนับถือมากที่สุด ไม่ว่าจะทำอะไร ก็จะต้องบอกกล่าวตั้งแต่เกิดจนตายเลยก็ว่าได้

ถ้าหากว่าท่านผู้อ่านมีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคเหนือตอนบน เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา และแม่ฮ่องสอน อาจจะเคยได้ยินเพลงคำเมืองเพลงหนึ่งชื่อเพลงบนเจ้าที่ ของ วงการันตี ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อการนับถือเจ้าที่ได้เป็นอย่างดี และการที่คลุกคลีอยู่กับสังคมชนบทมาตั้งแต่เล็กจนโตก็ได้พบเห็นวัฒนธรรมนี้มาไม่น้อยเลย เช่น เมื่อจะกินข้าวเลี้ยงแขก ก็จะได้ยินคนบอกกล่าวกันว่า “มา ๆ หมู่เฮายังกินข้าวน้ำข้าวตอนกันก่อน ขออ้ายแก้ว อ้ายคำ ขอใส่ข้าวเจ้าที่กำเนื่อ” นี่เป็นวัฒนธรรมก่อนที่จะกินข้าว ถ้าหากว่าจะลงมือทำอะไรไถนา ปักดำข้าวกล้าในนา พ่อบ้านก็จะหาฤกษ์ คำเมืองว่า หามื้อจันวันดี คือจะเว้นจากวันเสียประจำเดือน ซึ่งทางล้านนาจะมีไว้โดยเฉพาะเช่น เกียง ห้า เก้า เสียอาทิตย์กับจันทร์ ยี่ หก สิบ เสียอังคารวันเดียว สาม เจ็ด สิบเอ็ด เสียเสาร์กับพฤหัสบดี สี่ แปด สิบสอง เสียศุกร์ กับ พุธ เป็นต้น

เมื่อได้วันดีแล้วก่อนจะลงมือทำทุกอย่าง คำเมืองล้านนาว่า จะแยก แยกไถนา แยกหว่านกล้า แยกปลูกนา คือวันดีที่จะลงมือทำนั้น พ่อบ้านมักจะบอกกับแม่บ้านหรือคนที่มีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมของไหว้เจ้าที่ก่อนว่าขอ “ขอแม่มันแบ่งควักบอกเจ้าที่ หื้อกำวันพวกจะแยกไถนา” “แยกหว่านกล้า” คือจะต้องเตรียมไว้ก่อนเพราะในควักนั้นคำเมืองว่า “ควักข้าวปั้นกล้วยหน่วย” จะประกอบไปด้วยการนำเอาใบตองมาทำกระทงเรียกว่าควัก

และมีข้าวเหนียวปั้นคำหนึ่ง กล้วยลูกหนึ่ง อาหารอาจจะเป็น แคนหมูหรือเนื้อย่าง ปลาปิ้งย่าง ซึ่งเป็นอาหารแห้ง จะมีหมากพลู 2 คำ บุหรี่ขี้เฒ่า (บุหรี่ยี่สิบตอมวน) 2 มวน เมี่ยง 2 คำ ดอกไม้ เทียนี่ตั้ง 2 เล่ม เป็นต้น ซึ่งควักใส่ข้าวปลาอาหารนี้จะนำไปทำ พิธีกรรมบอกกล่าวแม่ธรณีเจ้าที่ที่จะไปทำงานนั้น ๆ เพื่อเป็นการ ขออนุญาตและบอกกล่าวในการทำงานของตนให้ราบรื่นไม่ให้ มีอุปสรรค และให้ได้ผลผลิตคุ้มค่ากับการทำงาน เป็นต้น

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า การนับถือเจ้าที่ของคนล้านนา มีมาแต่โบราณไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อใด เป็น วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา เมื่อล้านนายังไม่ได้รับอิทธิพลทาง วัฒนธรรมมาจากภาคอื่น ยังไม่มีศาลเจ้าที่ซึ่งการตั้งศาลเจ้าที่นั้น เข้าใจว่าได้รับอิทธิพลมาจากศาลพระภูมิของภาคอื่น แต่ก่อนการ จะบอกกล่าวหรือทำพิธีพิธีกรรมต่าง ๆ จะทำกับพื้นดิน โดยจะดู ความเหมาะสมว่าสมควรจะบอกกล่าวทำพิธีนี้ที่ใด เช่น ถ้าในบ้าน จะถือเอาเสาหมัก (เสาเอก) เป็นที่สถิตของแม่ธรณีเจ้าที่ หรือได้ ต้นไม้ใหญ่ ที่อยู่ทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือของบ้าน เป็นต้น ถ้าเป็นไร่ก็จะเอาหมักทางทิศตะวันออกของนาเรียกว่า “คันทาแดน” คือที่นาของแต่ละหมู่บ้านจะมีหลายเจ้าของจะอยู่ติด ๆ กัน โดย จะมีคันทาแดนเป็นที่กันเขตของใครของมัน แต่ละเจ้าของที่จะมี พื้นที่มากบ้างน้อยบ้างก็แล้วแต่ เจ้าของผู้จะทำไร่นาก็จะทำ พิธีกรรมตรงที่ดินที่นาของตนทำนานั้นเอง และจะรวมไปถึงทุก สาขาอาชีพที่นับถือ เช่น วัดวาอาราม ก็จะมีเสี้ยววัด หอเจ้าวัด หมู่บ้านก็จะมีหอเสี้ยวบ้าน หอป่าบ้านบ้าง ซึ่งจะเรียกแตกต่างกัน ออกไปแล้วแต่ละท้องถิ่น ส่วนคนที่ค้าขายก็จะเอาข้าวปลาอาหาร ที่ขายหรือที่ซื้อไว้ก่อนจะกินก็จะถวายเจ้าที่ก่อน โดยจะเอาใส่ ใบตองหรือใบไม้วางพิธีกรรมไว้กับพื้นดิน จะไม่มีศาลตายาย เหมือนในปัจจุบันนี้ ความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าที่ของคนโบราณ ก็เพื่อ เป็นการเคารพสถานที่และเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู กตเวทิต์ต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว

หากจะถามว่าเจ้าที่คือใคร ก็จะขออธิบายตามความเชื่อ ของคนโบราณว่า เจ้าที่นั่นหมายถึงบุคคลหลายระดับที่เคยปกป้อง รักษาบุกเบิก เคยอยู่อาศัย รักษาผืนแผ่นดินนี้ ใช้รวมถึงแม่น้ำ

ธรณี เทวดาอารักษ์ ท่านเหล่านี้อาจจะเป็นพระราชามหากษัตริย์ เจ้าเมือง เสนาอำมาตย์ ทหาร ปู่ย่าตาวด บรรพบุรุษที่เคยบุกเบิก ได้เป็นเจ้าของได้อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น เมื่อเสียชีวิตไปแล้วยังไม่ได้ ไปไหน คงเฝ้ารักษาแผ่นดินผืนนี้ไว้ หรือว่าเป็นภูมิเทวดา รุกขเทวดา เทวดาอารักษ์รักษาอยู่ ณ ที่นั้น ทั้งนี้เมื่อคนโบราณจะทำอะไรก็จะ ต้องบอกกล่าวแม่ธรณีเจ้าที่ตรงนั้นเสียก่อน ก็แล้วแต่ลักษณะของ การจัดงานหรือว่าจะทำอะไรงานใหญ่หรือว่างานเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างที่ได้อธิบายไว้ว่า ตั้งแต่การเกิดจนถึงตาย เจ้าที่มีความสำคัญ ต่อวิถีชีวิตของผู้คนในวัฒนธรรมล้านนาก็จะให้ความเคารพนับถือ ซึ่งการจะทำพิธีพิธีกรรมบอกกล่าวถวายเครื่องเซ่นบวงสรวงนอกจาก ประเพณีสำคัญของชาวล้านนา คือเทศกาลประเพณีปีใหม่มือง สงกรานต์ ประเพณีเดือนเก้าเหนือ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ที่จะต้องถวายข้าวปลาอาหารแก่แม่ธรณีเจ้าที่แล้ว เมื่อมีงานทำบุญ ทั้งงานมงคลและอวมงคลหรืองานปลุกย้อยอื่น ๆ แล้วก็จะมีการ บอกกล่าวแม่ธรณีเจ้าที่ทุกครั้งไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการเคารพต่อสถานที่ เพื่อเป็นการขออนุญาต เพื่อเป็นการบอกกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ มาคุ้มครองรักษา ให้มาช่วยอุปถัมภ์ค้ำจุน เพื่อให้เกิดความเป็น สิริมงคลและร่วมรับรู้รับทราบในการกระทำของตนนี้คือเจ้าที่ที่คน ให้ความเคารพนับถือกันมา

การที่ผู้คนตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงยุคสมัยปัจจุบันนี้ให้ ความเคารพนับถือต่อแม่ธรณี เจ้าที่เป็นการสืบทอดกันมาหลาย ชั่วอายุคนมีความเปลี่ยนแปลงไปเพราะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็ ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยตั้งแต่การดำเนินชีวิต อาชีพ การงาน ประเพณีวัฒนธรรม จากเจ้าที่ที่เคยทำพิธีบอกกล่าวกับ พื้นดินก็จะปรับเปลี่ยนเป็นการตั้งศาลตายายให้ ก่อนจะกินข้าวปลา อาหารจะใส่ข้าวเจ้าที่ หรือคำเมืองว่า “ไหว้เจ้าที่ก่อน คำน้จะเลือน ลางหายไป” ผู้คนในยุคสมัยปัจจุบัน คงไม่รู้จักว่าเจ้าที่คืออะไร มีความ สำคัญอย่างไร เห็นแต่ศาลตายายและคิดว่าเจ้าที่เป็นอย่างนั้น

ในปัจจุบันการให้ความเคารพต่อแม่ธรณีเจ้าที่ก็เริ่มลด น้อยไปคงเหลือแต่คนผู้สูงวัยที่ให้ความเคารพนับถือกับสิ่งที่ เป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในอดีต อันเป็นวิถีชีวิตของสังคม เกษตรกรรมที่มีจารีต ประเพณีเป็นเครื่องมือในการปกครองคนใน สังคมให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยสันติสุข

เยือนอิงงาม

ในป่าชุมชนบ้านปางเปา

ดอก/อิงงามฤดูหนาว

ป่าชุมชนบ้านปางเปา ตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง อยู่ห่างจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 45 กิโลเมตร ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัวเมืองมาก ๆ แห่งหนึ่ง หากขับรถชมทิวทัศน์เพลิน ๆ จากตัวเมืองเชียงใหม่โดยใช้ถนนสายเชียงใหม่-เชียงใหม่ ผ่านอำเภอแมริมไปอำเภอแม่แตงพอถึงสี่แยกทางบายพาสไปอำเภอป่าก่ก็เลี้ยวซ้ายเข้าไปอีกประมาณ 4 กิโลเมตร ก็จะเจอสามแยกไฟแดงให้ตรงไปอีกสี่กิโลเมตรให้เลี้ยวซ้าย (มีป้ายบอกทางไปบ้านปางเปา) แต่หากไม่รีบและพอมีเวลาแนะนำให้นำวะไปตลาดแม่มาลัยก่อนครับ พอถึงทางบายพาสก็ให้ตรงไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตรก็จะเจอสี่แยกไฟแดงให้เลี้ยวซ้ายหาที่จอดข้างทางแวะชมตลาดหาเสบียงกันก่อน ตลาดแม่มาลัยเป็นตลาดสดเปิดขายตั้งแต่เช้าถึงเย็นมีของกินของใช้ให้เลือกมากมาย ที่พลาดไม่ได้คือไส้วุ้นร้านแม่หลวงจั่น (แม่หลวงจั่นทร์) เวลาซื้อให้ขอข้าวเหนียวร้อน ๆ จากแม่ค้าแล้วชิมตรงนั้นเลย หากรสอร่อยถูกปากจะได้ซื้อเพิ่มเลยโดยไม่ต้องมานึกเสียดายตอนกินหมดแล้ววู้ อย่างนี้ซื้อมาเยอะกว่านี้ก็ดีแะ บริเวณนี้ของอร่อยเยอะ ไม่ว่าจะเป็นหมูทอด ไก่ทอด น้ำพริกหนุ่ม และน้ำพริกตาแดง เดินไปอีกฟากของตลาดจะมีหมูแผ่นและหมูฝอยทำเสร็จใหม่ ๆ นุ่มหอมหวานให้เลือกซื้อ เมื่อได้เสบียงแล้วก็เดินทางต่อโดยใช้เส้นทางเก่าลัดเลาะชมหมู่บ้านสองฟากทางจนไปบรรจบกับสามแยกไฟแดงให้เลี้ยวขวาไปนิดแล้วเลี้ยวซ้ายเข้าหมู่บ้านปางเปาซึ่งจะห่างจากสามแยกนี้ประมาณ 3 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าซอยปางเปาซอย 6 ทางเดียวกับที่จะไปแอบปั๊ฟาร์มของบริษัทเอเคอโกรซึ่งหากมาในเดือนมกราคมแอบปั๊ฟาร์มแห่งนี้จะเต็มไปด้วยไม้ดอกเมืองหนาวหลากหลายชนิดให้ผู้มาเยือนได้เข้าชมและเลือกซื้อต้นไม้ ไม้ดอก กระถางและเมล็ดพันธุ์ไม้ดอก ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของอำเภอแม่แตงทีเดียว ขับรถตรงไปตามถนนลูกรังอีกประมาณ กิโลเมตรกว่า ๆ ก็จะเข้าเขตป่าชุมชนบ้านปางเปาที่หมายของการเยี่ยมชมดอกเอื้องหรือกล้วยไม้พันธุ์แท้นานาชนิด

ป่าชุมชนบ้านปางเปา มีเขตที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลชี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นป่าเต็งรังผสมป่าเบญจพรรณ มีเนื้อที่ 938 ไร่ 1 งาน ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับภูเขา สภาพดินเป็นดินร่วนผสมลูกรัง (สำนักงานป่าไม้จังหวัดเชียงใหม่, 2548) ในพื้นที่นี้ได้เป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางด้านพืชพรรณอยู่หลายเรื่อง เช่น ไพโรจน์ (2556) ได้ศึกษาถึงพันธุ์ไม้ยืนต้นที่ปรากฏในพื้นที่ซึ่งพบถึง 30 ชนิด ประกอบด้วย พลวง เหียง เต็ง รัง เกิด แดง เหมือด แสงลงใจ กว้าว ก่อ กะบก กะพี้ ข้าวสาร ชี้อ้าย คำมอกหลวง จั้วป่า ล้าน ดงดำ ตะแบก ตะคร้อ ตีนนก ประดู่ มะกั้ม มะหาด รกฟ้า รัก สมอ สัก หว้า และอ้อยช้าง อำนาจ (2552) ได้เข้ามาศึกษาลักษณะสัณฐานและนิเวศวิทยาของกล้วยไม้สกุลฮาเบนาเรีย

กล้วยไม้สกุลฮาเบนาเรียซึ่งพบในพื้นที่นี้เป็นแหล่งของกล้วยไม้สกุลฮาเบนาเรียถึง 7 ชนิด แยกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เจริญอยู่ในบริเวณที่มีดินร่วนปนลูกรัง มีแสงส่องสว่างมาก และมีความชื้นปานกลาง จำนวน 6 ชนิด คือ เอื้องนางอ้วแมงมุม เอื้องนางอ้วสีทอง เอื้องนางอ้วนกระยาง เอื้องตูบบูบมดลัน เอื้องดอกนางนวล และเอื้องนางอ้วนน้อย และกลุ่มที่เจริญอยู่ในบริเวณที่มีแสงสว่างน้อยและมีความชื้นสูง คือ เอื้องหอมเตย และ ชิต (2562) ได้ศึกษาถึงความหลากหลายของกล้วยไม้พื้นเมืองในป่าชุมชนแห่งนี้ พบว่า มีกล้วยไม้พื้นเมืองถึง 63 ชนิด ใน 2 วงศ์ย่อย คือ วงศ์ย่อยออริคิโดยดีอี (Orchidoideae) จำนวน 14 ชนิด และวงศ์ย่อยอีพิดเอนด์รอยดีอี (Epidendroideae) จำนวน 49 ชนิด

ในครั้งนี้จะพาท่านผู้อ่านไปชมกล้วยไม้ในป่าชุมชนบ้านปางเปาในช่วงฤดูหนาวก่อน ด้วยเพราะจะสาธยายให้ครบทั้งสามฤดูก็จะใช้พื้นที่หลายหน้ากระดาษเกินไป ซึ่งจะเกินโควตาที่ทางบรรณาธิการจัดสรรมาให้

ในช่วงต้นฤดูหนาวของเดือนตุลาคม ป่ายังคงความเขียวชอุ่มและมีไอหมอกในตอนเช้าให้สัมผัสถึงความเย็นให้ชุ่มชื่นใจ กล้วยไม้ดินที่ยังคงบานอยู่ให้เห็นในพงหญ้าที่พรางพรายด้วยน้ำค้างในตอนเช้า ก็คือ **เอื้องนางอ้วมแง่มุม** (*Habenaria amplexicula* Rolfe ex Downie) (ภาพที่ 1ก) ซึ่งมีดอกขนาดเล็กสีขาวปนเขียว เวียนรอบช่อ มีแผ่นปากเป็นเส้นแกว่งออกคล้ายกับขาแมงมุม (ภาพที่ 1ข) เอื้องนางอ้วมแง่มุมนับว่าเป็นกล้วยไม้ชนิดสุดท้ายในสกุลฮาเบนาเรียที่บานในป่าแห่งนี้ นอกจากความสวยแปลกของดอกที่ชวนให้กดชัตเตอร์แบบรัวๆ แล้วอาจโชคดีได้เจอกับแก๊งเจ้าถิ่นที่นอนผึ่งแดดยามเช้าอยู่ในพงหญ้าอย่างสบายอารมณ์ให้ตื่นตาตื่นใจได้อีก ตอนไปเจอเจอกับแก๊งครั้งแรกต่างฝ่ายต่างตกใจ กระโดดหนีกันไปคนละทางจนลืมกดชัตเตอร์พอตั้งสติได้ก็เห็นแต่กันไวๆ เสียแล้ว ดังนั้นเวลาเข้าไปจึงไม่ควรส่งเสียงดังเพราะจะทำให้พลัดโอกาสดีๆ ไป

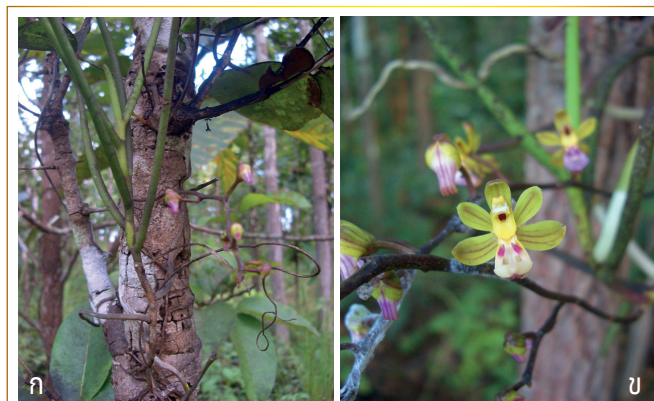
ในเดือนพฤศจิกายน จะพบกับเอื้องพื้นเมืองชนิดที่อิงอาศัยอยู่บนต้นไม้ถึง 3 ชนิดคือ **เอื้องสิงโตรวงข้าว** (*Bulbophyllum marcocoleum* Seidenf.) **เอื้องโคลโซโตมาชิมมอนดิ** (*Cleisostoma simondii* (Gagnep) Seidenf.) และ **เอื้องพัตนางชี** (*Oberonia pachyphylla* King & Pantl.) ซึ่งก็ต้องแหงนคอตั้งบ่าสายตาสอดส่องมองหาทันทีเดียว เอื้องสิงโตรวงข้าวมักขึ้นรวมกันเป็นกอใหญ่ปกคลุมอยู่บนลำต้นและกิ่งก้านของต้นไม้ขนาดใหญ่ เวลาออกดอกพร้อมกันทั้งกอดูเป็นพุ่มสีเหลืองปนม่วงฟูฟ่องสวยงามมาก (ภาพที่ 2) หากติดกล้องส่องทางไกลแบบมีขาตั้งเข้าไปส่องดูก็จะเห็นภาพที่สวยงามตาหน่อย ไม่ต้องเดินเข้าไปมาด้วยว่ามันหัวตาลายเหมือนเมื่อครั้งมองผ่านกล้องส่องทางไกลขนาดเล็กแบบพกพา ชนิดต่อไปคือ **เอื้องโคลโซโตมาชิมมอนดิ** เหตุที่ต้องเรียกตามชื่อวิทยาศาสตร์เพราะไม่มีชื่อไทยที่เฉพาะเจาะจงให้เรียกขาน ครั้นจะเรียกเอื้องก้างปลาด้วยเพราะมีใบเป็นแท่งคล้ายก้างปลา ก็จะไปพ้องกับชื่อของเอื้องพื้นเมืองอีกหลายชนิดทำให้สับสนยากต่อการเข้าใจ ในที่นี้หากเอื้องพื้นเมืองชนิดใดมีชื่อไทยก็จะใช้ชื่อไทยที่นิยมเรียกขานกันแล้ววงเล็บตามด้วยชื่อวิทยาศาสตร์จะได้ไม่เข้าใจคลาดเคลื่อนและมารวมกันที่หลัง **เอื้องโคลโซโตมาชิมมอนดิ** มีใบเป็นแท่งกลมตั้งสีเขียวปนม่วง ต้นเกาะตั้งยอดอยู่บนต้นและกิ่งก้านของต้นไม้ที่มีทรงพุ่มโปร่งมีแสงถึงค่อนข้างมาก (ภาพที่ 3ก) ช่อดอกมักมีแขนงช่อ ดอกทยอยบานจากโคนช่อไปยังปลายช่อ ดอกมีขนาดเล็กกลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลืองปนเขียวมีเส้นสีม่วงแดงตามยาว ปากสีขาวหูปากมีสีม่วงแดง (ภาพที่ 3ข) และชนิดสุดท้ายที่บานในเดือนนี้คือ

ภาพที่ 1 ลักษณะต้นและดอกของเอื้องนางอ้วมแง่มุม
ก) ต้นขณะกำลังพัฒนาช่อดอก ข) ดอกบนช่อ

ภาพที่ 2 ลักษณะดอกของเอื้องรวงข้าว

ภาพที่ 3 ลักษณะต้นและดอกของโคลโซโตมาชิมมอนดิ
ก) ต้นขณะเกิดช่อดอก ข) ดอกบนช่อ

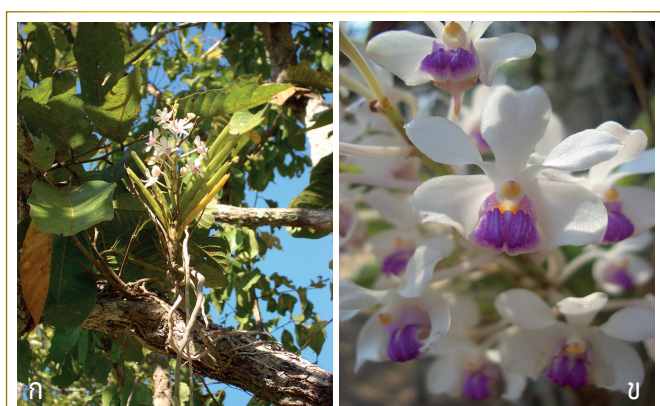
ภาพที่ 4 ลักษณะต้นและดอกของเอื้องพัตนางชี
ก) ต้นขณะบานดอก ข) ดอกบนช่อ

ภาพที่ 5 ลักษณะต้นและดอกของเอื้องกิบม้าใหญ่
ก) ต้นขณะดอกบาน ข) ดอกบนช่อ

ภาพที่ 6 ลักษณะของต้นและดอกของเอื้องว่านข้าวเหนียว
ก) ต้นขณะเริ่มแทงช่อดอกจากลำลูกกล้วยที่อยู่ใต้ดิน ข) ดอกบนช่อ

ภาพที่ 7 ลักษณะต้นและดอกของเอื้องเข้ขาว
ก) ต้นขณะบานดอก ข) ดอกบนช่อ

ภาพที่ 8 ลักษณะดอกของเอื้องช้างผสมโบลง

เอื้องพัฒนางชี (ให้ย้อนกลับขึ้นไปอ่านชื่อวิทยาศาสตร์ที่วงเล็บให้ด้านบน เพราะเอื้องพื้นเมืองที่เรียกว่าเอื้องพัฒนางชีมีหลายชนิดเหลือเกิน ด้วยเพราะเรียกตามชื่อสกุลพัฒนางชีหรือสกุลโอบิโรเนีย) **เอื้องพัฒนางชี** ชนิดนี้มีขนาดต้นค่อนข้างเล็กกว้างเพียง 1.2-1.5 นิ้ว (ภาพที่ 4ก) ช่อดอกยาว 3-4 เซนติเมตร ดอกสีเหลืองปนส้ม เวียนรอบช่อและมีขนาดเล็กมาก (ภาพที่ 4ข) ดอกกว้างสุดเพียง 1.5 มิลลิเมตร นับเป็นความสวยงามในไซส์มินิที่ทำหายความพยายามในการโฟกัสก่อนกดชัตเตอร์มาก

ในเดือนธันวาคม พบกล้วยไม้ที่เริ่มบานจำนวน 1 ชนิด ในสัปดาห์แรกของเดือนได้แก่ **เอื้องกิบม้าใหญ่** (*Bulbophyllum rufinum* Rchb.f.)

ในเดือนมกราคม พบกล้วยไม้ที่เริ่มบาน 2 ชนิด โดยชนิดที่เริ่มบานในสัปดาห์แรกของเดือนจำนวน 1 ชนิด คือ **เอื้องว่านข้าวเหนียว** (*Pachystoma pubescens* Blume) และในสัปดาห์ที่สี่ พบกล้วยไม้ที่เริ่มบานดอกจำนวน 1 ชนิด คือ **เอื้องเข้ขาว** (*Vanda lilacina* Teijsm. & Binn.)

ในเดือนกุมภาพันธ์ ในสัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่สองซึ่งเป็นปลายฤดูหนาว พบกล้วยไม้ที่เริ่มบาน 2 ชนิด โดยชนิดที่บานในสัปดาห์แรกของเดือนได้แก่ **เอื้องช้างผสมโบลง** (*Eulophia graminia* Lindl.) ในสัปดาห์ที่สองพบกล้วยไม้ที่เริ่มบานดอกจำนวน 1 ชนิด คือ **เอื้องสายน้ำผึ้ง** (*Dendrobium primulinum* Lindley)

ภาพที่ 9 ลักษณะของต้นและดอกของเอื้องสายน้ำผึ้ง
ก) ต้นเอื้องสายน้ำผึ้ง; ข) ดอกบนช่อ

ดุจรัตนแห่งห้วงปัญญาญาณ : ร้อยเรียงเรื่องราวสืบสาว ประวัติพระครูรัตนปัญญาญาณ¹

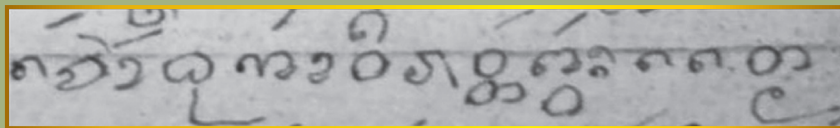
เกริ่นนำ

พระครูรัตนปัญญาญาณ เป็นราชทินนามที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในระยะการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ในหัวเมืองฝ่ายเหนือ โดยผู้ได้รับพระราชทานราชพระครูรัตนปัญญาญาณ รูปแรกคือ เจ้าธรรมาโณ วัดพุกะแตม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รูปที่สองคือ ครูบาอินทะ (คำอ้าย อินโท) วัดสันตันคู่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านมามีการเขียนประวัติของพระครูรัตนปัญญาญาณทั้งสองรูป บางครั้งสับสนปนกันไปมาและยังไม่ชัดเจนนัก ดังนั้นเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องจึงได้รวบรวมข้อมูลเพื่อชำระสอบทานจากเอกสารต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ร้อยเรียงเรื่องราวสืบสาวประวัติพระครูรัตนปัญญาญาณ

1. พระครูรัตนปัญญาญาณ รูปที่ 1

พระครูรัตนปัญญาญาณ รูปที่ 1 ในพืชมักเรียกว่า “เจ้าธรรมาโณ” (ออกเสียงว่า เจ้า-ตุ) เช่น “ข้าตัวชื่อว่าอินทะได้มาปฏิบัติกับมหาครูครูเจ้าตนเจ้าธรรมาโณ วัดพุกะแตม” ดังนั้น เจ้าธรรมาโณ จึงหมายถึง ผู้ที่มีเชื้อสายเจ้าที่เข้ามาบวช

(เจ้าธรรมาโณ จตุลสังขารชา วัดพุกะแตม แขวงด้าวประตู่แสนพุง เวียงเชียงใหม่
จากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร)

1 ข้อความบางส่วนปรับปรุงมาจาก “คือรัตนแห่งปัญญาญาณ : ร้อยเรียงเรื่องราวสืบสาวประวัติพระครูรัตนปัญญาญาณ”

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ข้อมูลข้างต้นตรงกับ เอกสารรายชื่อวัดและนิกายสงฆ์โบราณใน เชียงใหม่ ได้กล่าวถึงวัดพวกแต้มไว้ว่า “วัดพวกแต้ม ตั้งอยู่ในแขวงด้าว ประตุนนพ ในเวียงเชียงใหม่ เจ้าอธิการชื่อว่ากาวิละ (เชื้อพระวงศ์) นิกายเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นพระอุปถัมภ์ รองอธิการชื่อปัญญา จำนวนลูกพระในพรรษานี้ 4 องค์ พรรษาก่อน 3 องค์ เณร 20 ตน ขึ้น แก้ววัดพันเท่า” (รายชื่อวัดและนิกายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่, 2518: 6) เอกสารฉบับนี้น่าจะเขียนขึ้นตอนกลางรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใ้พระนามว่าวัดพวกแต้มมีเจ้าอาวาสชื่อ กาวิละ ซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ ซึ่งเจ้ากาวิละนี้เป็นผู้มีความสำคัญต่อเมืองเชียงใหม่ เป็นอย่างมากในยุคที่เชียงใหม่เป็นเจ้าประเทศราช พระเจ้าอินทวิชยานนท์ ได้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสังฆราชารูปที่ 4 แห่งนครเชียงใหม่

จุลศักราช 1257 ปีเมื่อดุสิต เดือน 7 ขึ้น 15 ค่ำ พ่อเจ้าอินทวิชยานนท์ เป็นประธาน ตั้งสังฆราชา ทั้ง 7 องค์ ณ วิหารหลวงวัดดอยสุเทพ

ครูบาโสภา	วัดฝายหิน	เป็นปฐมสังฆราชาที่ 1
ครูบาญาณะ	วัดสันคะยอม	เป็นทุติยสังฆราชาที่ 2
ครูบาอริยะ	วัดหนองไข	เป็นตติยสังฆราชาที่ 3
เจ้าทุกาวิละ	วัดพวกแต้ม	เป็นจตุตถสังฆราชาที่ 4
ครูบาคันธา	วัดเซตุน	เป็นปัญจมะสังฆราชาที่ 5
ครูบาพินทา	วัดปากกล้วย	เป็นฉัฎฐมะสังฆราชาที่ 6
เจ้าทุเทพงษ์	วัดนันทาราม	เป็นสัตตมะสังฆราชาที่ 7
ถึงวันเดือน 10 ขึ้น 8 ค่ำ นิมนต์มารับแคร่หาม พัดยศ อัฐบริขาร ณ วัดเจดีย์หลวงทั้ง 7 รูป		

(พระอภัยสารทระ, 2475: 3-4)

ต่อมาเมื่อพระธรรมวโรดมได้ขึ้นมาจัดการ การพระศาสนาใน เมืองเชียงใหม่ ในสมัยเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ เจ้ากาวิละได้รับการประทอนสมณศักดิ์ เป็นพระครูเจ้าคณะหมวดในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสะท้อนอำนาจของสยามที่สามารถเข้ามาจัดการการภายใน เมืองเชียงใหม่ได้มากขึ้น

“วันที่ 1 มีนาคม ตรงกับวันเดือน 6 แรม 2 ค่ำ ได้ประชุมฝ่าย คฤหัสถ์มีพ่อเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่เป็นประธาน พร้อมด้วยเจ้านายข้าราชการทั้งปวง ท่านเจ้าคุณพระธรรมวโรดมได้ จัดการตั้งพระครูและเจ้าคณะหมวดหลายรูปคือ (1) พระสังฆราชาที่ 2 วัดสันคะยอม แม่วาง (2) พระสังฆราชาที่ 4 วัดพวกแต้ม (3) พระสังฆราชาที่ 6 วัดชัยมงคล (4) พระสังฆราชาที่ 7 วัดนันทาราม (5) เจ้าปัญญอธิการ วัดพอนสร้อย (6) เจ้าอินทะ วัดเซตวัน (7) เจ้าคันธา วัดศรีดอนชัย (8) เจ้าอภิมงคล วัดทุ่งยั้ง ประทอนเป็น พระครูเจ้าคณะหมวดในจังหวัดเชียงใหม่” (พระอภัยสารทระ, 2475: 5)

พ.ศ. 2452 ท่านได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพระครูรัตน- ปัญญาญาณรูปที่ 1 แห่งนครเชียงใหม่ ดังข้อความที่ว่า

วิหาร และหอไตร วัดพวกแต้ม

“จุลศักราช 1271 (ตรงกับ พ.ศ. 2452) ปีเป็กสัน เดือนยี่ แรม 15 ค่ำวันจันทร์ ตรงกับวันที่ 23 พฤศจิกายน ร.ศ. 127 พระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานสัญญาบัตรพัดยศ อัฐบริขาร มา 4 สำหรับ พ่อเจ้าอินทวโรรสฯ นำขึ้นมา ถึงจุลศักราช 1271

ปีกัต เไร่ วันที่ 22 กรกฎาคม ตรงกับวันเดือน 10 ปฐมขึ้น 15 ค่ำ วันพฤหัสบดี ร.ศ. 128 พ่อเจ้าอินทวโรธเป็นประธานพร้อมด้วยเจ้านายข้าราชการประชุมกันที่วิหารวัดเจติยหลวง แล้วได้ประทานสัญญาบัตรพดยศ อัฐบริขารที่พระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานมาให้แก่พระครูวัดฟอนสร้อยมีราชทินนามว่าพระครูธรรมปัญญาพระครูวัดทุ่งยู มีราชทินนามว่า พระครูญาณลังการ พระครูวัดสันคะยอม มีราชทินนามว่า พระครูธรรมทิน แต่เวลารับท่านป่วยเสียไม่ได้มารับด้วยตนเองจึงส่งไปพระราชทานที่วัดของท่าน **พระครูวัดพวกแต่มีราชทินนามว่า พระครูรัตนปัญญาญาณ ท่านถึงมรณภาพเสียเมื่อเดือน 3 ขึ้น 7 ค่ำ ตรงกับวันที่ 30 พฤศจิกายน นั้นแล้วนับแต่วันพระราชทานสัญญาบัตรได้ 7 วันเท่านั้น”** (พระอภัยสารทระ, 2475: 6-7)

พระครูรัตนปัญญาญาณ (เจ้าธุกาวิละ) เป็นผู้แตกฉานด้านภาษาบาลี วัดพวกแต่เป็นสำนักเรียนบาลีใหญ่ในสมัยนั้น นอกจากนี้ท่านยังได้มีบทบาทในการสร้างวัดศรีปิงเมือง และได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสรูปแรก เจ้าธุกาวิละมรณภาพเมื่อ พ.ศ. 2452 จึงได้ตั้งครูบาอินทะ (คำอ้าย อินโท) แห่งวัดสันตันตู่ เป็นพระครูในราชทินนามเดิมคือ พระครูรัตนปัญญาญาณ รูปที่สอง ซึ่งท่านเป็นศิษย์รูปสำคัญของ เจ้าธุกาวิละ ที่ได้รับความไว้วางใจ และได้สืบทอดองค์ความรู้ด้านการทำปฏิทินแบบล้านนา ซึ่งจะกล่าวเป็นลำดับถัดไป

2. พระครูรัตนปัญญาญาณ รูปที่ 2 วัดสันตันตู่

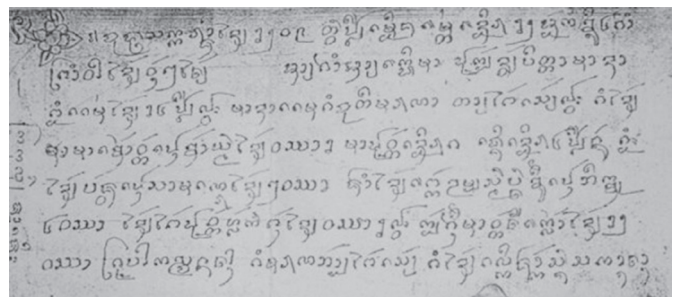
ประวัติของพระครูรัตนปัญญาญาณรูปที่ 2 เรียบเรียงจากพัสสาวาท่านได้บันทึกไว้เป็นภาษาล้านนา (อักษรธรรมล้านนา) ทำให้เข้าใจการจัดระเบียบคณะสงฆ์ เมื่อครั้งที่เชียงใหม่เป็นประเทศราชจนการปฏิรูปการปกครอง เป็นมณฑลเทศาภิบาล เนื่องจากพระครูรัตนปัญญาญาณ เป็นผู้ที่มีชีวิตในช่วงของการเปลี่ยนผ่านอำนาจในการบริหารของเจ้าเมืองเชียงใหม่ ในระยะ 5 รัชกาลของราชวงศ์จักรี (รัชกาลที่ 3-7) ซึ่งตรงกับ 5 รัชกาลของราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน (พระเจ้ามโหตรประเทศ-เจ้าแก้วนริศ) ท่านเชี่ยวชาญสรรพวิชา โดยเฉพาะการคำนวณปฏิทิน โดยได้บันทึกอัตชีวประวัติไว้ดังนี้

ตอนต้นของพัสสาว ได้กล่าวถึงการบันทึกประวัติของท่านเมื่ออายุ 76 ปี ซึ่งบันทึกฉบับนี้เขียนไว้ก่อนมรณภาพ 3 ปี ดังข้อความที่ว่า

“อายุได้ 76 ปี ที่นี้จะพิจารณาถึงยังตระกูลชาติเชื้อ
ทั้งพวยพ่อพวยแม่ไว้หื้อลูกหลานชายหญิงทั้งหลายได้รู้
ทั่วกันทั้งหญิงทั้งชายได้รู้ไว้ก่อนและ ไปภายหน้านี้ก่อน
และตามดังพ่อแม่ปู่ลุงเอื้อยอ้ายน้าป้าเขาบอกเล่าไว้หื้อนั้น
หื้อได้จ้อจำไว้วันดังนี้”

ครูบาอินทะ (คำอ้าย อินโท)
วัดไชยสถานสันตันตู่ แคว้นหนองกอก เมืองเชียงใหม่

พัสสาวที่พระครูรัตนปัญญาญาณบันทึกอัตชีวประวัติ

มีข้อความตอนหนึ่งที่ท่านได้กล่าวถึงบรรพบุรุษ ว่ามาจากเมืองเชียงแสน ดังข้อความที่ว่า “ปฐมมูลตั้งเกล้าตนหัวทิพอเผ่าชื่อว่าใหม่กาวิละ แม่เผ่าคำทิพ ลูกเมืองเชียงแสนมาอยู่เมืองเชียงใหม่” เมื่อครั้งที่พ่อเผ่าใหม่กาวิละ แม่เผ่าคำทิพ อพยพมาจากเมืองเชียงแสนนั้นน่าจะเป็นยุคเก็บผักใส่ซ้าเก็บข้าใส่เมืองกวาดต้อนผู้คนจากเมืองเชียงแสนให้เข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ และได้มาลงหลักปักฐานโดยเลือกพื้นที่เนินที่มีต้นประดู่ขึ้นอยู่หนาแน่น จึงเรียกว่าบ้านสันตันตู่ ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นที่ราบ น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ ในพัสสาวได้กล่าวถึง การเข้าวัด เนื่องจากมารดาเสียชีวิต และได้กล่าวถึงการศึกษาเล่าเรียนในวัยหนุ่ม จนกระทั่งได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูรัตนปัญญาญาณ

“จุลศักราชได้ 1209 ตัว ปีเมืองเม็ตเดือน 12 ออก ขึ้น 6 ค่ำ พร่ำว่าไฉวัน 5 ไทย อ้ายคำอ้ายเกิดมา อยู่กับด้วยปีตามาดา พ่อแม่ได้ 16 ปีแล้ว มาดามแม็กก็จุติมรณาทายไปเสียแล้วก็ได้มาเข้าวัดเป็นข้าโยมได้ วสสา 1 มาอยู่วัดเดือน 8 เถิงเดือน 6 ปีนั้นก็ได้บวชเป็น

สามเณรได้ 5 วัสสา ข้าได้เปกข์อุปสมบทขึ้นเป็นภิกขุ 6 วัสสา ได้อยู่วัดหลักพันได้วัสสา 1 แล้วกลับมาอยู่ที่เก่า ได้ 12 วัสสา ครุบาภัญจนะ ก็มรณภาพไปเสียก็ได้เลิก ขากส่งสการท่านด้วยประสาทอย่างดิงามที่สุดแล้ว ก็ได้ เป็นอธิการแทนมาได้ 4 วัสสาแล้ว ข้าได้เป็นอุปัชฌาย์ ได้ 12 วัสสา ข้าได้รับสัตถญาบัตรพดยศเครื่องอัฐบริวาร เป็นพระครูรัตนปัญญาญาณ”

จากข้อมูลข้างต้นได้ระบุเหตุการณ์สำคัญในช่วง ก่อนเข้าวัดจนได้รับสมณศักดิ์ โดยเฉพาะการจัดพิธีศพ ให้แก่ครุบาภัญจนะ ซึ่งท่านมรณภาพ เมื่ออายุ 99 ปี จ.ศ. 1246 (พ.ศ. 2427) ในสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ และได้ส่งสการในปีเดียวกัน ข้อมูลในพิพิธได้กล่าวถึง การจัดงานศพ ให้แก่ครุบาภัญจนะ (คนในชุมชนมักเรียกว่าครุบากัน) โดยครุบาอินทะได้เป็นกำลังสำคัญในการ จัดงานได้ประดับตกแต่งปราสาทศพอย่างสวยงาม โดย ใช้เงินจำนวน 20 รูปี เพื่อจ้างช่างในการตกแต่งปราสาท ศพครุบาภัญจนะ ดังข้อความตอนหนึ่งที่ว่า “โดยช่างมา แต่งพวงย้อยเป็นพุ่ม ชุ่มนุ่ฆ่า่ง หมดเบ๊ยไปชาวแถบ”

ข้อมูลข้างต้นตรงกับรายชื่อวัดและนิยายสงฆ์ โบราณในเชียงใหม่ ได้ระบุถึงหมวดอุโบสถ เมื่อครั้งที่ ครุบาอินทะ (คำอ้าย อินโ) ดำรงตำแหน่งรองเจ้าอธิการ

สถูปบรรจุอัฐิของครุบาภัญจนะ (สถูปด้านซ้าย) และสถูปบรรจุอัฐิของพระครูรัตนปัญญาญาณ อดีตเจ้าอาวาสวัดสันตันตู่

(รองเจ้าอาวาส) วัดสันตันตู่ และครุบาภัญจนะ เป็นเจ้าอธิการ (เจ้าอาวาส) และเจ้าหัวหมวดอุโบสถ โดยมีรายละเอียดของวัดในหัวหมวดอุโบสถ โดยมี รายละเอียดดังนี้

หมวดอุโบสถวัดสันตันตู่ นอกเวียงเชียงใหม่ หนวันออก มี 15 หัววัด

(1) **วัดสันตันตู่** ตั้งอยู่ในบ้านสันตันตู่ ขึ้นแคว้นหนองกอก ขึ้นเมือง เชียงใหม่ เจ้าอธิการชื่อ ครุบาภัญจนะ ได้เป็นเจ้าอุปัชฌาย์หัวหมวด นิการ เชียงใหม่ รองอธิการชื่อ ทูอินทะ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ องค์ 1 พรรษา ก่อนมี 2 องค์ เณร 15 คน ขึ้นอยู่กับทุเจ้าปัญญา วัดหัวข่วง ในเวียงเชียงใหม่ ตนเป็นอธิการใหญ่

(2) **วัดสันพระเนตช้าง** ตั้งอยู่ในบ้านสันเนตช้าง (พระเนตรช้าง) ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อทุปัญญา นิการเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็น อุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อ ทูอะระ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ 2 องค์ พรรษา ก่อนยังไม่มี เณร 10 คน ขึ้นแก่วัดสันตันตู่

(3) **วัดใหม่ดอนชัย** ตั้งอยู่ในบ้านท่ารั้ว ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการ ชื่อทูอินทจัก นิการเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อ ทูภาววิชา จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ 1 องค์ พรรษา ก่อน มี 2 องค์ เณร 10 คน ขึ้น แก้ววัดสันตันตู่

(4) **วัดสันป่าเส้า** ตั้งอยู่ในบ้านสันป่าเส้า ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อทูอินทจัก นิการเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อ ทูชัตติยะ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ 1 องค์ พรรษา ก่อน มี 2 องค์ เณร 15 คน ขึ้นแก่วัดสันตันตู่

(5) **วัดบ้านถ้ำ** ตั้งอยู่ในบ้านถ้ำ ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อ ทูภาววิชา นิการเชียงแสน ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อ ทูสุยะ จำนวน พระลูกวัดในพรรษานี้ 2 องค์ พรรษา ก่อนยังไม่มี เณร 8 คน ขึ้นแก่วัดสันตันตู่

(6) **วัดหลักพัน** ตั้งอยู่ในบ้านหลักพัน ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการ ชื่อทูเตชะ นิการเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อ ทูนันทา จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ยังไม่มี พรรษา ก่อนมีองค์ 1 เณร 6 คน ขึ้นแก่ วัดสันตันตู่

(7) **วัดปายางหลวง** ตั้งอยู่ในปายางหลวง ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่ออินทา นิการเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อ ทูอินทะ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ยังไม่มี พรรษา ก่อนยังไม่มี เณรมี 15 คน ขึ้นแก่วัดสันตันตู่

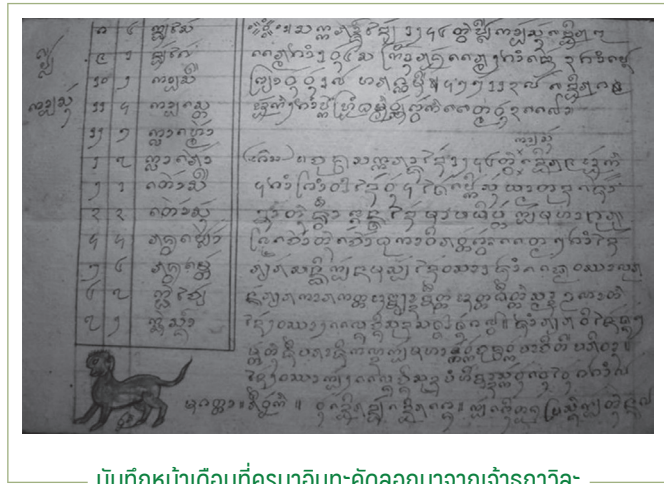
(8) **วัดปูเลย** ตั้งอยู่ในบ้านสันปูเลย ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการ ชื่อทูอินทะ นิการเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อ ทูคันระ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ 1 องค์ พรรษา ก่อนมี 1 องค์ เณร 8 คน ขึ้นแก่ วัดสันตันตู่

(9) **วัดสันนาเมง** ตั้งอยู่ในบ้านสันนาเมง ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อทูเตชะ นิการเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการยังไม่มี จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ยังไม่มี พรรษา ก่อนยังไม่มี เณร 6 คน ขึ้นแก่ วัดสันตันตู่

(10) **วัดท่าทุ้ม** ตั้งอยู่ในบ้านท่าทุ้ม ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการ ชื่อทูนารทะ นิการเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อ ทูณญะเยยะ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ยังไม่มี พรรษา ก่อนยังไม่มี เณร 15 คน ขึ้นแก่ วัดสันตันตู่

เหรียญพระครูรัตนปัญญาญาณ (ครูบาอินทะ)
ที่จัดสร้างโดยวัดสันตันคู่

บันทึกหน้าเดือนที่ครูบาอินทะคัดลอกมาจากเจ้าฤาวิละ
เล่าถึงการเรียนภาษาบาลีในสำนักเรียนวัดพวกแต่ม

(11) **วัดยางพระธาตุ** ตั้งอยู่ในบ้านยางพระธาตุ ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อทุเทศยุตติ นิกายเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อทุสุภา จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ 2 องค์ พรรษาก่อนมี 1 องค์ เณร 8 คน ขึ้นแก่วัดสันตันคู่

(12) **วัดสันป่าขี** ตั้งอยู่ในบ้านสันป่าขี ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อทุสทธิ นิกายเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการยังไม่มี จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ยังไม่มี พรรษาก่อนยังไม่มี เณร 16 คน ขึ้นแก่วัดสันตันคู่

(13) **วัดปง** ตั้งอยู่ในบ้านปง ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อทุยาวิไชย นิกายเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อทุอินทะ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้มีองค์ พรรษาก่อนยังไม่มี เณร 10 คน ขึ้นแก่วัดสันตันคู่

(14) **วัดภยาบ** ตั้งอยู่ในบ้านภยาบ ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อทุอิน นิกายเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อทุสวี่ไซ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ยังไม่มี พรรษาก่อนยังไม่มี เณร 10 คน ขึ้นแก่วัดสันตันคู่

(15) **วัดป่าเหมือด** ตั้งอยู่ในบ้านป่าเหมือด ขึ้นแคว้นหนองกอก เจ้าอธิการชื่อทุหมมเสนา นิกายเชียงใหม่ ยังไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ รองอธิการชื่อทุอินทา จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้ยังไม่มี พรรษาก่อนยังไม่มี เณรยังไม่มี ขึ้นแก่วัดสันตันคู่

(รายชื่อวัดและนิกายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่, 2518: 22-25)

ครูบาอินทะได้บันทึกชื่อบิดามารดา โดยระบุว่าท่านเป็นบุตรคนโตของหนานคำภีระกับนางหล้า นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงพี่น้องทั้ง 5 คนดังนี้

“นางหล้า หนานคำภีระนั้นมีลูกชื่อว่า อ้ายคำอ้าย 2 นางแก้ว 3 นางป้อ 4 นางจันเป็ง 5 อ้ายบุญมา 5 คนเท่านั้นเป็นลูกนางหล้าและหนานคำภีระแล”

หลักฐานที่สำคัญอีกฉบับหนึ่ง คือ พับสาท่านได้คัดลอกมาจากเจ้าฤาวิละ วัดพวกแต่มซึ่งเป็นบันทึกหน้าเดือนที่บันทึกประวัติศาสตร์ ในเมืองเชียงใหม่ เอกสารฉบับนี้ได้ระบุถึงการเรียนภาษาบาลีในสำนักเรียนวัดพวกแต่ม ท่านเข้าไปอยู่วัดพวกแต่มเมื่อ วันพุธ ที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2427 และได้เริ่มเรียนภาษาบาลีวันพฤหัสบดี ที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2427 เริ่มจากเรียน สนธิและนามศัพท์ ต่อมาจึงเรียนการก อาขยาต กิพพิธาน ตัทธิต สมาส อุณาด และอุณาภิ ใช้เวลาเรียนถึง 5 ปีจึงสำเร็จ

“สักราช ได้ 1246 ตัวปีกัปสันเดือน 9 ออก 4 คำพราว่าได้วัน 4 ไทยเป็กสันยามตุดเช้าตัวชื่อว่าอินทะได้มาปฏิบัติกับมหาครูครูเจ้าตนเจ้าฤาวิละ วัดพวกแต่ม 5 คำได้เรียนสนธิกับ นามศัพท์ ได้วัสสา 1 ข้าแถมวัสสาฐานันเรียน การกัตต์ (การก) อาขยาต ขีตต์ (กิพพิธาน) อัดตริตต์ (ตัทธิต) สมาส อุณาด (อุณาภิ) ได้ 2 วัสสา 2 แล้งจึ่งสุดสัททาทั้ง 8 แล้ว ข้าเรียนวินัยทั้ง 5 มัดตันชื่อปาราชิกกัณฑ์กับมหาวัคค์ จุลวัคค์ ปาจิตติย์ ปริวาร ได้ 2 วัสสา 2 แล้งจึ่งสุด บัหื้อขาดสักัน วันวัน 8 คำและวันเดือนดับเดือนเพ็ง กับเพ็นต้องประสงค์กับคนนั้นแล”

จากข้อความข้างต้นได้สะท้อนถึงความรุ่งเรืองในการศึกษาภาษาบาลีในเมืองเชียงใหม่โดยมี เจ้าฤาวิละ เป็นเจ้าสำนักเรียนตลอดจนเข้าใจขั้นตอนและระดับขั้นในการศึกษาภาษาบาลีของพระสงฆ์ล้านนาในอดีต นอกจากนี้การเริ่มเรียนในวันพฤหัสบดีซึ่งถือว่าเป็นวันครู คติดังกล่าวมีใช้ในสมัยนั้นเช่นกัน เมื่อเรียนสำเร็จแล้วได้กลับมาที่วัดสันตันคู่และได้ตั้งสำนักเรียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2432 มีผู้มาเรียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งสะท้อนความรุ่งเรืองของวัดไชยสถานสันตันคู่ ในฐานะแหล่งรวมสรรพวิชา

บันทึกท้ายใบลาน เรื่อง อภิธัมมาปิฎก ในส่วนของคัมภีร์สังคินี ของวัดน้ำจำ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า

“จุฬาลักษณ์ได้ 1251 ตัว ปักดเป้า เข้ามาในวัสสา เดือน 11 ออก 4 คำ พร่ำว่าได้วัน 5 สระเสร็จแล้วยามตูดซ้ายแล ๑ อหัง นามะ ข้าตนน้อยชื่อว่าธัญไชยภิกขุ เขียนปางเมื่อสถิตสำหรับวัดไชยสถานสันตตันดู่แก้วกว้าง ริมทางที่ไผ่ยาง 2 ต้น ข้าแล ๑”

(ดิเรก อินจันทร์, 2558: 73)

ข้อความข้างต้นกล่าวว่า จุลศักราช 1251 ตรงกับ วันพฤหัสบดี ที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2433 “ธัญไชยภิกขุ” ได้มาเรียนที่วัดสันตตันดู่ หลังจากครูบาอินทะ สำเร็จการศึกษาด้านภาษาบาลีจากวัดพวกแต่ม และกลับจำพรรษาที่วัดสันตตันดู่ และดำรงตำแหน่งเจ้าหัวหมวดอุโบสถ แทนครูบาบุญชนะ บัณฑิตดังกล่าวว่า วัดสันตตันดู่มีจุดสังเกต คือ ดันยางนาขนาดใหญ่ 2 ต้น ซึ่งตรงกับคำบอกเล่าของคนในชุมชน ครูบาแก้ว ชยเสโน อดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจำ อำเภอสันกำแพง เชียงใหม่ ได้บันทึกไว้ในท้ายใบลานเรื่อง นามศัพท์ธัมมปาที แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูบาอินทะ และครูบาแก้ว ในฐานะอาจารย์กับศิษย์ ข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า

“1257 ตัว พระไชยเสนาเขียนปางเมื่อมาเรียนกับอาจารย์เจ้าอินทะ สถิตอยู่วัดสันตตันดู่”

(ดิเรก อินจันทร์, 2558: 35)

จุลศักราช 1257 ตรงกับพุทธศักราช 2438 ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าอินทวิชยานนท์เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ และเป็นปีที่ 7 หลังจากที่สามารถเรียนภาษาบาลีมาจากสำนักวัดพวกแต่ม รัชนีนั้น ครูบาอินทะ ดำรงตำแหน่งเจ้าหัวหมวดอุโบสถสันตตันดู่ เห็นได้ว่าคัมภีร์ที่จารและนำกลับไปยังวัดของตนเป็นคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาบาลี เป็นการตอกย้ำถึงความรู้ความสามารถของครูบาอินทะ ในด้านภาษาบาลี นอกจากนี้ครูบาอินทะ อนิโยชโน อดีตเจ้าอาวาสวัดวาลุการาม (ป่าแงะ) อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพระเถระอีกรูปหนึ่งที่ครูบาอินทะเป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. 2452 พระครูรัตนปัญญาญาณ (เจ้าธรรมาภิบาล) วัดพวกแต่ม มรณภาพลงจึงได้แต่งตั้งครูบาคำอ้าย อินโท ดำรงตำแหน่งพระครูรัตนปัญญาญาณ เจ้าคณะแขวงสันทรายรูปที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2455 ดังข้อความที่ว่า

“ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ 3 รูป คือพระครูรัตนปัญญาญาณ วัดสันตตันดู่ เป็นเจ้าคณะแขวงสันทราย พระครูมงคลศีลวงค์ วัดป่าเต้าเป็นเจ้าคณะแขวงสันมหาพน พระครูหมางมงคล วัดดวงดี เป็นเจ้าคณะแขวงแม่มริม”

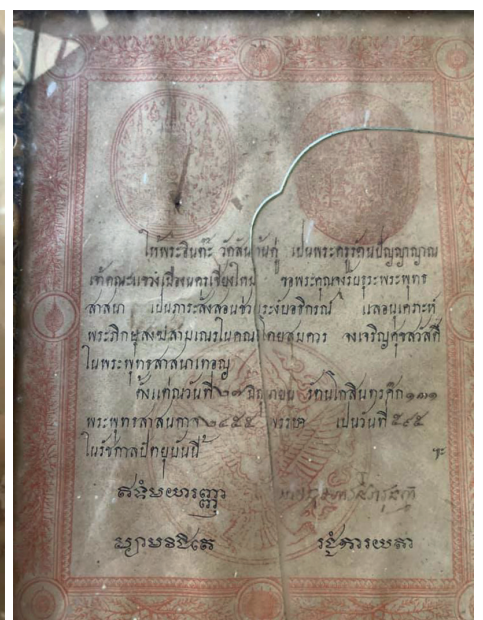
(พระอภัยสารทระ, 2475: 7)

พระครูรัตนปัญญาญาณ

จากความทรงจำของคนในชุมชน

การทำความเข้าใจประวัติพระครูรัตนปัญญาญาณ (คำอ้าย อินโท) ผ่านเรื่องเล่าของชุมชน ทำให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน ในลักษณะที่จับต้องได้และมีชีวิตชีวา เป็นอย่างยิ่ง ได้รู้จักอีกด้านหนึ่งของพระเถระนามอุโฆษ ตลอดจนเข้าใจความคาดหวังของชุมชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ล้านนาในอดีต

พระครูรัตนปัญญาญาณ แห่งวัดสันตตันดู่ เป็นผู้รอบรู้ด้านการคำนวณ ปฏิทินแบบล้านนา ไสยศาสตร์ รวมไปถึงการรักษาโรคด้วยสมุนไพร จึงมี

พระครูรัตนปัญญาญาณ และสัญญาบัตรที่ได้รับพระราชทาน

รูปเหมือนพระครูรัตนปัญญาญาณ
จัดสร้างโดยพระครูธรรมธศุภนิวาส มหาปัญโญ เจ้าอาวาสวัดสันตติ์

ผู้ฝากตัวเป็นศิษย์เป็นจำนวนมาก รวมถึงเจ้านายที่ได้อาศัยในแขวงสันทราย (เขตอำเภอสันทรายและอำเภอดอยสะเก็ดในปัจจุบัน) ได้มาอุปฐากท่านอยู่เสมอ ทุกครั้งที่พระครูรัตนปัญญาญาณ เดินทาง “เข้าเวียง” หรือเข้ามาทำธุระในเมืองเชียงใหม่ จะมีผู้ศรัทธาถวายสิ่งของให้ท่านเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ท่านมีชื่อเสียงด้าน “ข่ามคง” ซึ่งหมายถึงคงกระพันชาตรี โดยศิษย์วัดสันตติ์จะเป็นที่เกรงขามในหมู่นักเลง เนื่องจากครูบา มี “ยาปัด” ซึ่งเป็นสมุนไพรที่ทำให้มีพลังกำลังและฟันแทงไม่เข้า นอกจากนี้มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับครูบาว่าท่านรูปร่างสูงใหญ่ เป็นผู้ “รู้เสียงนกเสียงหนู” การรู้จักรู้เสียงของสัตว์นั้นอาจเป็นการพรณาคณสมบัติของผู้สำเร็จการเรียนภาษาบาลีชั้นสูงในระบบการศึกษาภาษาบาลีแบบล้านนา ที่เรียกว่า สำเร็จ “สัททาทั้ง 8 หรือ สัททา 8 มัด” โดยธรรมเนียมล้านนาในอดีตจะไม่นิยมประกาศว่าผู้ใดสำเร็จการศึกษาในขั้นนี้เพราะถือเป็นการอวด และอาจทำให้ผู้รู้เข้ามาทดสอบ ดังนั้น การกล่าวว่า รู้เสียงนกเสียงหนู อาจเป็นการหลีกเลียงเพื่อไม่ให้เป็นการอวดจนเกินงามและเป็นรหัสที่เข้าใจเฉพาะกลุ่มผู้ศึกษาภาษาบาลี

จากประวัติของพระครูรัตนปัญญาญาณที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นสามารถนำเหตุการณ์ต่าง ๆ มาลำดับตามปีพุทธศักราช และจุลศักราชได้ดังนี้

ลำดับเหตุการณ์สำคัญในชีวิตของพระครูรัตนปัญญาญาณ (คำอ้าย อินโท)

ปี	เหตุการณ์สำคัญ	ระยะเวลา	จ.ศ. (จุลศักราช)
พ.ศ. 2390 (รัชกาลที่ 3)	เกิด ปีเมืองเม็ต เดือน 12 ออก ขึ้น 6 ค่ำ วัน 5 (พฤหัสบดี) ตรงกับ วันพฤหัสบดี ที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2390	-	จ.ศ. 1209 (พระเจ้ามโหตรประเทศ)
พ.ศ. 2405 (รัชกาลที่ 4)	มารดาเสียชีวิต มาเป็นข้าโยม (ศิษย์วัด) ที่วัดสันตติ์	1 ปี	จ.ศ. 1224 (พระเจ้ามโหตรประเทศ)
พ.ศ. 2405-2409 (รัชกาลที่ 4)	บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดสันตติ์	5 พรรษา	จ.ศ. 1224 – 1228 (พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์)
พ.ศ. 2409-2414 (รัชกาลที่ 4-5)	อุปสมบทและจำพรรษาที่วัดสันตติ์	5 พรรษา	จ.ศ. 1228 – 1233 (พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์)
พ.ศ. 2415 (รัชกาลที่ 5)	จำพรรษาที่วัดหลักพัน เพื่อไปบูรณะวัดหลักพันตามคำแนะนำของ ครูบากัญจนะ	1 พรรษา	จ.ศ. 1234 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)
พ.ศ. 2416- 2427 (รัชกาลที่ 5)	เป็นรองอธิการวัดสันตติ์ (รองเจ้าอาวาส) ครูบากัญจนะเป็นเจ้าอาวาส และเจ้าหัวหมวดอุโบสถวัดสันตติ์	12 พรรษา	จ.ศ. 1235 – 1246 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)

ปี	เหตุการณ์สำคัญ	ระยะเวลา	จ.ศ. (จุลศักราช)
พ.ศ. 2427 (รัชกาลที่ 5)	ครูปากัญจนะ อายุ 99 ปี มรณภาพ และส่งสการในปีเดียวกัน ต่อมาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสันตэндู ไปอยู่วัดพวงแถม เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2427 เริ่มเรียนบาลีกับเจ้าธรรมาธิละ เริ่มเรียน สนธิกับ และ นามศัพท์ วันพฤหัสบดี ที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2427	1 พรรษา	จ.ศ. 1246 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)
พ.ศ. 2428-2429 (รัชกาลที่ 5)	เรียน การกัณฑ์ (การก) อาชยาต ชีตต์ (กัพพิธาน) อุตตริตต์ (ตัทธิต) สมาส อุณัต (อุณาภิ) สำเร็จ สัททาททั้ง 8 ที่สำนักเรียนวัดพวงแถม	2 พรรษา	จ.ศ. 1247 – 1248 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)
พ.ศ. 2430 (รัชกาลที่ 5)	เป็นพระอุปัชฌาย์	38 พรรษา	จ.ศ. 1249 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)
พ.ศ. 2430-2431 (รัชกาลที่ 5)	เรียนวินัยทั้ง 5 มัด ชื่อปราชิกกัณฑ์กับมหาวิคค์ จุลวิคค์ ปาจิตติย์ ปริวาร สำเร็จการศึกษาด้านบาลีจากสำนักเรียนวัดพวงแถม	2 พรรษา	จ.ศ. 1249 – 1250 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)
พ.ศ. 2432 (รัชกาลที่ 5)	กลับมาอยู่วัดสันตэндู ดำรงตำแหน่งเจ้าหัวหมวดอุโบสถ แทนครูปากัญจนะ	-	จ.ศ. 1251 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)
พ.ศ. 2432 (รัชกาลที่ 5)	ธัญไชยิกขุ ได้บันทึกว่า เดือน 11 เหนือ ในช่วงเช้าพรรษา ได้มีพิธีเข้า ไสฐานกรรมที่สุสานสันตэндู	-	จ.ศ. 1251 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)
พ.ศ. 2438 (รัชกาลที่ 5)	พระไชยเสนา (ครูปาแก้ว ชยเสโน) อดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจ้ำ มาเรียนภาษาบาลี กับครูบาอินทะ ที่วัดสันตэндู	-	จ.ศ. 1257 (พระเจ้าอินทวิชยานนท์)
พ.ศ. 2452 (รัชกาลที่ 5)	พระครูรัตนปัญญาญาณ (เจ้าธรรมาธิละ) มรณภาพ ครูบาอินทะได้รับพระราชทาน สมณศักดิ์เป็นพระครูรัตนปัญญาญาณ แทน และดำรงตำแหน่งเจ้าคณะแขวง สันทรายรูปที่ 1	15 พรรษา	จ.ศ. 1271 (เจ้าอินทวโรสุริยวงษ์)
พ.ศ. 2465 (รัชกาลที่ 6)	เขียนอัตชีวประวัติเมื่ออายุได้ 76 ปี	-	จ.ศ. 1284 (เจ้าแก้วนรวิรุ)
พ.ศ. 2468 (รัชกาลที่ 6-7)	มรณภาพ อายุได้ 79 ปี	-	จ.ศ. 1287 (เจ้าแก้วนรวิรุ)

บทส่งท้าย

จากการรวบรวมและเรียบเรียงประวัติของพระครูรัตนปัญญาญาณทั้งสองรูป คือ เจ้าธรรมาธิละ และครูบาอินทะ เห็นได้ว่าพระสงฆ์ ล้านนาในอดีตเป็นผู้แตกฉานภาษาบาลี ทั้งยังมีความสามารถด้านการคำนวณปฏิทินล้านนาได้อย่างแม่นยำ บทบาทอีกประการหนึ่ง คือ การเป็นที่พึ่งของชุมชนซึ่งสะท้อนความใกล้ชิดกันระหว่าง “วัดกับบ้าน” นอกจากนี้ยังได้ทราบถึงสภาพการศึกษาของพระสงฆ์ ล้านนาในอดีต ตลอดจนเข้าใจความเปลี่ยนแปลงในการปกครองคณะสงฆ์ในยุคเปลี่ยนผ่านของอำนาจการปกครองระหว่างสยามกับ ล้านนาได้อีกด้วย

ที่มา

ดิเรก อินจันทร์. 2558. **วัดน้ำจ้ำ ใบลาน งานศิลป์ และประวัติศาสตร์**. เชียงใหม่: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
 พระอภัยสารทระ. 2475. **กำเนิดยบสมณศักดิ์ แลการศึกษาพระปริยัติธรรม ในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์อเมริกัน.
 สมหมาย เปรมจิตต์. 2518. **รายชื่อวัดและนิกายสงฆ์โบราณในเชียงใหม่**. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ. 2542. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
 อุดม รุ่งเรืองศรี. 2547. **พจนานุกรมล้านนา-ไทย : ฉบับแม่ฟ้าหลวง**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์บึงเมือง.

ดอกไม้และใบไม้

ในคติความเชื่อของชาวล้านนา

บทนำ

คำว่า “ความเชื่อ” นั้นมีรากเหง้ามาแต่ครั้งโบราณซึ่งบรรพชนของแต่ละท้องถิ่นต่างสั่งสมจารีตประเพณีรวมถึงพิธีกรรมซึ่งมีทั้งข้อปฏิบัติและข้อห้ามต่าง ๆ ให้คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติสืบต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น จึงเกิดความเชื่อขึ้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าความเชื่อเอาไว้ดังเช่น ศาสตราจารย์เกียรติคุณ มณี พยอมยงค์ (2548) ได้ให้ความหมายในเรื่องความเชื่อและประเพณีล้านนาไทยเอาไว้ อย่างน่าสนใจดังนี้ ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกรูปนาม เป็นของที่คู่กับความไม่เชื่อในทางพุทธศาสนาเรียกว่า **ศรัทธา** แปลว่า **ความเชื่อ** ชาวล้านนายังมีความเชื่อถือที่คล้ายกันอาจแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละท้องถิ่นตามพื้นฐานความรู้ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษนั่นเอง ดังนั้นเมื่อมีความเชื่อเกิดขึ้น การรังสรรค์สิ่งต่าง ๆ มาบูชาเพื่อสื่อสารไปยังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้รับรู้และเป็นแรงบันดาลใจไปสู่ความสำเร็จ ดอกไม้และใบไม้จึงถูกนำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมโดยเฉพาะดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมและใบไม้ที่มีนามเป็นมงคล ซึ่งในดินแดนล้านนานั้นมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์มีทั้งอากาศหนาว ร้อน และฝน ลักษณะเช่นนี้ทำให้พันธุ์พืชต่าง ๆ ต่างเจริญงอกงามโดยเฉพาะดอกไม้และใบไม้ที่มีมากมายหลากหลายพันธุ์ ชาวล้านนาจึงนิยมนำดอกไม้และใบไม้มาใช้พิธีกรรมในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อเรื่องอารักษ์ (เทวดา) และมี ศาสตร์แห่งความเชื่อเรื่องดอกไม้และใบไม้จึงถูกจัดให้เป็นเครื่องสักการะในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ หากกล่าวถึงการนำดอกไม้ไปใช้ในงานต่าง ๆ ชาวล้านนารู้จักการนำดอกไม้และใบไม้ไปใช้ในพิธีกรรมซึ่งมีความหลากหลายจากเอกสารโคลงมังทรารบเชียงใหม่, เชียงใหม่ ของ ภัทรพร นิลเศรษฐี (2539) ได้กล่าวเอาไว้ตอนหนึ่งว่ามีการบูชาด้วยดอกไม้ในปีพุทธศักราช 2158-2220 มีเนื้อหาดังนี้

เกี่ยวถึงทอรราชัน

นามชื่อโกสัมพินา

บุปผาดอกปูชา

พองอบบุษน้องแก้ว

ราชา

เทพท้าว

เรียมน้องมบ่อ

แห่งนี้จอมกอง

1 ครูโรงเรียนเทศบาลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ถอดความได้ดังนี้ เติมนำมาถึงหอศาลที่เป็นที่สถิตของอารักษ์
ชื่อโกสัมพี ผู้แต่งจึงถวายดอกไม้บูชาและตั้งจิตอธิษฐานขอให้ได้พบ
หญิงคนรัก ณ ที่เมืองจอมทองแห่งนี้ จากโคลงมังทรารบเชียงใหม่
ตรงกับยุคสมัยของท้าวแม่กุ เจ้าฟ้าแห่งเมืองนายเชื้อสายไทใหญ่
ครองอาณาจักรล้านนาซึ่งในยุคนั้นมีการบูชาดอกไม้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ในระหว่างเดินทางไปเมืองหงสาวดีแสดงให้เห็นว่าเมื่อ 440 กว่าปี
ก่อนชาวล้านนาใช้ดอกไม้มาบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ยังพบ
เอกสารประวัติพระพุทธเจ้า 25 พระองค์ ของวัดสันทรายมูล (2554)
ได้กล่าวถึงการตรัสรู้ขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าบางพระองค์ได้ตรัสรู้
ใต้ต้นดอกไม้ต่าง ๆ ดังเช่นพระเมธังกรพุทธเจ้าที่ได้ตรัสรู้ใต้ต้น
ดอกกกว่าว (ดอกทองกวาว) ส่วนตำนานพระเจ้าเลียบโลก (2553)
ได้กล่าวถึงการเดินทางมาเผยแผ่พระธรรมะของพระพุทธเจ้าใน
ดินแดนล้านนามีการบูชาพระพุทธเจ้าด้วยดอกไม้ดังเช่นตอนหนึ่งที
กล่าวถึงการเสด็จจากเมืองวังถึงแม่น้ำใหญ่แม่น้ำหนึ่งมีผู้คนที่ทราบ
ถึงการเสด็จมาของพระพุทธเจ้าได้พากันมาต้อนรับชาวบ้านต่าง
ร้อยกรองดอกไม้เป็นพวงโปรยปรายบูชาพระพุทธเจ้าเป็นจำนวน
มาก หลังจากการถวายการต้อนรับเสร็จสิ้นลงชาวบ้านจึงกราบทูล
ขอร้อยพระบาทเอาไว้สักการะพระองค์จึงประทับรอยพระบาท
หนึ่งรอยเรียกกันว่า **รอยพระบาทของดอกไม้** ส่วนตำนานการบูชา
พระธาตุหริภุญไชยจากเอกสารมูลศาสนาล้านนา (2553)
ในสมัยพญาอาทิตยราชได้อาราธนาพระบรมธาตุให้แสดงปาฏิหาริย์
มีการบูชาพระธาตุด้วยดอกไม้ "พญาไฉนมหาเถระเจ้าทั้งหลาย
จึงหื้อชำระเมืองหริภุญไชยทั้งมวลแล้ว หื้อฝังต้นกล้วยต้นอ้อย
ทั้งหลาย แลประดับด้วยดอกไม้เทียนแลประดับทั้งหลายใน 2
ตราบข้างทางหลวงขูเมืองหริภุญไชยแล้วก็ตกแต่งแล้วร้อยคนหื้อ
นุ่งห่มผ้าขาวแลหื้อถือดอกไม้อันแดงแล้วร้อยคน 1 หื้อนุ่งผ้าอันแดง
แล้วหื้อถือดอกไม้ขาวแล้วร้อยคนหื้อนุ่งผ้าอันเขียวหื้อถือดอกไม้
เหลืองแล้วหื้อนุ่งผ้าเหลืองแล้วหื้อถือดอกไม้เขียวและร้อยคน
หื้อนุ่งผ้าอันหม่นแลหื้อถือดอกไม้สีขาว เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา"
จากเอกสารต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าชาวล้านนารู้จักการนำ
ดอกไม้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช้านานไม่น้อยกว่า 1,300 ปี

ดอกไม้และใบไม้กับความเชื่อในพิธีกรรม ของชาวล้านนา

ชาวล้านนาแต่โบราณรู้จักรังสรรค์เอาดอกไม้มาดัดแปลงเป็น
เครื่องสักการะสำหรับบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ หลายอย่างเพื่อการ
บูชาสิ่งที่เหนือธรรมชาติจากเอกสารของ จารุพันธ์ เชาวน์ดี (2559)
ได้ให้ความหมายของคำว่า ดอกไม้กับความเชื่อเอาไว้ดังนี้ ผู้คน
ทุกมุมโลกต่างมีความเชื่อของการนำดอกไม้ไปใช้ต่างกันและม
ีความเชื่อที่อาจจะคล้ายกัน เช่น คนอียิปต์เชื่อว่าดอกบัวคือตัวแทน
ของสุริยะเทพ เป็นต้น ส่วนหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน
เล่ม 1 (2560) ได้ให้ความหมายของคำว่าดอกไม้หอมเอาไว้ย
่างน่าสนใจ คนไทยสมัยก่อนรู้จักดัดแปลงนำดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมมา

ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น การนำมาทัดหู ห้อยเสียบปลาย
ผม หรือแม้แต่นำมาร้อยกรองเพื่อบูชาพระ เป็นต้น

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ จารุพันธ์ เชาวน์ดี (2543) ได้ศึกษา
วิจัยเรื่องดอกไม้เครื่องสักการะที่เกี่ยวข้องเนื่องในประเพณีล้านนาไทย
กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ดอกไม้มีความสำคัญใช้บูชา
พระพุทธเจ้าและใช้ประกอบพิธีต่าง ๆ ในทางพุทธศาสนาหลายอย่าง
เช่น ดอกไม้ที่ใช้ในงานศพของคนล้านนาหลังการเสียชีวิตลงจะมี
พิธีหนึ่งเรื่อง ห้างลอย หมายถึงการอาบน้ำศพมีการอาบน้ำแต่งตัว
ให้ผู้ตายใหม่ซึ่งจะมีการนำสวดดอกบวรจดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม
อีกทั้งยังมีรูปเทียนมัดไว้ที่มือหรือบางแห่งวางบนหน้าอกผู้ตาย
เชื่อว่าหลังการเผาศพผู้ตายต้องเดินทางไปยังภพภูมิหนึ่งจะได้นำ
ดอกไม้นี้ไปไหว้พระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ ส่วนเอกสาร
เรื่องปริศนาธรรมในพิธีกรรมล้านนา (2548) ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับ
การบูชาดอกไม้ไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ชาวล้านนาจะประกอบพิธีกรรมไม่ว่าจะงานมงคลหรืองาน
อวมงคลต้องมีดอกไม้เป็นส่วนประกอบในพิธีกรรมนั้น ๆ ดังเช่น
การเก็บดอกไม้ชาวล้านนาเชื่อว่าดอกไม้เป็นสิ่งมีชีวิตก่อนการเก็บ
ดอกไม้ต้องมีคำบอกกล่าวขออนุญาตเติดมาใช้งานซึ่งหนึ่งใน
คำบอกกล่าวการเก็บดอกไม้ของชาวล้านนาดังเช่น

“นางดอกไม้บ่้อย
อยู่สร้อยปลายใบ
ขอเชิญไปบูชา
กะ วัน ตู เบ”

ภาพวาดการบูชาดอกไม้ของสตรีชาวล้านนา
บนหีบพระธรรมโบราณวัดลอยเคราะห์

จากเอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านแสดงให้เห็นว่าดอกไม้และใบไม้มีความสำคัญต่อพิธีกรรมในขณะเดียวกัน
คนล้านนาต่างมีความเชื่อในเรื่องการนำดอกไม้และใบไม้ไปใช้ใน
พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ดอกไม้และใบไม้กับพิธีกรรมความเชื่อใน
พุทธศาสนา

พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองอยู่คู่กับอาณาจักรล้านนามา ยาวนานมากกว่า 700 ปี จากเอกสารของสมโชติ อ๋องสกุล (2559) ได้กล่าวไว้ว่าพญามังรายได้อารณานิมนต์พระสงฆ์ลังกาวงศ์ มาเผยแผ่ธรรม ครั้นนั้นพญามังรายได้เทครัวจากเมืองพุกาม และสร้างวัดกานโถมเวียงกุมกามถวายแสดงให้เห็นว่าศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำอาณาจักรล้านนาสอดคล้องกับยุพิน เข็มมุกด์ (2549) ที่ศึกษาเรื่องพุทธศาสนาในดินแดนล้านนาที่กล่าวถึง การรับเอาพุทธศาสนาหลังลังกาวงศ์ในสมัยพญามังรายปฐม กษัตริย์ผู้ก่อตั้งอาณาจักรล้านนาที่ได้ทำการเชิญพระสงฆ์จาก ลังกาเข้ามาเผยแผ่ภายหลังในยุคสมัยต่าง ๆ ในราชวงศ์มังราย ก็มีการนำนิกายต่าง ๆ เข้าเผยแผ่ เช่น นิกายมอญ เป็นต้น

ความเชื่อในทางพุทธศาสนาของคนล้านนานิยมบูชาด้วย สิ่งของ ดังคำกล่าวที่ว่า **บุปผา ลาจา ลำเตียน (เทียน)** แสดง ให้เห็นว่าคนล้านนาบูชาพระพุทธเจ้าด้วย 3 สิ่ง คือ ดอกไม้ ข้าวตอก และเทียน ส่วนรูปนั้นอาจได้อิทธิพลจากภาคกลางก็ อาจเป็นไปได้ ซึ่งในปัจจุบันยังพบเห็นการบูชาด้วยของ 3 สิ่งใน ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธในดินแดนล้านนาหลายประเพณี ตัวอย่างเช่น ประเพณีตั้งธรรมหลวง และลอยโขมด เป็นคติ ความเชื่อในทางพุทธศาสนาของชาวล้านนาที่สืบทอดกันมา หลายร้อยปีนิยมทำกันในช่วงเดือนยี่ (เดือน 12) ของทางภาคกลาง ตรงเทศกาลลอยกระทง จากเอกสารประเพณีสิบสองเดือนของ ชาวล้านนาไทยของ มณี พยอมยงค์ (2548) ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับ ประเพณีในเดือนยี่เหนือซึ่งมีการจัดกิจกรรมหลายอย่างเพื่อบูชา องค์พระพุทธเจ้าในคืนพระจันทร์เต็มดวงเช่น ประเพณีลอยโขมด (ลอยไฟ) การทำบุญไปหาพี่น้องที่ล่วงลับ การฟังเทศน์มหาชาติ ชาดก 13 กัณฑ์ ซึ่งมีในนัยแห่งการได้มาของอานิสงส์อันยิ่งใหญ่ หากผู้ใดสามารถฟังธรรมได้ครบตามจำนวนจากข้อความใน เอกสารนี้แสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อของชาวล้านนา เมื่อถึง เทศกาลเดือนยี่มาถึง ผู้คนทุกหลังคาเรือนจะทำความสะอาด ปิดกวาดบ้านเรือนของตนเองโดยเฉพาะหิ้งพระมีการเปลี่ยน ดอกไม้และใบไม้ให้สวยงาม

ความน่าสนใจของชาวล้านนาในการบูชาดอกไม้บนหิ้ง พระนั้นแต่เดิมนั้นชาวล้านนาบูชาดอกไม้ในรูปแบบ หม้อดอก (แจกัน) ที่ทำด้วยดินเผาจำนวน 3 หม้อ เรียกว่าหม้อดอกลาย แด้ม ซึ่งมีนัยแห่งองค์ 3 คือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ถือเป็นอานิสงส์สูงสุดสอดคล้องกับงานเขียนของ ยุพิน เข็มมุกด์ (2554) ที่ได้เขียนถึงความเชื่อ พิธีกรรมของชาวล้านนาในเรื่อง การใช้หม้อดอก (แจกัน) ในการบูชาพระพุทธเจ้าและเป็นตัวแทน ฝัปปุยาของชาวล้านนาเชื้อสายเม็ง (มอญ) ในเชียงใหม่ ลำพูน นอกจากนี้ บุปผา สาละวิน (2555) ได้ให้ความหมายของการ บูชาดอกไม้เอาไว้ว่าน่าสนใจการถวายดอกไม้มีอานิสงส์ 8 กัลป์ ดอกไม้เปรียบเป็นพระสงฆ์ รูปเปรียบดั่งพระพุทธ เทียนเปรียบดั่ง พระธรรมการถวายดอกไม้เป็นอามิสบูชาที่ไม่สิ้นเปลืองและ ทำให้เรามีความสุขได้ง่าย

ภาพพระเจ้ามุกดอกไม้วัดลำช้าง

ดอกไม้และใบไม้กับคติในการสร้างพระพุทธรูป

การสร้างพระพุทธรูปมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นตัวแทนองค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า คติความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน ออกไป เช่น ตำราการสร้างพระพุทธรูปที่ทำมาจากดอกไม้ที่ชาวล้านนา เรียกว่าพระเจ้ามุกดอกไม้เป็นคติความเชื่อที่นำเอาดอกไม้ที่มี กลิ่นหอมและมีนามอันเป็นมงคลต่าง ๆ เช่น ดอกมะลิ ดอกพุดซ้อน ดอกกระดังงา เป็นต้น นำมาตากแห้งและมาผสมกับส่วนผสมต่าง ๆ ที่ได้รับการสืบทอดมาแต่โบราณหรือแม้แต่คติความเชื่อเรื่องการสร้าง พระพุทธรูปฉบับวัดป่าบาง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ได้เขียน เอาไว้ดังนี้ ก่อนการสร้างพระพุทธรูปต้องหาวันดีในการสร้างดังคำที่ว่า **“สิทธิการยะ โบราณจารย์กล่าวไว้ว่าบุคลละญิงจายดังหลายได้ ปูจาพระพุทธรูปใหม่มาท่านก็เรียกว่าสร้างเหมือนกัน ถ้าสร้าง บัฏวันจะทำหื้อเป็นวิบัติ บ่เป็นมงคล”** เมื่อได้วันสร้างแล้วต้องจัด เตรียมเครื่องสักการะ เช่น ชันตั้งในการทำพิธี ดังนี้ ชันตั้งสละประกอบ ไปด้วย หมากแห้ง 1 พัน สาดใหม่ หมอนใหม่ หม้อใหม่ น้ำดินใหม่ ข้าว เปลือกหมื่น (สิบลิตร) ข้าวสารพัน (หนึ่งลิตร) หมากพร้าวหมากต่ออย่าง ละแขนง เทียนเล่มบาท 1 คู่ เทียนเล่มน้อย 2 คู่ และชันใส่ข้าวตอก และดอกไม้หอมเช่น ดอกมะลิ ดอกพุดซ้อน (ดอกเก็ดเถวา) ดอกไข่มุก (ดอกอุณ) และใส่เงินอีก 15 แถบ (รูป) จึงสามารถประกอบ พิธีหล่อพระพุทธรูปได้เมื่อหล่อและลงรักปิดเสร็จต้องมีการอบรม สมโภชชาวล้านนาเรียกว่า สวดมนต์ต้น มีการนิมนต์พระสงฆ์ในระดับ เกจิอาจารย์มาประกอบพิธีอย่างเช่นตำราการอบรมสมโภชพระพุทธรูป ใหม่ของวัดจอมแจ้ง ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีเครื่องสักการะหลายอย่างที่เกี่ยวกับดอกไม้และใบไม้ที่ต้อง เตรียมไว้ก่อนการปลุกเสกน้ำพุทธาภิเษก เช่น ใบเงิน ใบเงินพาทอม ใบหูกวาง ใบมะตูม (ใบมะปิ่น) ใบพลู (ใบปู) หรือแม้แต่หญ้าแพรก นอกจากนี้ยังมีดอกไม้หอมต่าง ๆ เช่น ดอกพุดซ้อน ดอกจำปา ดอกจำปี ดอกมะลิ รวมถึงดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมรวบรวมให้ได้ 1,000 ดอก ดังนั้น คติความเชื่อในการสร้างพระพุทธรูปของชาวล้านนา ดอกไม้และ ใบไม้จึงมีส่วนสำคัญในการนำมาใช้ประกอบพิธีนี้จนถึงปัจจุบัน

ดอกไม้และใบไม้กับคติความเชื่อเรื่องเทวดาอารักษ์และผี

ความเชื่อเรื่องเทวดาและผีเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวล้านนาสันนิษฐานว่ารับอิทธิพลมาจากชาวพม่าและมอญเป็นส่วนใหญ่ความเชื่อเรื่องสิ่งที่ไม่เห็นตัวตนนั้นมีสาเหตุเพราะสังคมของชาวล้านนาเป็นสังคมที่อยู่กับธรรมชาติ ยึดถือสิ่งที่ไม่เห็นตัวตนซึ่งสร้างแรงบันดาลใจและกำลังใจในการดำรงชีวิต ในการประกอบพิธีที่เกี่ยวข้องกับเทวดาอารักษ์และผีนั้นดอกไม้เป็นส่วนหนึ่งของการนำมาใช้ประกอบพิธีในแต่ละครั้ง จากการศึกษาของสุนทร คำยอด (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวเนื่องกับการนับถือผีพบว่าในกลุ่มชนชาวล้านนาแต่ละชาติพันธุ์ต่างมีการนับถือผีไปพร้อมกับการนับถือพุทธศาสนาและประกอบพิธีไหว้ผีเป็นประจำในช่วงเดือน 8-9 ของล้านนาแต่ละขั้นตอนจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของชาติพันธุ์เช่น ไทลื้อ ไทยอง ไทเขิน ต่างนับถือผีปู่ย่ามีพิธีการเลี้ยงผีปู่ย่าของส่วนยุพิน เข็มมุกด์ (2558) กล่าวถึงพิธีกรรมในวิถีล้านนาว่า ผีปู่ย่าของคนไทลื้อ ไทเขิน ไทใหญ่ และไทยองนั้นต่างเรียกผีปู่ย่าของตนเองว่า ผีดำ ซึ่งการประกอบพิธีนั้นบางที่อาจมีการเข้าทรงเพื่อถามถึงเรื่องราวต่างๆ ในครอบครัวซึ่งการเลี้ยงผีปู่ย่าจะมีการจัดอาหารและเครื่องสักการะต่างๆ เพื่อสื่อสารกับผีปู่ย่าของตนเอง ดังนั้นคติความเชื่อในการนำดอกไม้และใบไม้มาใช้ประกอบพิธีกรรมจึงเกิดบนพื้นฐานบริบทในชาติพันธุ์นั้นๆ

ภาพวาดเทวดา (ผีนัต) ของชาวพม่าในมือถือใบก้าก่อ (บุษนาค)

การถวายดอกไม้มีอาณิสย์ 8 กัลป์ ดอกไม้เปรียบเป็นพระสงฆ์ รูปเปรียบดังพระพุทธรูป เทียนเปรียบดังพระธรรม การถวายดอกไม้เป็นอาณิสย์บูชาที่ไม่สิ้นเปลืองและทำให้ใจเรามีความสุข

คติความเชื่อในการใช้ดอกไม้และใบไม้แต่ละชนิดในพิธีกรรมของชาวล้านนา

คติความเชื่อเรื่องการใช้ดอกไม้และใบไม้ของชาวล้านนามี 2 ลักษณะคือ ใช้ในงานมงคลและงานอวมงคลดังเช่น ใบหมากผู้ (ใบหมากปู) การใช้ใบหมากมาใส่ลงในหม้อดอกเพื่อถวายพระพุทธรูปนั้นมีการเลือกใบหมากมาใช้ จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านเชียงม่วนและบ้านล้ามช้าง อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าใบหมากมี 2 ชนิด คือ ใบหมากผู้และใบหมากเมีย ข้อสังเกตคือใบหมากผู้จะมีสีเขียว ส่วนใบหมากเมียจะมีสีแดงและสีชมพู ซึ่งแต่เดิมจะไม่นิยมนำใบหมากเมียมานบูชาเพราะเชื่อว่าเป็นชื่อเพศสตรีถือเป็นของที่ต้องห้าม ไม่ควรนำมาใช้บูชาบนหิ้งพระภายในบ้านหรือแม้แต่ในวัดก็ตาม ส่วนใบมะพร้าวเมื่อถึงเทศกาลประเพณีเดือนยี่เป็ง (ลอยกระทง) การตกแต่งประตูป่านั้นนิยมตกแต่งหน้าบ้านและหน้าวัด ด้วยเครื่องสักการะหลายอย่างเช่น โคมไฟ ผางประทีป (ประทีป) และที่สำคัญคือดอกไม้และใบไม้ล้านนาชนิดที่มีชื่อและกลิ่นหอมมีนามอันเป็นมงคล เช่น การจัดชุดประตูปาเพื่อบูชาองค์พระพุทธรูป คติความเชื่อในการจัดตกแต่งประตูปานั้นไม่มีที่มาจากเกิดขึ้นในสมัยใด แต่มีลักษณะที่คล้ายกับการจัดตกแต่งจองพาราของชาวไทใหญ่ที่จัดตกแต่งหน้าบ้านของตนให้สวยงามด้วยโคมรูปทรงปราสาทในช่วงเทศกาลออกหว่า (ออกพรรษา) แต่จุดประสงค์ของการตกแต่งเหมือนกันคือการบูชาพระพุทธรูป ส่วนดอกไม้และใบไม้ที่นิยมใช้ในการทำประตูปานั้นได้ทำการสัมภาษณ์ชาวบ้านบ้านบวรครกน้อยและบ้านล้ามช้าง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าวัสดุที่นำมาใช้ทำประตูปามีดังนี้ใบมะพร้าวนิยมนำมาตัดเป็นรูปทรงโค้งไปกับประตูหน้าบ้าน เรียกว่า **ประตูโขง** คติความเชื่อเรื่องการใช้ใบมะพร้าวอาจเกิดจากเป็นพืชที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นเพราะชาวล้านนารู้จักต้นมะพร้าวมาช้านาน หากย้อนไปดูเรื่องคติความเชื่อเรื่องการใช้พืชมะพร้าวที่มีมากกว่า 400 กว่าปี มะพร้าวเป็นเครื่องพลีกรรมอย่างหนึ่งที่พบเห็นทุกท้องถิ่นในดินแดนล้านนา ดังนั้นชาวล้านนาจึงรู้จักการใช้ประโยชน์จากมะพร้าวมาช้านานแล้ว นอกจากนี้ยังมีใบเกียงพางเม้ง (ใบชาไก่ดำ) ใบไม้ชนิดนี้มีความสำคัญอย่างมากในการพืชมะพร้าวและผีผดตั้งแต่การนำใบไม้ใส่หม้อดอกผีปู่ย่า ใส่ขันเชิญผี และใช้ใส่สวญแว้งในประรำ (พาม)

จากงานวิจัยของสุทธิพงศ์ พัฒนวิบูลย์ (2549) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับอาหารที่ใช้ในการพืชมะพร้าว พบว่ามีการใช้ใบเกียงพางเม้งในพิธีกรรมของชาวม้งบ้านช้างม่อย ช้างคลาน สาเหตุของการนำเอาใบเกียงพางเม้งมาใช้ประกอบการบูชาผีเม้งนั้น เนื่องจากมีชื่อและนามที่เกี่ยวข้องกับคนเม้งที่นิยมกินไก่จันมีคำว่าเม้งกินไก่ ซึ่งในการประกอบพิธีมีหลายขั้นตอนที่ใช้ไก่ประกอบพิธี สอดคล้องกับการประกอบพิธีพืชมะพร้าว (รำผีมอญ) ของชาวมอญที่บ้านหนองคู อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี ที่เรียกผีปู่ย่าตนเองว่า **หะโละหม่น** มีการใช้ใบเกียงพางเม้งประกอบพิธีพืชมะพร้าวขั้นตอน นอกจากนี้ สุเชิด ศษเสนี (2547) กล่าวถึงการนับถือผีของชาวมอญในภาคกลางไว้ดังนี้ การรำผีมีเครื่องไหว้หลายอย่างหนึ่งในนั้นคือใบมะพร้าว (ใบชาไก่ดำ) ใช้รำและบูชาผีปู่ย่าที่คนมอญภาคกลางเรียกว่า **ปาไน้ก** ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกันคือมีการใช้ใบเกียงพางเม้ง (ใบชาไก่ดำ) ประกอบพิธีเช่นกันและขาดไม่ได้ในการประกอบพิธี

ส่วน**ใบต้นดอกแก้วใหญ่** (ต้นพิกุล) ใบไม้ชนิดนี้บางท้องถิ่นใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น นำมาใส่ในขันตั้งครูใช้ในการวางศิลาฤกษ์ หรือแม้แต่ความเชื่อเรื่องการนำใบดอกแก้วมาใช้ในการพ้อนผีผีด และผีเม้งจากบทความของ สุนทร ค่ายอด ที่เขียนถึงการพ้อนผีเม้งของชาวเม้งช้างม่วย และข้างคลานพบว่าสาเหตุของการนำใบต้นดอกแก้วมาใช้ในการประกอบพิธีนั้นเพราะต้นดอกแก้วเมื่อออกดอกจะมีกลิ่นหอมทั้งต้น ส่วนใบนิยมนำมาทัดหูลเวลาพ้อนมีอยู่หนึ่งพิธีที่ชาวเม้งเชื่อว่าดอกแก้วจะบานเต็มต้นนั้นคือพิธีผีเม้งกินกล้วยก่อนจะพ้อนด้วยผีจะมีการแจกดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมหลายอย่าง เช่น จำปี จำปา เกิดตะวา ให้ผู้ร่วมพ้อนรอบต้นดอกแก้วสามรอบก่อนที่ผู้พ้อนจะนำดอกไม้ขึ้นไปไว้ตามต้นดอกแก้วแต่ตั้งจะพูดขึ้นว่าดอกแก้วออกแล้วบานเต็มต้น ส่วนลักษณะการนำต้นดอกแก้วไปใช้มีทั้งปลูกหน้าปะรำพิธีและใช้พ้อน การปลูกกิ่งพิกุลต้องให้ผู้ทำการพ้อนเป็นผู้ขุดดินก่อนเท่านั้น แล้วต้องปลูกให้ตรงกับทิวผี นอกจากนี้ยังนำใบดอกแก้วมามัดเป็นกำใหญ่ 2 กำ ใช้ในการพ้อนทุกขั้นตอนเรียกว่า **พ้อนใบดอกแก้ว** ถือเป็นเครื่องไหว้ อีกชนิดหนึ่งอีกด้วย

ใบพลู (ใบปู) นั้นเป็นใบไม้ที่สำคัญที่นำมาใช้ประกอบพิธีกรรมของชาวล้านนาทุกชาติพันธุ์ต่างนำใบพลูมาใช้ในการประกอบพิธีเพราะเชื่อว่าเป็นใบไม้ที่ใช้สื่อสารและบูชาไปยังครูบาอาจารย์ ผีเจ้านายและผีปู่ย่าประจำตระกูลนั้น ๆ ดังเช่นการแต่งดาขันครู ผีเจ้านายมาชี (ร่างทรง) ขันครูดนตรี ขันครูช่างขอ ขันครูคาบ ขันครูแม่ตั้งพ้อนผีผีดผีเม้งและขันครูอื่น ๆ ต่างนำใบพลูมาใช้ดังตัวอย่างในการรักษาโรคปวดบวมที่รักษาไม่หายเรียกว่า การแหกการเช็ด คือ การนำใบพลูไปเช็ดบริเวณที่ปวดบวมพร้อมกับการใช้คาถาแบบโบราณ นอกจากนี้ยังมีตำนานเรื่องเล่าเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ใบพลูเป็นส่วนประกอบ ดังเช่น ตำนานพระนางจามเทวีรบกับขุนหลวงวิลังคะในตำนานกล่าวถึงพระนางนำใบพลูตะในอวยวะเพศที่เป็นประจำเดือนเพื่อให้ขุนหลวงวิลังคะผู้ชำนาญในด้านคาถาเวทมนตร์จนขุนหลวงวิลังคะพุ่งหอกไม่ถึงเมืองหริภุญไชย

ส่วนใบเมียงนั้น เป็นใบไม้ที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งที่ใช้ในการประกอบพิธีอีกชนิดหนึ่งจากงานวิจัยของวรวิมล หล่อดี (2554) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการห่อเมียงและการใช้เมียงเป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมในประเพณี 12 เดือนล้านนาของบ้านแม่สุก ตำบลแม่สุก อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา ได้ทำการค้นคว้าพบว่าในศิลาจารึกหริภุญไชยเมื่อ พ.ศ. 2052 กล่าวถึงในสมัยพญาแก้วกับพระมารดาสร้างหอไตรปิฎกและพระพุทธรูปทองคำนำมาประดิษฐานไว้ในหอไตรที่สร้างขึ้นใช้จ่าย 2.000.000 เงินทรงให้เงินทุนเพื่อนำดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายซื้อหมาก เมียง และข้าวมาบูชาพระธรรมทรงให้ภานิชาปี 2.000.000 เบี้ย เพื่อเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้ดูแลหอไตรจากงานวิจัยนี้แสดงว่าคนล้านนาใช้ประเพณีเมียงมากกว่า 500 กว่าปี

ส่วนความเชื่อเรื่องการใช้เมียงในการประกอบพิธีของชาวล้านนาพบว่ามีผู้นำเมียงมาใช้เกือบทุกพิธีกรรมดังเช่น

พิธีกรรมพ้อนผีผีดผีเม้ง จากการศึกษาของ สุทธิพงศ์ พัฒนวิบูลย์ และสุนทร ค่ายอด (2557) ที่ศึกษาการพ้อนผีเม้งผีดพรพฤษ ประจําตระกูลพบว่ามีการใช้ดอกไม้และใบไม้ที่ใช้เป็นเครื่องใช้บอกกล่าวผีดก่อนการพ้อน ตัวอย่างเช่น การพ้อนผีของชาวเม้งบ้านช้างม่วยและข้างคลานก่อนการทำพิธีพ้อนผีเม้งจะต้องมีการนำสวดดอกไปบอกกล่าวแม่ตั้ง (เจ้าพิธี) ก่อนการพ้อนผีจากนั้นจึงจะเดินทางไปบอกกล่าวผู้ที่นับถือหรือมีผีปู่ย่าเป็นผีเม้งเหมือนกัน การไปบอกกล่าวต้องมีสวดดอกแบบธรรมดาใส่ดอกไม้หอมและใบเกี้ยวพามา (ใบชาไก่ดำ) นอกจากนี้ยังมีห่อเมียงไปด้วยเมื่อเดินทางไปถึงจะนำสวดดอกใส่ขันไปให้เจ้าของบ้านหรือคนที่รับเอาผีไว้กับตนเจ้าของบ้านจึงนำสวดดอกไปบอกที่หอผีและแกะห่อเมียงมาอม ชาวเม้งเรียกพิธีนี้ว่า **เอาสวดเอาเมียงไปช่วยผี** (บอกผี) เชื่อว่าหากห่อเมียงนั้นเข้าไป หากไปพ้อนผีบ้านนั้นจะใจคอไม่ค่อยดีทั้งวันต้องไปร่วมพิธีพ้อนผี นอกจากนี้เมียงยังใช้เป็นเครื่องบูชาเทวดาอารักษ์ต่าง ๆ เช่นการนำเมียงมาเป็นเครื่องพลีกรรมเช่นตวงข้าวทั้ง 4 ที่สื่อสารไปยังพระอินทร์ เทวดา 4 ทิศ และแม่ธรณีอีกด้วย

ส่วนใบตอง (ใบตอง) นั้นชาวล้านนาต่างรู้จักการนำเอาใบตองมาใช้ประกอบพิธีงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานมงคลและงานอวมงคลมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นงานมงคล เช่น ประเพณีสืบชะตาเมืองมีการนำเอาใบตองมาประดิษฐ์สวดดอกบูชาพระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ จากการศึกษาของพระอุดมวุฒิคุณ (2550) ที่ได้ศึกษาพบสาโบราณเรื่อง ประเพณีการสืบชะตาของชาวล้านนา มีหลักฐานปรากฏในสมัยพระเมืองแก้วกษัตริย์ล้านนาลำดับที่ 13 แห่งราชวงศ์มังราย ในสมัยนั้นกษัตริย์ล้านนาต้องเสด็จมาเป็นประธานในพิธีสืบชะตาเพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลโดยทั่วกัน ดังนั้นก่อนการประกอบพิธีจะมีการกำหนดตำแหน่งผู้รับผิดชอบและเครื่องประกอบพิธีซึ่งหนึ่งในเครื่องประกอบพิธีต้องมี สวดหมากพลู และสวดดอกเป็นเครื่องประกอบการสืบชะตาเมือง ดังนั้นชาวล้านนาจึงรู้จักการนำเอาใบตองมาใช้ประดิษฐ์เป็นสวดดอกไม่น้อยกว่า 500 กว่าปี ส่วนสุทธิพงศ์ พัฒนวิบูลย์ (2560) ได้กล่าวถึงการนำใบตองมาใช้ในการพิธีกรรมของชาวล้านนาไว้ดังนี้ สวดดอกเป็นเครื่องสักการะที่ทำจากใบตอง คือ การนำใบตองมาม้วนขดให้เป็นรูปทรงกรวยเพื่อใช้ใส่รูปเทียนบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นพระพุทธรูปศาสนาหรือแม้กระทั่งไหว้ผี นอกจากนี้ชาวล้านนายังนำใบตองมาประดิษฐ์เป็นบายศรีชาวล้านนา เรียกว่า **ขันผูกมือ** จากเอกสารที่ระลึกงานศพหม่อมศรีนวล ณ เชียงใหม่ (2535) ได้เขียนถึงการประดิษฐ์บายศรีแบบล้านนาโดยช่างฝีมือในยุคนั้นไม่มีใครเท่าเจ้าพรหมมินทร์ ณ เชียงใหม่ แห่งคุ้มบ้านบุปผาชาติ ซึ่งถือเป็นช่างฝีมือในคุ้มหลวงท่านหนึ่ง ดังนั้นใบตองจึงเป็นใบไม้ที่สำคัญเป็นมงคลใช้ประกอบพิธีของชาวล้านนา

ส่วนใบโชค เป็นใบไม้ที่สำคัญนิยมปลูกไว้ในบ้านและใช้ในช่วงเทศกาลต่าง ๆ โดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง)

จะมีการนำใบโศมาผูกไว้ที่ประตูบ้านเชื่อว่าจะนำพาโชคลาภและความเป็นสิริมงคลให้เจ้าบ้านตลอดปีใหม่

นอกจากนี้ยังมี**ใบบุญนา** ที่ชาวปะโอ (ตองสู) วัดหนองคำ ตำบลช้างม้อย อำเภอเมืองเชียงใหม่ นิยมนำมาบูชาพระพุทธเจ้าด้วยใช้ใส่ในหม้อดอก 3 คล้ายกับชาวล้านนา ชาวปะโอนิยมนำใบดอกบุญนาซึ่งชาวปะโอ เรียกว่า ใบก้าก้อ ถือเป็นใบไม้มงคล อีกชนิดหนึ่งเชื่อว่าจะทำให้ผู้ที่บูชามีวาสนาดีนำพาแต่สิ่งดี ๆ ตามชื่อของใบบุญนา ส่วน**ใบโกศล** ในบางท้องถิ่นเรียกใบชนิดนี้ว่า ดอกโกศล เป็นใบไม้ชนิดหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ในทุกพิธีกรรมไม่ว่านำมาใส่ในขันตั้งต่าง ๆ นำมาบูชาพระพุทธเจ้า รวมถึงใช้ในงานศพ เชื่อว่าจะนำพาโกศลผลบุญมาให้ผู้ทำและผู้ที่ย้ายตายจากไป ส่วน**ใบเล็บครุฑ** เป็นใบไม้ชนิดหนึ่งที่นิยมนำมาใช้จัดทำเครื่องสักการะชนิดหนึ่งที่เรียกว่า ต้นดอก ชาวล้านนา นิยมนำใบเล็บครุฑมาเป็นส่วนประกอบในการทำ เชื่อว่าใบเล็บครุฑเป็นพญาใบไม้ตามชื่อของครุฑที่เป็นพาหนะของพระนารายณ์ตามคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภัสสร ผลเพิ่ม (2544) ที่ศึกษาเรื่องเครื่องสักการะล้านนา พบว่าใบเล็บครุฑเป็นใบไม้มงคลที่ใช้ในการทำเครื่องสักการะเพื่อใช้ในงานพิธีกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบใบขี้เหล็ก ความเชื่อเรื่อง**ใบขี้เหล็ก**ของชาวล้านนานั้นมีทั้งการนำใบมารับประทานรวมถึงนำใบมาใช้ประกอบพิธีกรรม จากการสัมภาษณ์เมื่อถึงช่วงเทศกาลเดือนเพ็ญเหนือ (6 เป็ง) ของชาวล้านนาบางหมู่บ้าน เช่น บ้านหมื่นสารวุลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะนำเอาใบขี้เหล็กมาต้มน้ำแล้วอาบเชื่อว่าหายจากโรคร้ายบางอย่างได้ ส่วนชาวเมืองบ้านช้างม้อยและช้างคลาน เชื่อว่าการรับประทานแกงขี้เหล็กทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล ร่างกายแข็งแรงดังเหล็ก ปัจจุบันความเชื่อนี้เลือนหายไปมากและมีการปฏิบัติกันน้อยลงแล้ว

นอกจากนี้ยังพบ**ใบมะเขือพวง** (บะแคว้งกลา) จากการศึกษาวิจัยเรื่องพิธีกรรมในวิถีล้านนาจากคัมภีร์โบราณ ของพิสิฐ โคตรสุทธิ์ วีระพงษ์ แสงชูโต และวิโรจน์ อินนันทน์ ศึกษาธรรมโบราณของวัดศรีเกิด พบธรรมผูกหนึ่งเขียนถึงพิธีกรรมที่เรียกว่า พิธีบูชาข้าวธัญ 5 ก่อน พบว่ามีการนำใบมะเขือพวงมาเป็นส่วนประกอบในการทำเครื่องพลีกรรมในการประกอบพิธีให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ได้

ส่วนความเชื่อเรื่องดอกไม้มีควมคู่กับการใช้ใบไม้ของชาวล้านนาบางอย่างนำมาใช้ในพิธีกรรมในทางพุทธศาสนาดังเช่น การเทศน์มหาชาติชาดก ภาคพายัพกัณฑ์กุมาร นั้นมีการพรรณนาถึงดอกไม้บานาพันธุ์ที่พบอยู่ในป่าหิมพานต์ในธรรมได้เขียนถึง 2 กุมารที่ได้ถูกพราหมณ์เฒ่า (ชูชก) จับมัดเดินไปเป็นทาสรับใช้ระหว่างทางผ่านป่าใหญ่ได้พบเห็นดอกไม้หลากหลายชนิด เช่น ดอกดาเหิน ดอกสลิด ดอกหอมไกล ดอกชะยอม ดอกระคิ ดอกแฉะ ดอกจุมปี ดอกจุมป่า และดอกเอื้องน่านาพันธุ์ต่าง ๆ มากมาย จากเอกสารทำให้ทราบถึงการนำดอกไม้มาใช้ในประเพณีตั้งธรรมหลวงของชาวล้านนาซึ่งมีความงดงามในการนำไปบูชาหรือแม้แต่การกล่าวถึงดอกไม้ในธรรมที่พระสงฆ์อ่านในรูปแบบล้านนาที่เรียกว่าการใส่กาพย์ เป็นต้น นอกจากนี้เอกสารของ

ภาพการใช้ใบดอกแก้วประกอบพิธีกรรมปิดเคราะห์
หนึ่งในพิธีพืชมงคลของชาวล้านนาเชื้อสายเบญจ

พระครูอดุลสัจจิตต์ (2551) ได้เขียนถึงดอกไม้ที่เป็นพญาดอกไม้ในช่วงปีใหม่เมืองของชาวล้านนาเชื่อว่าหากถึงเทศกาลปีใหม่เมืองของชาวล้านนาสตรีชาวล้านนาจะนุ่งผ้าใหม่และตัดดอกไม้เป็นนามมงคลแห่งปี บ้างก็นำมาเสียบไว้ที่ประตูบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล เช่น ดอกอุณ ดอกแก้ว (พิกุล) ดอกตู (ประดู่) เป็นต้น ดังนั้นความเชื่อเรื่องดอกไม้บางอย่างใช้กับพิธีทางไสยศาสตร์ตามความเชื่อที่แตกต่างกันและคล้ายคลึงกันในบางพื้นที่ดังเช่น ดอกเล็บมือนาง จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านบ้านชัยมงคล อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เรียกดอกไม้ชนิดนี้ว่า ดอกจะมั่ง พบว่า ชาวบ้านไม่นิยมนำดอกไม้ชนิดนี้ไปบูชาพระเพราะมีความเชื่อว่าเจ้าแม่จามเทวีได้นำดอกเล็บมือนางและใบพลูจี้กับประจำเดือนของพระนางนำไปมอบให้ขุนหลวงวิลังคะ กษัตริย์ชาวลัวะซึ่งขึ้นขอบในตัวของนางเชื่อว่าทำให้อาคมของขุนหลวงเสื่อมลงมิให้พองพองมาตกที่ใจกลางเมืองลำพูน ส่วนดอกดาวเรืองหรือที่ชาวล้านนาเรียกว่า ดอกคำปู้ มีนามอันเป็นมงคลเพราะมีนามที่ขึ้นว่าคำหมายถึง ทองคำ ซึ่งถือว่าเป็นนามอันเป็นมงคล คล้ายกับความเชื่อของคนภาคกลางที่เชื่อว่าจิ้งจอก หากบูชาด้วยดอกไม้ชนิดนี้คือความเชื่อการใช้ดอกดาวเรืองนี้อาจจะได้อิทธิพลมาจากอินเดียที่ชาบูชาเทพเจ้าก็เป็นไปได้ ส่วนดอกบานไม่รู้โรย (ดอกตะล่อม) ดอกบานไม่รู้โรย (ตะล่อม) นั้น

ดอกมะลิ

ดอกจำปา

ดอกจำปี

ภาพสตรีบ้านลำช้างในอดีตและปัจจุบันใส่ดอกไม้บูชาพระ
ในทุกวันพระ (วันศีล)

ภาพการนำดอกไม้ธูปเทียนมาใช้ทดแทน
ของช่างฟ้อนสตรีชาวล้านนา

นิยมนำมาใช้ในเทศกาล เช่น เทศกาลเดือนยี่เป็ง (ลอยกระทง) ของชาวล้านนา นิยมนำดอกไม้ชนิดนี้มาร้อยเป็นพวงชาวบ้านเรียกว่า การร้อยชะปวงดอก ซึ่งการร้อยนั้นมี 2 ลักษณะคือ การร้อยเป็นเส้นและการเสียบก้านไม้มะพร้าวชาวบ้านเรียกว่าการซ่อมดอกไม้ ตกแต่งให้เกิดความสวยงามบูชาพระพุทธรูปเจ้าในคืนเดือนเพ็ญ สอดคล้องกับเอกสารของมณี พยอมยงค์ (2547) ที่กล่าวถึงการใช้ดอกบานไม่รู้โรย (ดอกตะล่อม) ในการจัดตกแต่งประตูป่าและหิ้งพระถือว่าเป็นอันสงฆ์ของผู้จัดทำ

นอกจากนี้ยังมีดอกกรัก (ดอกฮัก) ดอกชนิดนี้นิยมใช้คู่กับดอกบานไม่รู้โรยในช่วงเทศกาลลอยกระทงหรือแม้แต่นำมาจัดทำบายศรีนมแมว (ขันผูกมือ) ในงานมงคลต่าง ๆ เพราะมีนามอันเป็นมงคลทำให้ความรักอยู่คงทนรักกันตลอดไป แต่ไม่นิยมนำมาบูชาพระเพราะเชื่อว่าดอกไม้ใช้กับคนในเรื่องความรักหรืออาจจะด้วยลักษณะของดอกไม้ชนิดนี้ไม่มีกลิ่นหอมจึงไม่นิยมนำมาใช้บูชาพระ

ส่วนดอกปีป (ดอกกาสะลอง) จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านชัยมงคล และบ้านธงสัจจะ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่ามีการจัดทำเครื่องสักการะชนิดหนึ่งใช้แขวนไว้บนธรรมาสน์หลวงเรียกว่า **หีบดอกหอมพระเจ้า** มีลักษณะคล้ายกับบุหงาของภาคกลางภายในบรรจุ ดอกหอมต่าง ๆ ความน่าสนใจของการนำดอกปีปมาบูชาพบว่าการนำดอกปีปใส่ในหีบดอกไม้พระเจ้าตามจำนวนกัณฑ์เทศน์แต่ละกัณฑ์ ซึ่งกัณฑ์จะมีจำนวนดอกปีปเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนอันสงฆ์ของธรรมคุณนั้นสอดคล้องกับเอกสารเครื่องสักการะล้านนาไทยของ มณี พยอมยงค์ และศิริรัตน์ อาสนะ (2549) ที่ได้เขียนถึงคติความเชื่อดอกไม้ 1,000 ดอก หรือที่เรียกว่า **สหสบุพผนิ ดอกไม้ 1,000 ดอก** หมายถึง การนำดอกไม้ต่าง ๆ มาบูชาพระธรรมคือพระมหาเวสสันดรชาดก ที่ประกอบไปด้วยคาถาที่แสดงเรื่องราว สำหรับประเพณีตั้งธรรมหลวงนั้นถือเป็นประเพณีที่นิยมจัดกันในช่วงเทศกาลเดือนยี่เป็งของชาวล้านนา

ส่วนดอกบัว (ดอกป้าน) ดอกบัวถือเป็นดอกไม้ตามคติความเชื่อที่ใช้ในทางพุทธศาสนาจากเอกสารเรื่องบัว ของคุณหญิง

คณิดา เลขกุล (2535) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับบัวกับคติความเชื่อในทางพุทธศาสนาเอาไว้ดังนี้ ชาวพุทธใช้ดอกบัวบูชาพระรัตนตรัยมาตั้งแต่โบราณ ในทศชาติชาดกก็มีเรื่องราวเกี่ยวกับดอกบัวอยู่หลายชาติ อาทิ มหาเวสสันดรชาดกและพระเวสสันดรชาดก เป็นต้น ดังนั้นการบูชาพระพุทธรูปด้วยดอกบัวน่าจะมาจากอินเดียตามความเชื่อที่ว่าในครั้งที่พระพุทธเจ้าประสูติมีดอกบัวมารองรับพระองค์ไว้ถึง 7 ดอก นอกจากนี้ชาวล้านนาก็มีตำนานที่เกี่ยวข้องกับดอกบัวซึ่งเก่าแก่กว่าพันปี ดังเช่นตำนานการกำเนิดของพระนางจามเทวีปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์หริภุญไชย ตามตำนานกล่าวว่า สุธเทวฤาษีได้แวะเยี่ยมญาติที่ดอยคำได้พบเห็นพญาเหี่ยวที่กำลังบินข่มเด็กทารกน้อยเอาไว้ท่านได้ตะโกนและตวาดไล่เหี่ยวเหี่ยวตกใจจึงปล่อยทารกตกลงในสระที่มีดอกบัวใหญ่รองรับ ท่านสุเทวฤาษีจึงนำทารกไปเลี้ยง เมื่อโตขึ้นมีนามว่าจามเทวี จากตำนานนี้แสดงว่าชาวล้านนารู้จักดอกบัวและมีการนำดอกบัวมาใช้ในทางพุทธศาสนา ซึ่งเชื่อว่าดอกบัวเป็นดอกไม้มงคลที่ใช้บูชาพระหรือบูชาเจ้านายชั้นสูงเท่านั้น ไม่นิยมนำมาใช้ในพิธีกรรมที่เกี่ยวกับงานมงคลอื่นหรือแม้แต่พิธีกรรมด้านไสยศาสตร์ ส่วน **ดอกมหาหงส์ (ตำเหิน)** ดอกไม้ชนิดนี้มีกลิ่นหอมจัดอยู่ในตระกูลขิงและข่า ออกดอกช่วงปลายฤดูฝนจะเข้าหนาว ดอกมหาหงส์นิยมใช้ทั้งบูชาพระใส่ในขันแก้วทั้งสามในวันศีล (วันพระ) นอกจากนี้ยังเป็นที่ยินยอมของม้าขี่ (ร่างทรง) นิยมนำมาทัดหูเพราะมีกลิ่นหอมผีเจ้าพ่อขึ้นชอบ

ส่วนดอกเอื้องผึ้ง นั้นเป็นสัญลักษณ์ที่อยู่คู่กับสตรีชาวล้านนาจนมีคำกล่าวที่ว่าสาวงามล้านนามีความงามดังดอกเอื้องผึ้งที่อยู่ในป่า นอกจากนี้ดอกเอื้องผึ้งยังเป็นหนึ่งในพญาดอกไม้ในเทศกาลปีใหม่เมือง (สงกรานต์) หากปีไหนดอกเอื้องเป็นพญาดอกสตรีชาวล้านนาไม่ว่าจะมีอายุเท่าไรก็นำเอาดอกเอื้องผึ้งมาทัดเพื่อบูชาจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุบ้านเขินท่าเตือ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ถือว่าหัวมีความสำคัญอย่างมากในร่างกายถือเป็นศูนย์กลางของการใช้ชีวิตจะไม่นำของต่ำมาโดนศีรษะถือเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังมี

ภาพการนำดอกไม้ไปใช้ในพิธีกรรมของชาวล้านนาในลักษณะต่างๆ

ดอกอูน (ดอกไข่มุก) ดอกไม้ชนิดนี้เป็นหนึ่งในพญาดอกไม้ ในช่วงเทศกาลปีใหม่เมือง ดอกอูนมี 2 ชนิดมี ดอกอูนบ้านและ ดอกอูนป่า โดยเฉพาะดอกอูนปามีกลิ่นหอมนิยมนำมาใช้ในช่วง เทศกาลกินกล้วยสลาก (ประเพณีถวายสลากภัต) เชื่อว่าอานิสงส์ การถวายดอกอูนซึ่งกลิ่นหอมจะนำพาความโชคดีและเป็นมงคล แก่ผู้ถวาย

นอกจากนี้ยังพบว่า **ดอกไคร้ (ดอกโซด)** ดอกไม้ชนิดนี้ ออกดอกช่วงเดือน 4-5 (เมษายน) ของชาวล้านนาซึ่งตรงกับ ประเพณีสงกรานต์ ดอกไคร้นิยมนำมาใส่ในสวยดอก (กรวยดอก) ใช้ช่วงวันพญาวันซึ่งเป็นวันที่เชื่อว่าประตูผีจะเปิดเพื่อให้ ดวงวิญญาณของพี่น้องที่ล้มหายตายจากและยังไม่ได้ไปเกิดมารับ ของกินของใช้ต่าง ๆ และใช้ในการบูชาพระและผีอีกด้วย ส่วน **ดอกสลิด (ดอกขจร)** ดอกไม้ชนิดนี้ถือเป็นพญาดอกไม้หนึ่งในชนิด ของดอกไม้ในเทศกาลสงกรานต์ของชาวล้านนาเชื่อว่าหากนำ ดอกไม้มาทัดศีรษะหรือบูชาพระจะเป็นมงคลแก่ชีวิตตลอดปี

นอกจากนี้ยังพบว่า **ดอกส้มสุก (อโศก) ดอกบุญนาค ดอกการะเกด ดอกมะลิ ดอกเปา ดอกเก็ดทะหวา (พุทซ้อน) ดอกจุมปี ดอกจุมป่า (ดอกจำปี จำปา) ดอกสารภี (ดอกสาระปี) และดอกกระดังงา (สะบันงา)** ดอกไม้เหล่านี้ บางชนิดมีกลิ่นหอม ถือเป็นพญาดอกไม้หนึ่งในชนิดของดอกไม้ในเทศกาลสงกรานต์ ของชาวล้านนาจากเอกสารของพระครูอดุลสีกิตติ (2551)

เชื่อว่าหากนำดอกไม้มาทัดศีรษะหรือบูชาพระจะเป็นมงคลแก่ชีวิต ตลอดปี นอกจากนี้ดอกไม้บางชนิดนำมาตากแห้ง เช่น ดอกสารภี ใช้เป็นส่วนผสมในน้ำมันสัปปายะที่ใช้ในทุกพิธีกรรมของชาวล้านนา **ส่วนดอกมณฑา (จีหุบ) ดอกหงอนไก่ ดอกด้าย ดอกลิลา (ดอก พลับพลึง)** ดอกแก้วเมืองจันทน์ดอกไม้เหล่านี้ใช้ในการบูชาพระหรือ แม่แต่ใช้ในประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีสลากภัต (กินกล้วยสลาก) เชื่อว่าได้รับอานิสงส์จากการบูชาดอกไม้เหล่านี้ ส่วนดอกชอมพอ (หางนกยูง) ไม่นิยมนำมาใช้บูชา จากการสัมภาษณ์เจ้าพิธิพอนผีเม็ง (แม่ตั่ง) บ้านเม็งชัยมงคลข้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าดอกชอมพอนั้นห้ามใช้ในพิธีกรรมพอนผีเม็งเพราะใช้ไหว้ พระเท่านั้น เป็นดอกไม้ต้องห้ามในพิธีกรรมพอนผีเม็งบ้านข้างม่อย และข้างคลาน

ส่วนความน่าสนใจของ **ดอกเกี๋ยง (ลำเจียก)** ดอกไม้ชนิดนี้ ถือเป็นพญาดอกไม้หนึ่งในชนิดของดอกไม้ในเทศกาลสงกรานต์ ของชาวล้านนาเชื่อว่าหากนำมาทัดผมหรือบูชาพระจะได้รับ อานิสงส์อันเป็นมงคล นอกจากนี้ยังพบว่าดอกเกี๋ยงนั้นชาวเม็ง บ้านข้างม่อยและบ้านข้างคลานถือเป็นดอกของผีเม็งทั้งสอง หมู่บ้านเชื่อว่าผีปู่ย่าขึ้นชอบดอกเกี๋ยง เวลาที่ผีปู่ย่าเข้าสิงร่างทรง เจ้าพิธิ (แม่ตั่ง) จะนำขันเชิญบนหิ้ง และชุดขาวมาให้ผีปู่ย่าแต่งใน ปะรำพิธิและทัดดอกเกี๋ยงหรือบางครั้งจะดมดอกเกี๋ยงแล้วจึงจะ พุดคุยกับลูกหลานและตอบคำถามให้กับลูกหลานในเรื่องต่าง ๆ

ดอกเอื้องผึ้ง

ดอกด้าย

ดอกการะเกด

ดอกอูน (ดอกไข่มุก)

ดอกชอมพอ

ภาพการใช้ดอกไม้ประกอบพิธีกรรมพ้องผีเบ้งของชาวล้านนาเชื้อสายเบ้ง บ้านช้างม้อยและช้างคลาน

ส่วน**ดอกประดู่** ดอกไม้ชนิดนี้ถือเป็นพญาดอกของชาวล้านนาอีกชนิดหนึ่ง นอกจากนี่ยังเป็นดอกไม้ที่ชาวพม่าและมอญใช้ในการใส่หม้อผีขึ้นตั้งครูและสตรีชาวพม่าและมอญยังนำมาทัดผมมีความคล้ายคลึงกับความเชื่อของสตรีชาวล้านนาเหมือนกัน ส่วนดอกเข็มเป็นดอกไม้ที่บางหมู่บ้านไม่นิยมนำมาบูชาพระเพราะนามของดอกไม้ที่มีลักษณะปลายแหลม สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุพันธ์ เชาวดี (2543) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อของดอกไม้ในพิธีกรรมของชาวล้านนาได้กล่าวถึงดอกเข็มว่าแต่เดิมนั้นไม่นิยมนำมาไหว้พระเพราะเชื่อว่าชื่อของดอกไม้ที่มีชื่อที่ไม่เป็นมงคล หากนำไปบูชาจะไม่ได้อันสิริ ต่างจากความเชื่อของคนไทยภาคกลางที่นำมาใช้ไหว้ครูเชื่อว่าทำให้เกิดปัญญาอันเจียบแหลม ส่วน**ดอกจำปาลาว (จุ่มปาลาว)** หรือที่ทางภาคกลางเรียกกันมาก่อนจะเปลี่ยนชื่อมาเป็นลีลาวดีนั้นชาวล้านนานิยมปลูกไว้ในวัดและนำดอกจำปาลาวมาตกแต่งเวลาจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น การไปร่วมบุญปอยหลวง (เฉลิมฉลอง) นำมาร้อยใส่ก้านมะพร้าวที่ทางเหนือเรียกว่าซอมนดอกใช้เป็นต้นครุฑทวนไปงานปอยหลวง เป็นต้น ถือเป็นดอกไม้ที่นิยมใช้ในล้านนา ได้อานิสงส์จากการบูชาดอกไม้ชนิดนี้เช่นกัน

unสรุป

ดอกไม้และใบไม้อยู่คู่กับพิธีกรรมของชาวล้านนามานานนับพันปีหากมองในมุมด้านความเชื่อแสดงให้เห็นว่าชาวล้านนาผูกพันกับธรรมชาติที่อยู่รอบตัวจนสามารถรังสรรค์เครื่องพิธีกรรมต่าง ๆ และสร้างข้อกำหนดที่จะต้องมียอดไม้และใบไม้มาเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีเพื่อสื่อสารไปยังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในทางพุทธศาสนา หรือแม้แต่เทวดาอารักษ์ที่อยู่บนสรวงสวรรค์และผีที่อยู่คู่กับคนล้านนามาทุกยุคทุกสมัย ดังนั้นหากเรายังรักษาความเชื่อในการใช้ดอกไม้และใบไม้เอาไว้ควบคู่กับความหอมและนามที่เป็นมงคลตราบนั้นดอกไม้และใบไม้จะไม่ใช่ว่าเป็นเพียงแค่ของประดับในพิธีกรรมอย่างเดียวแต่จะมีความหมายคู่กับความงดงามของดอกไม้และใบไม้สืบไป

บรรณานุกรม

- คณิดา เลขกุล (2535). **บวรราชินีแห่งแม่น้ำ**. บริษัท ด้านสหราชอาณาจักร จำกัด จารุพันธ์ เชาวดี (2543). **ดอกไม้เครื่องสักการบูชาเกี่ยวเนื่องในประเพณีล้านนาไทย กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่**. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จารุพันธ์ เชาวดี (2559). **การจัดดอกไม้แบบมีสไตล์**. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภัทรพรไพโรธ เชียงใหม่
- จินตนา ใบกาซูยี่, วิยดา เทพหัตถ์ และสุจิตรา กลิ่นเกษร (2560). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 เล่ม 1**. บริษัท ด้านสหราชอาณาจักร จำกัด กรุงเทพฯ.
- ที่ระลึกงานทำบุญปอยหลวงสมโภชวิหารวัดสันทรายมูล. **ประวัติพระพุทธเจ้า 25 พระองค์และพระศรีอริยเมตตรัย 2554**. ดาราวรรณการพิมพ์ เชียงใหม่
- ที่ระลึกงานทำบุญอายุวัฒนมงคล พระครูสุวิทย์ปัญญโสภิต (ครูบาปัญญาวชิระ) 2553. มูลสาสน์ สำนักนาล้านนา
- ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพพระครูพุทธญาณโสภิต (ปิ่น พุทธโร) 2557. ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพพระครูถาวรธรรมสุธี 2554. แม็กซพรินตึง เชียงใหม่
- นำชัย เตมศิริเกียรติ (2553). **ตำนานพระเจ้าเลียบโลก**. ที่ระลึกงานกุศลพระราชทาน ณ วัดพระธาตุหริภุญชัย ลำพูน. โรงพิมพ์นันทน์พินิจหาง เชียงใหม่
- บุปผา สาละวิน (2555). บทความการบูชาดอกไม้ ที่ระลึกงานปอยหลวง วัดหนองพันเงิน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 30-31 มีนาคม 2555. ประภัสสร ผลเพิ่ม (2544). การประดิษฐ์เครื่องสักการะหมากสุ่ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นผึ้ง ต้นเทียน ในจังหวัดเชียงใหม่. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พระอุดมวิฑูฒนิคุณ (2550). **พิธีสืบชะตา** พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ พิธีการพิมพ์จำกัด. พระครูสุนทรเจติยารักษ์ (2556). **รักอมตะขุนหลวงวิลังคะ**. โรงพิมพ์แสงศิลป์ พระครูอุบลสถิต (2551). **สาระคดี ภาคประเพณีวัฒนธรรมปักษ์ใต้**. บริษัท บีเอสดี การพิมพ์ จำกัด
- พระอุบลสิริคุณปมาจารย์ (ฟู อด.ตชาติโว ป.ธ.6). มหาชาติชาดกภาคพายัพ ที่ระลึกงานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ พระครูมานิตรัตนคุณ 2554. แม็กซพรินตึง เชียงใหม่
- ฟิลิปปัส โคตรสุโพธิ์ รองศาสตราจารย์ วีระพงศ์ แสง-ชูโต และ วิโรจน์ อินนนท์ (2557). **พิธีกรรมในวิถีล้านนาจากภูมิปัญญาโบราณ**. นพบุรีการพิมพ์ เชียงใหม่
- ภัทรพร นิลเศรษฐี (2539). **การศึกษาโครงม้งทรงราชย์เชียงใหม่**. เชียงใหม่. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณี พยอมยงค์ ศิริรัตน์ อาชนะ (2549). **เครื่องสักการะในล้านนาไทย**. ส.ทรัพย์การพิมพ์ เชียงใหม่
- มณี พยอมยงค์ (2548). **ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย**. ส.ทรัพย์การพิมพ์ เชียงใหม่
- ยุพิน เข็มมุกด์ (2554). **ความเชื่อ พิธีกรรม สายใยวิถีล้านนา เชียงใหม่**. โรงพิมพ์แสงศิลป์
- วรารุณ หล่อดี (2554). รูปแบบการห่อเมี่ยงและการใช้เมี่ยงเป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมในประเพณี 12 เดือนล้านนาของบ้านแม่ลูก ตำบลแม่ลูก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา. งานวิจัยประกอบการสัมมนาเกี่ยวกับบ้านและชุมชน. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สำนักงานวัฒนธรรมเชียงใหม่ (2548). **ปรีศานธรรมในพิธีกรรมล้านนา**. ธาราทองการพิมพ์ เชียงใหม่
- สุนทร ค่ายอด (2560). เอกสารชุดความรู้หลักสูตรรักษ์เชียงใหม่เล่ม. ศิลปวัฒนธรรมประเพณี สำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
- สุทธิพงศ์ พัฒนวิบูลย์ (2560). เอกสารชุดความรู้หลักสูตรรักษ์เชียงใหม่เล่ม. ศิลปวัฒนธรรมประเพณี สำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
- สมโชติ อ่องสกุล (2559). **เชียงใหม่ ๖๐ รอบนักษัตร อดีต ปัจจุบัน และอนาคต**. วิทอินตี่ไซน์ จำกัด
- สุเอ็ด คชเสนี (2547). ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สุเอ็ด คชเสนี 48 ปี สมาคมไทยรามัญ. กรุงเทพฯ บริษัทแทค โปรโมชันแอนด์แอดเวอร์ไทซิ่งจำกัด
- สุทธิพงศ์ พัฒนวิบูลย์ (2549). อาหารที่ใช้ในการพ้องผีและการคั่นคว่ำแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาโภชนาการศาสตร์ศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมศรีนวล ณ เชียงใหม่ (2535). สำนักพิมพ์ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป กรุงเทพฯ

กาเผือกในภาคเหนือ

นับแต่พุทธศาสนาได้เข้ามาประดิษฐานในดินแดนล้านนาไทย และชาวบ้านต่างยอมรับนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักของท้องถิ่นแล้ว พุทธศาสนาก็ได้เจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา โดยเฉพาะในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20 และ 21 ซึ่งเป็นช่วงที่พุทธศาสนามีความเจริญสูงสุด (พรรณพิญญ์ เครือไทย, 2540: 17) เกิดกวีและผลงานทางวรรณกรรมมากมาย รวมทั้งความเชื่อที่ว่ากาเผือกหรือธัมมกาวายัตเป็นอาณิสสที่ยิ่งใหญ่ ดังมีระบุไว้ในคัมภีร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะใน **“สุลิมชาดก”** ที่กล่าวไว้ว่าการสร้างธัมมอักษระ 1 ตัว มีอาณิสสส์เหมือนสร้างพระพุทธรูป 1 องค์ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2540: 56) จึงทำให้มีวรรณกรรมพุทธศาสนาและคัมภีร์ต่าง ๆ ในดินแดนล้านนามากเป็นพิเศษ

เรื่องกาเผือกที่มีเนื้อหาหลักกล่าวถึงกำเนิดของพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ว่าเป็นพี่น้องเกิดร่วมท้องแม่กาเผือกด้วยกันปรากฏหลายสำนวนในทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป และแพร่หลายทั่วไปโดยเฉพาะในภาคเหนือ พบทั้งนิทานมุขปาฐะที่ชาวบ้านเล่าสืบต่อกันมา ได้แก่ นิทานเรื่อง **“แม่กาเผือกหรือพระเจ้าห้าตน”** เรื่อง **“พระพุทธเจ้าห้าพระองค์”** และคัมภีร์ไบลานที่บันทึกเป็นลายลักษณ์ ได้แก่ เรื่อง **“กาเผือก”** และเรื่อง **“อาณิสสส์ผางประทีป/ประทีป”** นอกจากนี้ยังพบ **“หนังสือธรรมเรื่องกาเผือก”** แบบที่พิมพ์เป็นอักษรไทยในกระดาดตามวัดต่าง ๆ

เรื่องกาเผือกเป็นชาดกนอกนิบาตที่มีการรวบรวมไว้ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2540: 56) ชาดกเหล่านี้บ้างก็เรียกว่าคำวธรรม เป็นคัมภีร์ที่พระใช้เทศน์สั่งสอนประชาชนตามวัดต่าง ๆ ทั่วภาคเหนือ การเผยแพร่วรรณกรรมเหล่านี้ผ่านการเทศน์และคติเรื่องอาณิสสส์การสร้างคัมภีร์ด้วยการคัดลอกต่อ ๆ กันมา อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เรื่องกาเผือกเป็นที่รู้จักแพร่หลาย

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องพระเจ้าห้าพระองค์และประเพณีพื้นบ้าน ในเจดีย์พระพุทธรบาทสี่รอย วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องย่อกาเผือก มีดังนี้ เมื่อครั้งพระพุทธรเจ้าบำเพ็ญเพียรอยู่ใต้ต้นไทร มีพ่อค้าสองคนพี่น้องจากเมืองอุดรธานีวัดดินคร นำเอาข้าวสารไปขายยังเมืองสุวรรณภูมิ เมื่อมาถึงกลางป่าได้หลงทางจนมาพบกับพระพุทธรเจ้า จึงจัดข้าวปลามาถวายพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าประทานพระเกศาธาตุให้ นายพ่อค้าสองพี่น้อง คนละ 4 เส้น และให้นำไปประดิษฐานบนคอยสิงคุดระ อันเป็นที่พระพุทธรเจ้าและพี่น้องทั้ง 4 ได้มีสังฆะอธิษฐานต่อกันไว้เมื่อได้เกิดเป็นลูกกาเผือกในอดีตชาติ พ่อค้าสองพี่น้องจึงอาราธนาให้พระพุทธรเจ้าเล่าเรื่องราวเมื่อครั้งเกิดเป็นลูกกาเผือก ความว่า ในสมัยเริ่มต้นกับ มีแม่กาเผือกตัวหนึ่งทำรังอยู่บนต้นเตื่อใกล้แม่น้ำ ในรังนั้นมีไข่ 5 ฟอง วันหนึ่งขณะที่แม่กาเผือกออกไปหาเหยื่อ เกิดพายุใหญ่พัดไข่ของแม่กาเผือก ทั้ง 5 ฟองตกลงน้ำ ไข่ทั้ง 5 ฟองไหลไปตามกระแสน้ำ มีสัตว์ 5 ชนิด พบไข่และเก็บไข่นั้นไปเลี้ยงดู คือ แม่ไก่ แม่คน แม่เต่า แม่โค และแม่ราชสีห์ ต่อมาไข่ทั้ง 5 ฟอง ฟักออกมากลายเป็นมนุษย์เพศชาย เมื่อเจริญวัยขึ้นต่างเบียดเบียนต่อเพศชราวาส จึงสามารถบุญธรรมไปบวชเป็นฤาษี วันหนึ่งฤาษีทั้งห้าบังเอิญพบกันที่ใต้ร่มไม้แห่งหนึ่ง ต่างก็ถามถึงบิดามารดาและนามของแต่ละคน ได้คำตอบว่ามารดานั้นไม่มี มีแต่มารดาบุญธรรมที่เป็นไก่ นาค เต่า โค และราชสีห์ และมีชื่อตามมารดาบุญธรรมคือ กุกกุสันโธ-วงศ์ไก่ โกนาคมโน-วงศ์นาค กัสสป-วงศ์เต่า โคตโม-วงศ์โค และมหาสาโร-วงศ์ราชสีห์ เมื่อได้ถามกันก็รู้ว่าหมู่ตนเป็นลูกแม่กาเผือกเหมือนกัน จึงชวนกันอธิษฐานขอให้ได้พบมารดาที่แท้จริงตน ขาฎิการมหาพรหมเมื่อกราบเหตุก็แปลงเป็นกาเผือกมาเล่าเรื่องในอดีตให้ลูกทั้งห้าฟังว่า วันที่เกิดพายุใหญ่แม่กาเผือกกลับมาไม่พบไข่ของตน ก็เสียใจร้องไห้จนอกแตกตายได้ไปเกิดเป็นขาฎิการมหาพรหมอยู่บนสวรรค์ ฤาษีทั้งห้าปรารถนาจะไหว้และบูชาคุณมารดาแม่กาเผือกจึงเอาฝ้ายดิบมาพันทำเป็นต้นกาและมอบให้แก่ลูกทั้งห้า เพื่อจุดเป็นประทีปบูชาคุณมารดาในเดือนยี่

ความแพร่หลายของเรื่องกาเผือกในภาคเหนือ นอกจากจะปรากฏในวรรณกรรมมุขปาฐะและลายลักษณ์ในรูปแบบของนิทานและคำมกัรแล้ว ยังพบได้จากจิตรกรรมและสถาปัตยกรรม ตำนานสถานที่ รวมถึงประเพณีพิธีกรรมที่ปรากฏในท้องถิ่นต่าง ๆ ของภาคเหนืออีกด้วย เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องพระเจ้าห้าพระองค์และประเพณีพื้นบ้านในเจดีย์พระพุทธรบาทสี่รอย วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ระบุว่าเขียนเมื่อ 30 มีนาคม พ.ศ. 2537

รูปปั้นของแม่กาเผือก และพระพุทธรเจ้าทั้งห้าพระองค์ที่ “ลานแม่กาเผือก พระพุทธรเจ้า 5 พระองค์” ณ ศูนย์พัฒนาศีลธรรมเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

รูปปั้นแม่กาเผือก ณ ศูนย์พัฒนาศีลธรรมเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

รูปปั้นพระพุทธรเจ้า 5 พระองค์ ณ ศูนย์พัฒนาศิลปกรรมเชิงकाหลวง
อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ตำนานสถานที่ต่าง ๆ ใกล้บริเวณวัดพระเกิด อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง เชื่อมโยงกับสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องกาเผือก เช่น ต้นมะเดื่อที่อยู่ริมตลิ่งใกล้แม่น้ำวังที่แม่กาเผือกทำรังไว้ คือ วัดพระเกิดในปัจจุบัน บริเวณที่แม่กาเผือกบินวนหาลูก คือ หมู่บ้านวังวน ต่อมาเพี้ยนเป็นหมู่บ้านวังมน และบริเวณที่แม่กาเผือกร้องให้เรียกหาลูก คือบ้านร้องไห้หรือบ้าน ร้องโฮ ปัจจุบันคือหมู่บ้านฮ่องโฮ นอกจากนี้นักยังไปถึงอำเภอเวียงกาหลง จังหวัดเชียงราย ว่าเป็นสถานที่ที่แม่กาบินวนเวียนตามหาลูก ๆ จนหลงอยู่บริเวณนั้นอีกด้วย ชาวบ้านบางส่วนที่จดจำเรื่องราวและเล่าสืบต่อกันมา เชื่อว่าเรื่องราวเหล่านี้เกิดขึ้นจริงในท้องถิ่นของตนสามารถอธิบายและชี้บอได้ว่าสถานที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องกาเผือกคือสถานที่ใดในท้องถิ่นของตน

ประเพณีของภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกาเผือก คือ “ประเพณีเดือนยี่” เป็นช่วงที่ลูกหลานทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ มีการจัดเทศน์มหาชาติและบูชาผางประทีป ซึ่งตรงกับเทศกาลลอยกระทงในเดือนสิบสองของภาคกลาง ปัจจุบันบางวัดก็เชื่อมโยงประเพณีเดือนยี่เข้ากับงานลอยกระทง บางวัดยังคงทำตามประเพณีเดิม เช่น งานประเพณี “จุดผางปะตีปต์ต้นกำ ปูชาแม่กำเผือก” ที่จังหวัดแพร่จัดเป็นประจำทุกปี โดยอ้างอิงเรื่องราวของแม่กาเผือกว่า การจุดผางประทีปเป็นการบูชาท้าวผกาพรหมซึ่งหมายถึงบรรพบุรุษของญาติทั้ง 5 ตน และยังหมายถึงการบูชาละลิกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

งานประเพณี “ยี่เป็งรำลึก” ที่วัดบวกค้างหลวง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากจะมีการ “ตั้งธรรมหลวง” หรือเทศน์มหาชาติแบบล้านนาแล้ว ช่วงหัวค่ำยังจัด “เทศน์อานิสสงฆ์ผางประทีป” โดยกล่าวถึงเรื่องราวของแม่กาเผือกและมีการจุดประทีปบูชา

ประเพณีทานตุงของชาวไทลื้อก็สัมพันธ์กับเรื่องกาเผือก โดยชาวไทลื้อนิยมทอดตุงถวายวัด เชื่อว่าส่วนประกอบของตุงหมายถึงพระพุทธรเจ้าทั้งห้าพระองค์ คล้ายกับชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มี เรื่อง “ลิกไตอะลองกำเผือก” ซึ่งมีเนื้อหาด้านคล้ายกับเรื่องกาเผือกของไทย และยังมีการจุดประทีปดินกา เมื่อถึงงานสำคัญในวันเพ็ญเดือน 11 ของชาวไทใหญ่

จะเห็นได้ว่าเรื่องกาเผือกที่มีเนื้อหาด้านคล้ายกันนี้ กำนเนิดของพระเจ้าห้าพระองค์ว่าล้วนเป็นลูกกาเผือกด้วยกันนั้น แสดงให้เห็นความคิดของคนไทยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธรเจ้าในภพภวทั้ง 5 พระองค์ ว่าเป็นพี่น้องเกิดร่วมท้องมารดาเดียวกัน นับเป็นที่แพร่หลายในภาคเหนือและยังดำรงอยู่ในท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งวรรณกรรม ตำนาน พิธีกรรมพื้นบ้าน และการสร้างสรรค์ศิลปกรรม

ป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณี “จุดผางปะตีปต์ต้นกำ ปูชาแม่กำเผือก” ประจำปี 2562 ของจังหวัดแพร่
ภาพจาก <https://www.muangnuauupdate.com/archives/8766>

รายการอ้างอิง

- ดวงหทัย ลือตัง. (2554). **การสืบทอดประเพณีเทศน์กาเผือกในชุมชนไทยยวน อำเภอสาไห้ จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณเพ็ญ เครือไทย, บรรณาธิการ. (2540). **วรรณกรรมพุทธศาสนาในล้านนา**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2546). **วรรณกรรมล้านนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ผีป๋าย

“

ผีป๋าย หรือ ผีเรือน ผีบรรพบุรุษ เป็นผีสำคัญของตระกูลทางล้านนาสืบสานกันมาทางสายมารดาหรือแม่ โดยลูกที่เป็นผู้หญิงเป็นทายาทผู้รับสืบทอด เมื่อมารดายังมีชีวิตอยู่ผีป๋ายจะอยู่ที่เรือนมารดา พวกลูก ๆ จึงต้องไปไหว้ผีป๋ายที่เรือนของมารดา ซึ่งถือว่าเป็นเรือนต้น (เฮือนเก๊า) เมื่อมารดาเสียชีวิตไปแล้วลูกคนโตที่เป็นผู้หญิงจะต้องรับเอาผีป๋ายไว้ที่เรือนของตนสืบทอดไปเป็นลูกโซ่อย่างนี้มีหลายครอบครัวที่มีลูกชายทั้งหมด จึงไม่มีทายาทผู้สืบทอด ไม่มีผีป๋ายในเรือนแล้วเรียกว่า **“ผีสุด”**

ที่อยู่ของผีป๋าย คือ บนเรือนในหอนอนของมารดา โดยจะมีแผ่นไม้ทำเป็นหิ้งติดไว้ที่เสาหรือมุมใดมุมหนึ่งของห้อง บางบ้านทำหิ้งติดไว้ที่สามง่าม สูงจากพื้นขึ้นไปให้พ้นศีรษะ หรือประมาณ 1.5 เมตร บางบ้านตั้งโต๊ะเล็ก ๆ ไว้มุมของเรือน บางบ้านไม่ได้ติดตั้งแต่อย่างใดเป็นที่รู้กันว่าอยู่ตรงไหนบ้านใคร สำหรับบ้านคนปัจจุบันไม่ได้เป็นบ้านไม้แล้วจึงนิยมตั้งโต๊ะมากกว่า ผีป๋าย เป็นผีที่คุ้มครองรักษาคนในครอบครัวไม่ให้มีภัยอันตราย จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **“ผีเรือน”**

การมีผีป๋ายก็เพื่อช่วยควบคุมความประพฤติของบุคคลในครอบครัวนั้น ๆ โดยเฉพาะผู้ที่ผู้หญิงให้ตั้งอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของบ้านเมือง ผู้หญิงในล้านนาแต่โบราณนั้นถูกอบรมสั่งสอนให้เคร่งครัดในจารีต ประเพณี ตั้งตนอยู่ในกรอบสังคมเป็นอันดีนั้นส่วนหนึ่งเพราะเชื่อว่าผีป๋ายคอยควบคุมดูแลความประพฤติของพวกเขายู่

การที่บรรพบุรุษให้ผีควบคุมคนดีกว่าให้คนควบคุมคนมาก เพราะคนไม่มีหูตากิพยดังกับผีที่มองเห็นคนทั้งในที่ลับและที่แจ้ง คนจึงกลัวผีมากกว่ากลัวคน ไม่ว่าจะไปทำผิดจารีตที่แห่งใด ถึงไม่มีผู้ใดรู้เห็น แต่ผีจะรู้เห็นตลอด ด้วยเหตุนี้เมื่อผู้ใดกระทำผิดจารีตประเพณีจะต้องแจ้งให้ผู้ใหญ่ บิดามารดา รับรู้เพื่อจะได้สารภาพรับผิดกับผีเรือน ถ้าทำผิดที่ไม่ร้ายแรงให้ลงมาเสียก็เป็นอันว่าผีให้อภัย

”

ผิดผี

แต่ถ้าเป็นความผิดร้ายแรง เช่น ผู้หญิงที่ให้ผู้ชายผิดผีจนถึงขั้นร่วมหลับนอนด้วยกันจะต้องรีบบอกให้ผู้ใหญ่ บิดามารดารับรู้ภายใน 3 วัน 7 วัน ท่านจะได้กระทำให้ถูกต้องตามประเพณีเสียโดยให้ผู้ชายขอขมาและรับผิดชอบแต่งงานเป็นสามีภรรยา กันจึงจะพ้นโทษ แต่หากมีสมาชิกทำความผิดฉิบหายแล้วไม่บอกให้ใครรู้ ผีปญ่าหรือผีเรือนจะโกรธและบันดาลให้ผู้ทำผิดมีการเจ็บป่วย หรือบางทีก็บันดาลให้บิดามารดาญาติพี่น้องเจ็บป่วยรักษาไม่หายไม่รู้สาเหตุ เมื่อสงสัยจะไปให้หมอประจำหมู่บ้าน หรือคนทรงเจ้าเข้าผีเปิดตำราหรือทักทายถึงสาเหตุการเจ็บป่วย ถ้าผู้ป่วยเป็นหญิงคำทักทายของหมอส่วนใหญ่จะคล้ายกันว่า ได้มีลูกหลานในครอบครัวในตระกูลทำผิดศีล ผิดผี ผิดริตรอย ทำให้ผีปญ่าหรือผีเรือนโกรธแค้นโทษ ให้ขอขมาต่อผีเรือนเสีย เมื่อได้ทราบถึงสาเหตุนั้นแล้วบิดามารดาจะกลับไปสอบถามลูกหลานตนว่าได้ไปกระทำความผิดอะไรมาบ้าง ลูกหลานจะรับสารภาพว่าได้มีผู้ชายจับมือถือแขนกันหรือได้เสียกันทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ถึงจะผิดหรือไม่ผิดก็ต้องยอมรับ บิดามารดาผู้ใหญ่จะได้จัดเครื่องไปขอขมาเพื่อให้หายจากอาการเจ็บป่วย

ในสมัยโบราณนั้น บิดามารดาหรือผู้ใหญ่จะมีวิธีรู้ให้ได้ว่าใครกระทำความผิดโดยนัดหมายให้ลูกหลานผู้หญิงมารวมตัวกันที่เรือนต้น (เรือนเก้า) แล้วให้ทุกคนห่อข้าวต้มมัดคนละ 1 ห่อ แต่ละห่อทำเครื่องหมายเพื่อให้รู้ว่าเป็นห่อของใคร เมื่อนำไปต้มจนสุกแล้วแกะดูถ้าข้าวยังไม่สุกถือว่าเจ้าของข้าวต้มกระทำความผิดจะต้องทำให้รับสารภาพว่ากระทำความผิดด้วยเรื่องใด

พิธีของมาผีปญ่า

จัดเครื่องหรือพานใส่ดอกไม้ ธูป เทียน อาจมีหมากเมี่ยง บุหรี่ใส่ไปด้วย โดยผู้ปกครองผู้ใหญ่ บิดามารดาเป็นผู้จัดหา แล้วนำไปตั้งในเรือนหรือหิ้งที่ตั้งขึ้นผีปญ่า จุดธูปเทียนพร้อมคำกล่าวขอขมาว่า

“ปญ่าทั้งหลายบัดนี้ลูกสาว(เอ๋ยชื่อ) ได้กระทำความผิดริตรอยประเพณี และไม่ได้บอกให้ใครทราบเป็นความผิดมาก เพราะลูกสาวไม่รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีดี เป็นการล่วงเกินต่อผีปญ่า ขอจงโปรดอภัยให้ลูกหลานด้วยเถิดและขอให้ความเจ็บไข้ไม่สมประกอบทั้งหลายจงหายไปเป็นปกติด้วยเถิด”

จากนั้นจะขอน้ำมนต์จากผีปญ่าหรือผีเรือนโดยมีขันขมน้ำส้มป่อยนำไปประพรมที่ศีรษะของผู้ป่วยเป็นการเสริมกำลังใจให้มีความเข้มแข็ง ไม่นานก็พลันจะหายป่วยไข้ได้

พิธีเลี้ยงผีปญ่า

ประเพณีเลี้ยงผีปญ่า จัดขึ้นทุกปีในเดือน 9 เหนือทั้งข้างขึ้นหรือแรม 9 ค่ำ โดยเรือนที่เป็นเก้าผี จะบอกกล่าวแก่ลูกหลานให้ทราบว่าจะเลี้ยงผีปญ่าในเช้าของวันไหน เมื่อถึงวันนัดหมายลูกหลานจะนำไก่มาต้มรวมกันคนละ 1-2 ตัว สุกแล้วจะนำไปใส่พานใส่ขันโตกพร้อมดอกไม้ ธูป เทียน ข้าวสุก ขนม ผลไม้ สุรา น้ำยักขึ้นถวายแล้วผู้หญิงที่เป็นหัวหน้าจะกล่าวคำโอกาสถวายว่า ซึ่งคำกล่าวนี้ไม่ได้เป็นมาตรฐานจำกัดสามารถปรับกล่าวได้ในสิ่งที่ดีและตามสะดวกตามที่ต้องการ

“ในวันนี้เป็นประเพณีเลี้ยงผีปญ่าข้าพเจ้าพร้อมด้วยลูกหลานไม่ไดละทิ้งริตรอยแต่หนหลัง จึงได้นำข้าวตอกดอกไม้ ไก่ต้ม ข้าวสุกลูกไม้ ข้าวต้ม ข้าวหนมมาเลี้ยงแก่ผีปญ่า ขอผีปญ่าจงรับไว้แล้วจงช่วยปกปักรักษาคุ้มครองข้าพเจ้าและลูกหลานทุกคนให้อยู่เย็นเป็นสุข มีอายุยืนยาวด้วยเถิด”

และวิธีที่จะรู้ได้อย่างไรว่าผีกินอิ่มหรือยัง คนโบราณจะใช้เมล็ดข้าวสารเป็นเครื่องเสี่ยงทาย โดยเอาข้าวสารมาครึ่งหรือถ้วย นำไปตั้งไว้กับของเลี้ยงผี หลังจากเลี้ยงผ่านไปสัก 20 นาที หัวหน้าครอบครัวจะหยิบข้าวสารขึ้นมาใส่ถุงมือแล้วนับดู ถ้าหยิบได้จำนวนเลขคู่แสดงว่าผียังกินไม่อิ่ม ถ้าหยิบได้จำนวนเลขคู่แสดงว่าผีกินอิ่มแล้วจึงถอนของเลี้ยงออกไปได้

การเลี้ยงผีปญ่ากรณีผิดผี

นอกจากเลี้ยงผีปญ่าประจำปีแล้ว ยังมีกรณีพิเศษคือมีผู้ชายเจตนามาถูกเนื้อต้องตัวผู้หญิงหรือได้เสียหลับนอนกันเรียกว่า “ผิดผี” ผู้ชายจะต้องเลี้ยงผีภายใน 7 วัน เครื่องเลี้ยงผีจะเป็นไปตามประเพณีของตระกูลนั้นๆว่าจะกินสิ่งใดขนาดไหน บางแห่งผีกินไก่ บางแห่งกินหมู บางแห่งกินทั้งหมูและไก่ คือ มีเตรียมพานใส่หัวหมู 1 หัว ไก่ 2 หรือ 4 ตัวตามจำนวนเท้าหมู มีหมากแห้ง 1 มัด ดอกไม้ ธูป เทียน ข้าวสุก ขนม ผลไม้ และอาจมีเงินตามจำนวนที่ฝ่ายหญิงเรียกร้อง ปัจจุบันบางแห่งแค่นำเงินมามอบให้ฝ่ายหญิงเลี้ยงเท่านั้น เมื่อเสร็จพิธีเลี้ยงผีแล้วผู้หญิงหรือเก้าผีจะตัดแบ่งหัวหมู ไก่ ของเลี้ยงต่างๆ แจกจ่ายให้ลูกหลานกินกันอย่างทั่วถึง

จิ้งข้าว พะกัซ

วัฒนธรรมที่กำลังจะเลือนหายไปจากสังคมล้านนา

แต่ไหนแต่ไรมาแล้ว เรื่องของการกิน หรือของกิน ไม่ได้หมายถึงการอิ่มท้องเพียงอย่างเดียว แต่มีวิถีและวิธีคิดหลายอย่างที่มากับคำว่า อาหาร แม้ในปัจจุบัน คนส่วนหนึ่งจะมองว่า อาหาร เป็นเพียงสิ่งที่บริโภคเข้าไปเพื่อดับความหิว หรือเลือกหาмаกิน เพราะรสชาติที่อร่อยถูกใจของอาหารชนิดนั้น แต่ถ้าพูดเรื่องเดียวกันนี้ในอดีตโดยเฉพาะในสังคมล้านนา มักจะมีคำว่าวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

นับแต่อดีตเป็นต้นมา คนล้านนา บริโภคข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก ส่วนกับข้าว หากเป็นวิถีปกติในชีวิตประจำวันก็จะทำรับประทานกันง่าย ๆ ตามแต่ที่จะหาวัตถุดิบได้ หากมีโอกาพิเศษก็จะมีการมีอาหารมื้อพิเศษเพิ่มเติมเข้ามาบ้าง กิจกรรมประจำวันของคนล้านนาในยุคนั้น จะเริ่มต้นตั้งแต่เช้าตรู่ ประมาณตีสี่หรือตีห้ากว่า ๆ หรือตื่นตามเสียงไก่ขัน หลายคนที่เกิดกันในช่วงนั้น จะคุ้นชินกับคำพูดของ “พ่ออู๋แม่อู๋” หรือ “อ้อพ่ออ้อแม่” ว่า “**อ้อน้อยหย หลกหนึ่งเข้าได้ละเมื่อ ไก่ขันละ**” (ลูกอู๋ ตื่นมานั่งข้าวได้แล้วลูก เสียงไก่ขันดังมาแล้ว) ลูกสาว หรือบางบ้าน หากไม่มีลูกสาวก็จะเป็นหน้าที่ของลูกชาย จะต้องตื่นขึ้นมา “**หนึ่งเข้าเป้าไฟ**” ซึ่งก็คือ การก่อไฟด้วยฟืนหรือถ่าน เพื่อนั่งข้าวเหนียวให้พอกับแม่กิน

เตาไฟยามเช้า นอกจากจะทำหน้าที่นั่งข้าวเหนียวให้สุกแล้ว ยังมีหน้าที่อีกมากมาย ยิ่งถ้าเป็นช่วงฤดูหนาว เตาไฟ จะเป็นที่ทำให้ความอบอุ่นแก่คนในบ้าน ยิ่งวันใดที่อากาศหนาวมากด้วยแล้ว สมาชิกในบ้านก็จะพากัน “**ตุ้มผ้าตัวบ**” หรือ คลุมผ้าห่ม มานั่งผิงไฟที่หน้าเตาไฟกัน นอกจากจะอุ่นกายด้วยไอร้อนจากไฟที่ช่วยให้ความหนาวคลายแล้ว ยังอุ่นใจที่ตื่นเช้ามา สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสมานั่งรวมกัน พูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ อาจจะเล่าความฝันเมื่อคืน หรือเล่าว่าวันนี้แต่ละคนมีแผนจะออกไปทำอะไรกันบ้าง

แล้วระหว่างนั่งผิงไฟคลายหนาวไปคุยกันไป ลูกสาวก็จะใช้มือ “**ยุ่ยข้าวเย็น**” หรือบดข้าวเหนียวที่เหลืมาจากเมื่อวานเป็นก้อนเล็ก ๆ บางส่วนที่ยังพอนำไปอุ่นรับประทานต่อได้ ก็จะถูกนำไปนี้รวมกับข้าวสุตใหม่ ส่วนที่เหนียวหรือแข็งเกินกว่าจะนั่งต่อได้ พ่อก็จะนำไปแช่น้ำ แล้วลงเอาไปให้ไก่ข้างล่างเรื้อน ส่วนแม่ก็จะรอเอาข้าวเหนียวที่หนึ่งสุกแล้วไป “**ใส่ข้าวพระเจ้า**” หรือ ถวายข้าวพระพุทที่หิ้งพระบน “**เต็น**” หรือบริเวณห้องโถง ถือเป็นกิจกรรมทุกวันที่คนล้านนาคิดถือว่าก่อนจะเอาข้าวไปกิน ต้องนำไปถวายพระก่อน

จากนั้นกระบวนการ **“ยะกิน”** หรือทำกับข้าว ก็จะเริ่มขึ้น สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนต่างก็มีหน้าที่ต้องช่วยกันทำ หน้าที่บางอย่างเป็นของผู้ชาย เช่น ผ่าฟืน ทำเนื้อสัตว์จำพวกปลา หรือสัตว์อื่น ๆ เตรียมไว้ให้ผู้หญิงนำไปปรุงอาหารต่อ เสร็จแล้วจึงเดินสำรวจดูแลความเรียบร้อยรอบ ๆ บ้าน รวมถึงเรียกสวนไร่นาที่อยู่ไม่ไกลจากบ้านนัก หรือบางครั้งอาจออกไปเก็บพวกกับดักปลาที่วางไว้ในช่วงค่ำของวันก่อน ถึงได้มี **“กำปะเก๋า”** หรือ คำสอนของคนโบราณ พูดเอาไว้ว่า **“ลูกเจ้ามา ป้อจายหื้อผ่อสี่แจ่งบ้าน แม่ยังหื้อผ่อสี่แจ่งเฮือน”** (สอนให้แต่ละคนรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ผู้ชายให้ดูแลความเรียบร้อยบริเวณนอกบ้าน ผู้หญิงดูแลความเรียบร้อยภายในตัวเรือน) ฝ่ายแม่ หรือลูกสาว ก็จะไป **“เซาะผัก”** หรือ เก็บผัก ตามแต่จะหาได้ ผักบางส่วน อาจเก็บมาแล้วเมื่อวานตอนเย็น แต่ก็มีอีกบางส่วน ที่เก็บทิ้งไว้ข้ามคืนจะไม่ค่อย ร่อย ต้องเก็บตอนเช้า หากที่บ้านไม่มีผักบางชนิดก็อาจจะไปขอจากเพื่อนบ้านได้ ซึ่งวิถีชีวิตของคนล้านนาในอดีตการแบ่งปันซึ่งกันและกันลักษณะนี้ถือว่าเป็นเรื่องปกติ

ระหว่างที่เดินไปเก็บผัก หรือขอเก็บผักจากเพื่อนบ้าน ก็จะมีการทักทายพูดจาสอบถามสารทุกข์สุกดิบเพื่อนบ้าน เช่นถามว่าวันนี้ เพื่อนบ้านของเรา หรือญาติ ๆ ข้างบ้านของเรา ทำกับข้าวเมนูอะไรบ้าง ชาติเหลืออะไรที่บ้านเรามีแต่เพื่อนบ้านเราไม่มี ก็บอกให้ไปเก็บที่บ้านเราได้ หรือเราอาสาส่งให้เขา บางครั้งไปเจอเมนูที่ไม่เคยทำ หรือทำไม่เป็น ก็อาศัยช่วงเวลานี้ เรียนรู้วิธีทำ หรือถามให้หายสงสัย ว่าทำอะไรไปบ้าง นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวหนึ่งกับอีกครอบครัวที่เป็นเพื่อนบ้านกัน ช่วงเวลาทำกับข้าวจึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะหลังจากนี้แล้วช่วงกลางวันแต่ละครอบครัวก็จะแยกย้ายกันไปทำงานในไร่นาของตัวเอง จะได้มาเจอกันและได้พูดคุยกันอีกครั้งก็ตอนเตรียมทำกับข้าวมือ **“แลง”** หรือ มือเย็น

เมื่อวัตถุดิบทุกอย่างพร้อมก็เข้าสู่ขั้นตอนของการลงมือปรุงรสน้ำที่ส่วนใหญ่จะเป็นของผู้หญิง คือแม่กับลูกสาวที่ต้องช่วยกันปรุง ช่วงเวลาทำกับข้าว นอกจากจะเป็นช่วงเวลาที่เกิดการถ่ายทอดและเรียนรู้สูตรหรือตำรับอาหารของแต่ละครอบครัวแล้วยังเป็นช่วงเวลาเหมาะสมอย่างยิ่งที่แม่กับลูกสาวจะได้พูดคุยกันในบางเรื่องที่อาจไม่ยากให้พอรู้ ดังนั้นบรรยากาศของการช่วยกันทำกับข้าว นอกจากจะมีเสียงพูดคุยกันเรื่องวัตถุดิบและขั้นตอนการทำแล้ว เรื่องราวต่าง ๆ นานา ก็จะถูกยกมาพูดคุย แทรกไปด้วย เป็นการอบรมสั่งสอนจากแม่สู่ลูก เรียกได้ว่าเป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่สร้างความสัมพันธ์ของแม่กับลูกในสมัยนั้นแนบแน่นยิ่งขึ้น

เมื่อทำกับข้าวเสร็จก็จะประจบเหมาะแก่กับช่วงเวลาที่พักกลับมาการได้นั่งกินข้าวด้วยกันในทุก ๆ เช้า ก่อนที่แต่ละคนจะแยกย้ายกันไปทำงานในช่วงกลางวันจึงเป็นช่วงเวลาที่ทำให้ความสัมพันธ์และความผูกพันของคนในครอบครัวยิ่งแน่นแฟ้นขึ้นในทุกวัน เรื่องราวต่าง ๆ ถูกนำมาพูดคุย เล่าต่อ สั่งสอน หรือถ้ามีปัญหาอะไรก็เล่าสู่กันฟังในวงข้าวเพื่อช่วยกันรับรู้ แบ่งเบา และแก้ไข นี่คือวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ที่มาจากการ **“ยะกิน”** และกินข้าวเพียง

1 มือ ยิ่งถ้าเป็นคนล้านนาในอดีต ที่ทำกับข้าวกินเองแทบทุกมื้อด้วยแล้ว นั่นก็หมายความว่า พื้นที่แห่งการกระชับความสัมพันธ์ทั้งของคนในครอบครัวและครอบครัวเพื่อนบ้าน ได้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก จึงไม่แปลกที่คนในอดีตจะอยู่ด้วยกันอย่างร่มเย็นเป็นสุขเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีอะไรก็แบ่งปันกันด้วยน้ำใจไมตรี

ปัจจุบันภาพแห่งวิถีชีวิตการ **“นั่งข้าว ยะกิน”** ได้เริ่มเลือนรางและค่อย ๆ จางหายไปเรื่อย ๆ ด้วยวิถีชีวิตของคนสมัยใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ตอนเช้าหลายคนอ้างว่าไม่มีเวลาแม้แต่จะกินข้าวเช้า จึงแทบจะไม่ต้องคิดต่อว่าถ้าไม่มีแม้กระทั่งเวลากิน เวลาที่จะมานั่งทำยังไม่ต้องพูดถึง หรือบางคนก็รับวัฒนธรรมแบบตะวันตกมาปรับใช้ด้วยการบอกว่ามือเช้าขอดื่มเพียงกาแฟแก้วเดียวกับขนมชิ้นเล็ก ๆ ก็พอแล้ว ส่วนมือเที่ยงคนสมัยนี้ก็มักฝากท้องไว้กับร้านอาหารใกล้ ๆ ที่ทำงาน อร่อยบ้าง ไม่อร่อยบ้างก็จำต้องกิน เพราะไม่เช่นนั้นก็ไม่รู้จะไปหากินได้จากที่ไหน ไม่เหมือนคนสมัยก่อน ที่ทำอาหารกินเองทุกมื้อ หรือหากมันใจว่าในวันนั้นมือเที่ยงน่าจะไม่มีทันได้ทำ ก็ทำเพื่อไว้ตั้งแต่มือเช้าแล้วห่อไปกินมือเที่ยง ส่วนมือเย็นคนสมัยนี้ก็มักอ้างว่าไม่ค่อยมีเวลา กลับถึงบ้านก็มีดคำครั้นจะให้มานั่งทำกับข้าวอีกกว่าจะได้กินคงดึกพอดี ดังนั้นกับข้าวถูกลำเลยรูปจึงสะดวกที่สุดเพราะรวดเร็ว แทะถนัดแล้วกินได้เลยไม่ต้องเสียเวลามานั่งทำ ยิ่งปัจจุบันที่มีบริการส่งให้ถึงที่ด้วยแล้ว การทำกับข้าวกินเอง แทบจะไม่มีเวลาจำเป็นเลยสำหรับหลายครอบครัว

วัฒนธรรมการกินของคนสมัยใหม่ ที่สั่งหรือซื้อกับข้าวสำเร็จรูปมารับประทานแทนการทำกับข้าว นับวันยิ่งแพร่หลายไปสู่หลายครอบครัว พวกเขาจะรู้ตัวหรือไม่ว่าความสะดวกสบายเหล่านี้ได้ทำลายวัฒนธรรมอันแข็งแกร่งที่สุดด้านหนึ่งของบรรพชนไป ตอนเช้าพ่อแม่ออกไปทำงาน แม่เตรียมอาหาร นม หรือ ขนมที่กินง่าย ๆ ให้ลูกได้กินรองท้องก่อนไปโรงเรียน บางครั้งรีบเร่งเสียจนต้องเอาขนมหรือนมใส่กระเป๋าลูกไปกินที่โรงเรียน หรือกินในรถ ส่วนพ่อกับแม่อาจต้องการเพียงกาแฟแก้วเล็ก ๆ หรือไม่กี่แฉะกินร้านใกล้ ๆ ที่ทำงาน ช่วงเที่ยงแต่ละคนก็หากินกันเอง ช่วงเย็นบางทีกลับบ้านไม่พร้อมกัน ใครมาถึงบ้านก่อนก็กินก่อน เก็บไว้ให้อีกคนตามมากินภายหลัง หรือบางวันอาจกินมาจากข้างนอกบ้านแล้วก็ว่าได้

ณ ยุคสมัยนี้ แม้ว่าอาหารจะยังคงทำหน้าที่ช่วยให้คนกินได้ อิ่มท้องเหมือนเคยเช่นที่เคยเป็นมา แต่วัฒนธรรมที่มาเกี่ยวกับเรื่องอาหารได้เริ่มเลือนรางหายไป เพราะวิถีชีวิตและพฤติกรรมของคนก็เปลี่ยนไป วันนี้ภาพของการนั่งข้าว ยะกิน ไม่ค่อยมีความจำเป็นสำหรับชีวิตคนยุคใหม่ และคงจะค่อย ๆ ลดน้อยถอยลงและจางหายไปจากสังคมล้านนาบ้านเราไปในที่สุด พร้อมกับวัฒนธรรมที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นพื้นที่และกิจกรรมให้คนในครอบครัวได้สานสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างอบอุ่น ก็คงจะค่อย ๆ เลือนรางและจางหายไปด้วยเช่นกัน เราในฐานะลูกหลานคนล้านนา จะปล่อยให้มันเป็นไปตามยุคตามสมัยแบบนี้ หรือเราควรจะหันมาช่วยกันหาทางออกให้กับเรื่องนี้ ...อย่างไรดี

ของกินคนเมือง ของคนแก่มัง (สวัสดี)

หลายคนเคยแปลกใจหรือรู้สึกอัศจรรย์ใจกับการได้ยินว่าว่ามีผู้ที่มีอายุยืนกว่า 100 ปีแล้ว ร่างกายยังแข็งแรง จริง ๆ แล้วปัจจัยที่ช่วยให้เราแข็งแรงห่างไกลโรคภัยประกอบไปด้วย 3 อ. หลัก ๆ คือ **อาหาร อารมณ์ และออกกำลังกาย** โดยเฉพาะอาหารเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง อาหารส่วนใหญ่มีประโยชน์เพียงพอแต่ต้องรู้จักเลือกรับประทานในปริมาณที่เหมาะสม ปัจจุบันนี้มีตำราที่ให้ความรู้ด้านอาหารมากมาย รวมถึงมีการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์เป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังพบผู้ป่วยโรคต่าง ๆ มากขึ้น

ด้วยสาเหตุหลักจากการรับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการและขาดความสมดุล ทำให้หลายคนตระหนักถึงสุขภาพและหันมาใส่ใจในเรื่องอาหารการกินมากขึ้น โดยเฉพาะคนวัยทำงาน จึงทำให้มีร้านที่จำหน่ายอาหารประเภท อาหารคลีน อาหารเพื่อสุขภาพ เกิดขึ้นหลายร้าน แต่หลายคนก็ไม่อาจซื้อบริโภคได้ทุกมื้อเนื่องจากมีราคาที่ค่อนข้างสูง แต่จริง ๆ แล้วเรามี**อาหารเพื่อสุขภาพที่อยู่รอบตัวเรา ราคาไม่สูง หรือ บางครั้งไม่ต้องเสียเงินในการซื้อหาเลย**

ผู้เขียนเป็นคนภาคตะวันออก เมื่อได้มาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับประทานอาหารพื้นเมืองหลายเมนู รู้สึกติดใจในกลิ่นและรสชาติของเครื่องเทศบางชนิดที่แตกต่างออกไป เช่น กลิ่นพริกและรสชาติเฉพาะของผักไผ่ที่อยู่ในลาบเมือง ซึ่งแตกต่างจากลาบของภาคกลางหรือภาคอีสาน และอีกหลายจานที่ดูเหมือนจะคล้ายกับอาหารที่คุ้นเคยแต่เมื่อชิมเข้าไปก็พบรสชาติที่มีอะไรบางอย่างซ่อนอยู่ โดยมากจะเป็นพืชสมุนไพรเฉพาะถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้อาหารมีมิติที่น่าสนใจ จากการที่ผู้เขียนได้รับประทานอาหารหลาย ๆ เมนูพบว่า ส่วนประกอบหลักมักเป็นพืชผักและสมุนไพร อาจใส่เนื้อสัตว์ลงไปบ้างบางเมนู แต่ถ้าไม่ใส่เนื้อสัตว์ก็ได้ทำให้เสียรสชาติหรือลดความอร่อยลงไปเลย ในทางกลับกันทำให้คิดถึงอาหารที่อร่อยได้โดยไม่มีเนื้อสัตว์นั่นคือ **อาหารมังสวิรัต**

มังสวิรัต มาจากคำว่า มังสะ (เนื้อสัตว์) + วิรัต (งดเว้น, เลิก) คือ ผู้ที่งดเว้นการรับประทานเนื้อสัตว์ ซึ่งมังสวิรัต มีหลายประเภท ตามความเคร่งครัดและชนิดของอาหารที่รับประทาน ได้แก่ มังสวิรัตเคร่งครัด กลุ่มนี้จะรับประทานเฉพาะพืช ผัก และผลไม้ มังสวิรัตที่รับประทานพืช ผัก ผลไม้ และนม มังสวิรัตที่รับประทานพืช ผัก ผลไม้ นม และไข่ แต่ละประเภทก็มีระดับความเข้มข้นในการรับประทานอาหารแตกต่างกันไปแต่มีจุดร่วมคือ การไม่รับประทานเนื้อสัตว์

เมื่อของกินคนเมือง ตอบสนองความต้องการของคนกินมังสวิรัตได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนจึงอยากรนำเสนออาหารพื้นเมืองที่ทำได้โดยไม่ต้องใส่เนื้อสัตว์ เป็นทางเลือกที่ดีสำหรับผู้ที่ไม่รับประทานเนื้อสัตว์และดีต่อสุขภาพ โดยเริ่มจากอาหารที่เป็นเมนูประจำทุกครอบครัวนั่นคือ**น้ำพริก** วัตถุดิบพื้นฐานในการทำน้ำพริก ได้แก่ พริก กระเทียม และเกลือ จากวัตถุดิบเหล่านี้สามารถเพิ่มหรือลดวัตถุดิบเพื่อเปลี่ยนเป็นเมนูอื่น ๆ ได้อีกหลากหลาย ดังตารางต่อไปนี้

ชื่อน้ำพริก	พริก	กระเทียม	เกลือ	หอมแดง	เครื่องปรุงอื่น ๆ
น้ำพริกหนุ่ม	พริกหนุ่มย่าง	/	/	/	ผักชีซอย ต้นหอมซอย
น้ำพริกบะเชือกส้ม	พริกสดหรือแห้ง ย่าง	/	/	/	มะเขือเทศ ถั่วเน่า
น้ำพริกข่า	พริกขี้หนูแห้งย่าง	/	/		ข่าหั่น
น้ำพริกขิง	พริกหนุ่มย่าง พริกขี้หนูสดหรือแห้งย่าง	/	/		ขิงหั่น
น้ำพริกถั่วเน่าเมอะ	พริกขี้หนูย่าง	/	/		ถั่วเน่าเมอะ มะนาว
น้ำพริกถั่วเน่าแซบ	พริกแห้งย่าง	/	/		ถั่วเน่าแซบย่างไฟ
น้ำพริกน้ำผัก	พริกแห้งย่าง	/	/		ผักกาดเขียว ข้าวเหนียว น้ำซาวข้าว (นำ 3 อย่างนี้ไปคองแล้วนำมาเคี้ยวเป็นน้ำผัก) มะเขว่น ผักชีซอย ต้นหอมซอย
น้ำพริกน้ำหน่อ	พริกขี้ฟ้าย่าง	/	/		หน่อไม้รวก (คองแล้วต้มให้สุก) น้ำมันพืช
น้ำพริกหน่อไม้คอง	พริกขี้ฟ้าย่าง	/	/		หน่อไม้คองต้ม

กินอาหารให้เป็นยา ดีกว่ากินยาเป็นอาหาร

จากตาราง จะเห็นว่าเพียงเมนูน้ำพริก ก็แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและการรู้จักเลือกใช้วัตถุดิบที่อยู่ใกล้ตัวของคนพื้นเมืองมาปรับเปลี่ยนให้ได้เมนูใหม่ ๆ ทำให้มีอาหารหลากหลายชนิดให้เลือกรับประทานได้ไม่ซ้ำกัน

สิ่งที่ขาดไม่ได้เมื่อมีน้ำพริกนั่นคือ เครื่องเคียง เครื่องเคียงที่นำมารับประทานกับน้ำพริก ได้แก่ ผักต่าง ๆ เพียงแค่เดินเข้าไปในสวนครัวหรือริมรั้วบ้านก็จะได้เครื่องเคียงน้ำพริกเพียงพอสำหรับหนึ่งมื้อแล้ว ไม่ว่าจะเป็น

มะเขือเปราะมะเขือม่วง

มะลัดไม้มาเป็นผัก

ผักกูดผักเชียงดา

ควาตองรสชาลิ้น

ชะพลูถั่วฝักยาว

ตำลึงที่รื้อมี

ถั่วพูอีกแดงกวา

อีกหลายหลากผักแก่

มะเขือพวงพวงน่ารัก

เอี่ยมมือหักยอดกระถิน

ก็นำมาลวกไว้กิน

หอมด่วนกลั่นสดชื่นดี

ผักไผ่เอามากินก็

ทั้งผักชีและดอกแค

ผักบึงมาลวกอ่อนแก่

อร่อยแน่นอนมากินกัน

ผักที่นำมารับประทานร่วมกับน้ำพริกมีสรรพคุณแตกต่างกันออกไป การรับประทานน้ำพริกกับผักจึงทำให้เราได้รับสารอาหารที่หลากหลายและมีภูมิคุ้มกันโรคจากสมุนไพรอีกด้วย สำหรับมังสวิรัตินั้นก็ยังสามารถนำไขมาประกอบอาหารรับประทานเป็นเครื่องเคียงกับน้ำพริกได้ โดยเฉพาะไข่ต้มที่นิยมรับประทานคู่กับน้ำพริกหนุ่ม หรือทำน้ำพริกไข่ โดยไข่ไข่ต้ม พริกชี้ฟ้า อย่างไฟ และเกลือ ตำเข้าด้วยกัน และอีกเมนูไข่ที่ผู้เขียนชอบรับประทานคือ ไข่ป๋าม ที่นำไขมาใส่ในกระทงใบตองอย่างบนเตาถ่าน กลั่นใบตองเผากับไข่ร้อน ๆ ช่วยให้เจริญอาหารได้ดี

นอกจากน้ำพริกแล้วอาหารพื้นเมืองยังมีอีกหลายเมนูที่ไม่ใช่เนื้อสัตว์ เช่น ตำมะเขือ หรือหากเป็นมังสวิรัตินั้นไม่เคร่งครัดมากสามารถรับประทานอาหารที่มีส่วนผสมของกะปิหรือปลาร้าได้ ก็มีอีกหลายจานที่แนะนำ เช่น ตำขมุน ยำผักกุ่มดอง คั่วเห็ดเผาะ แกงเห็ดต่าง ๆ จอผักกาด ฯลฯ ถ้าเรารู้จักวิธีการทำและนำมาประยุกต์กับพืชผักที่มีอยู่ใกล้ตัวก็จะได้อาหารพื้นเมืองเลิศรสอีกหลายเมนูโดยไม่ต้องใช้เนื้อสัตว์เป็นส่วนประกอบ ช่วยให้สุขภาพดีและประหยัดอีกด้วย

ในภาคเหนือของประเทศไทยมีชุมชนแห่งหนึ่งที่รับประทานมังสวิรัตินั้นหมู่บ้าน นั่นคือ "ชุมชนพระบาทห้วยต้ม" หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งอยู่ที่อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผู้คนที่อาศัยอยู่เป็นชาวปกาเกอะญอที่ปวารณาตนกินมังสวิรัตินั้นหมู่บ้าน หากใครมีโอกาสลองไปสัมผัสวิถีชีวิตที่ไร้เนื้อสัตว์ของหมู่บ้านแห่งนี้ดู จะได้ลิ้มรสอาหารที่ปรุงจากพืชผักสมุนไพรพื้นถิ่นและพบความสงบสุขอันงดงามที่เกิดจากการงดเว้นชีวิตผู้อื่น

ทุกวันนี้มีอาหารให้เลือกรับประทานอย่างหลากหลาย แต่เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการอาหารที่มากขึ้นทำให้กระบวนการผลิตต้องเพิ่มขึ้น ดังนั้น การที่ผู้ผลิตต้องเร่งเพิ่มผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคจึงเป็นไปอย่างเร่งรีบ กระบวนการผลิตตามธรรมชาติก็เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นเนื้อสัตว์หรือแม้แต่พืชผัก การเก็บเกี่ยวในระยะไม่ปลอดภัยหรือใช้สารเคมีในผลผลิตทาง การเกษตรเหล่านี้ส่งผลต่อผู้บริโภคโดยตรง ยังไม่รวมถึงการนำอาหารไปแปรรูปอีกหลายขั้นตอนซึ่งนอกจากสารอาหารจะลดลงแล้วยังถูกปรุงแต่งรสชาติทำให้เราบริโภคบางอย่างมากเกินไปจนความจำเป็น แต่เมื่อเรารู้แล้วว่าเมนูสุขภาพสามารถทำได้ง่าย ๆ ในราคาประหยัดและอยู่รอบตัวเรา เราควรหันมาใส่ใจสุขภาพด้วยการเลือกกินอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายโดยเฉพาะพืชผักสมุนไพรดังคำที่ว่า กินอาหารให้เป็นยา ตักว่ากินยาเป็นอาหาร

เอกสารอ้างอิง

เฉลิม ศรีภิรมย์. (ม.ป.ป.). **มังสวิรัตินิเวศน์สุขภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แม่บ้าน.

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2550). **อาหารพื้นบ้านล้านนา**. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2563, จาก

<http://library.cmu.ac.th/ntic/lannafood>.

15 ตุลาคม 2562

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

วันอังคารที่ 15 ตุลาคม 2562 กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร “เสด็จสู่สวรรคาลัย ร สติในดวงใจไทยนิรันดร์” ได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธี ทั้งนี้ ได้มีการบรรยายธรรมะ ในหัวข้อ “น้ำพระทัยพ่อหลวงแห่งปวงประชาผดุงเพียงฟ้ามาสมบูร” บรรยายโดยท่านพระครูบวรวิจิตรธรรมการณ เจ้าอาวาส วัดลัทธิฐาน ต.ริมใต้ อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ โดยมีคณะผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา เข้าร่วมพิธีด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ เป็นจำนวนมาก ณ ศูนย์กีฬาเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

30 ตุลาคม 2562

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจัดงาน “แอ่วเอื้อน เอื้อนบ้าน อาจารย์วิทยาฯ”

วันพุธที่ 30 ตุลาคม 2562 กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้างรูปปั้นรูปเหมือนอาจารย์วิทยาฯ จัดงาน “แอ่วเอื้อน เอื้อนบ้าน อาจารย์วิทยาฯ” ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมี ดร.อำนาจ ยศสุภ นายคณบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในงาน ภายในงานมีกิจกรรมเปิดบ้านอาจารย์วิทยาฯ ให้แก่ได้เยี่ยมชมอย่างใกล้ชิด การแสดงสื่อดิจิทัล แสง สี เสียง เรื่อง วลีอมตะ “งานหนักไม่เคยฆ่าคน” การประจักษ์ของหายากจากศิษย์เก่าแม่โจ้ทั่วประเทศ โดยงานนี้จัดขึ้นเพื่อหารายได้สมทบทุนก่อสร้างรูปปั้นรูปเหมือนอาจารย์วิทยาคบุญศรี วังซ้าย อธิการบดีคนแรก คนต้นแบบลูกแม่โจ้ ผู้ให้วลีอมตะ “งานหนักไม่เคยฆ่าคน”

4 พฤศจิกายน 2562

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจัดทำบุญทอดกฐินสามัคคี ประจำปี 2562

วันจันทร์ที่ 4 พฤศจิกายน 2562 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับ สมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดทอดกฐินสามัคคี ประจำปีพุทธศักราช 2562 โดยมี รศ.ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธาน ได้นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และสาธุชนทั้งหลายเข้าร่วมพิธีทอดถวาย ณ วัดทิพวนาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำปัจจัยสมทบทุนการบูรณะพระธาตุเจดีย์และอุโบสถของวัด ซึ่งมียอดเงินทำบุญ จำนวน 631,064.80 บาท

6 พฤศจิกายน 2562

คณะผู้บริหารแม่โจ้ร่วมให้กำลังใจนักศึกษาและทีมงานจัดทำโคมยี่เป็งและรถกระถางใหญ่ 2562

เมื่อวันพุธที่ 6 พฤศจิกายน 2562 รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร เข้าเยี่ยมชมและให้กำลังใจนักศึกษาและทีมงานจัดทำรถกระถางใหญ่ และโคมยี่เป็ง โดยมีนางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมบุคลากรได้ต้อนรับและนำเยี่ยมชมโคมยี่เป็งและรถกระถางใหญ่ โดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้จะจัดส่งเข้าร่วมงาน “เทศกาลโคมยี่เป็ง เชียงใหม่ ครั้งที่ 25” และ “งานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ประจำปี 2562” เพื่อร่วมส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่สืบไป

10 พฤศจิกายน 2562

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมนำขบวนโคมยี่เป็งประกวดในเทศกาลยี่เป็งเชียงใหม่

เมื่อค่ำวันอาทิตย์ที่ 10 พฤศจิกายน 2562 ชมรมผู้ประกอบการศูนย์การค้าย่านไนท์บาซาร์ จัดงานเทศกาลโคมยี่เป็ง ครั้งที่ 25 “**ตามประทีปโคมไฟในงานบุญตุงธรรมหลวง**” โดยจัดให้มีการประกวดขบวนแห่โคมยี่เป็ง ซึ่งในครั้งนี้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้จัดทำโคมยี่เป็งส่งเข้าประกวดภายใต้แนวคิด อาบสงส์ ฝนบุญตุงธรรมหลวง เพื่อสืบสาน รักษา สืบทอดประเพณีอันดีงามของล้านนาในเทศกาลยี่เป็งฯ

ขบวนโคมยี่เป็งของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ชนะใจกรรมการ คิวรางวัลชนะเลิศ การประกวดขบวนแห่โคมยี่เป็ง งานเทศกาลโคมยี่เป็งเชียงใหม่ ครั้งที่ 25 โดยรองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดี เข้ารับมอบถ้วยรางวัลชนะเลิศจาก นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงวัฒนธรรม ณ เวทีกลาง ศูนย์การค้าพันธุ์ทิพย์ เชียงใหม่

13 พฤศจิกายน 2562

นางสมพร แรกชำนาญ มอบถ้วยรางวัลชนะเลิศขบวนโคมยี่เป็งงานเทศกาลโคมยี่เป็งเชียงใหม่ ครั้งที่ 25 แก่อธิการบดี

วันพุธที่ 13 พฤศจิกายน 2562 นางสมพร แรกชำนาญ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมด้วยบุคลากร มอบถ้วยรางวัลชนะเลิศ การประกวดขบวนโคมยี่เป็งงานเทศกาลโคมยี่เป็งเชียงใหม่ ครั้งที่ 25 “**ตามประทีปโคมไฟในงานบุญตุงธรรมหลวง**” มอบแก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ณ ห้องสภามหาวิทยาลัย ชั้น 5 สำนักงานมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมนำขบวนรถกระถางใหญ่เข้าร่วมงานเทศกาลยี่เป็งเชียงใหม่

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2562 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดการกระถางใหญ่ เข้าร่วมสืบสานวัฒนธรรมประเพณี เดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ประจำปี 2562 โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา อธิการบดี นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ ร่วมเดินในขบวน สำหรับในปี 2562 นี้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ส่งขบวนรถกระถางใหญ่ เข้าร่วมงานประเพณี เดือนยี่เป็งเชียงใหม่ โดยไม่ส่งประกวด ภายใต้แนวคิด **“เชียงใหม่ นครที่เป็นที่สุดแห่งความงามทางวัฒนธรรม”** โดยใช้พญานาค สัญลักษณ์แห่งการเกษตรและความอุดมสมบูรณ์เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงมหาวิทยาลัยแม่โจ้ นกยูง เพื่อแสดงถึงความงามและความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ นอกจากนั้นได้จำลองวัดพระธาตุคอกยสุเทพ เอกลักษณ์ของเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยภูเขาที่มีความอุดมสมบูรณ์ของป่า เพื่อแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าบ้านเมือง จะพัฒนาไปไกลเพียงใด ชาวเชียงใหม่ก็ยังรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี และธรรมชาติ พร้อมทั้งยังแสดง ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ไทย ที่ประดับประดาอย่างวิจิตรประณีต ร่วมด้วยริ้วขบวนแห่ยิ่งใหญ่ ตระการตา ได้แสดงถึงพลังสามัคคีของชาวแม่โจ้ในทุกภาคส่วน ที่ร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนจนประสบความสำเร็จ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัด Road Show “แม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต” ณ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม

วันศุกร์ที่ 22 พฤศจิกายน 2562 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยงานดนตรีและนันทนาการ จัดโครงการ **“แม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต”** โดยมี นายสุกิจ ตัดชัย รักษาการแทนผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัด Road Show เปิดเวทีการแสดง แนะนำการศึกษา พร้อมทั้งได้รับสมัครนักศึกษาที่โรงเรียน ณ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ โครงการแม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต เป็นความร่วมมือของกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กองพัฒนานักศึกษา และสำนักบริหารและพัฒนานักวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการสมัครเข้าศึกษาต่อให้กับน้อง ๆ นักเรียน ในโรงเรียนต่างๆ โดยการออกพื้นที่จัดกิจกรรมแนะนำการศึกษาต่อตามโรงเรียนต่าง ๆ สร้างการรับรู้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ให้ นักศึกษารุ่นที่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนนั้น ๆ ไปร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตการเรียนในรั้วมหาวิทยาลัยให้กับน้อง ๆ สร้างความเชื่อมั่น สร้างแรงบันดาลใจ มีการแสดงศิลปวัฒนธรรม การแสดงดนตรี และนันทนาการ โดยวงดนตรีแม่โจ้แบนด์ สร้างสีสันความสนุกสนานให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัด Road Show “แม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต” ณ โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม

วันพุธที่ 27 พฤศจิกายน 2562 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยงานดนตรีและนันทนาการ จัดโครงการ “แม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต” โดยมี อาจารย์ ดร.สุดเวต สุกุลทอง รักษาการแทนผู้อำนวยการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมคณะ จัด Road Show เปิดเวทีการแสดง แนะนำการศึกษา พร้อมตั้งโต๊ะรับสมัครนักศึกษาถึงโรงเรียน ณ โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ โครงการแม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต เป็นความร่วมมือของกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กองพัฒนานักศึกษา และ สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สร้างการรับรู้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ให้นักศึกษารุ่นที่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนนั้น ๆ ไปร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตการเรียนในรั้วมหาวิทยาลัยให้กับน้อง ๆ สร้างความเชื่อมั่น สร้างแรงบันดาลใจ มีการแสดงศิลปวัฒนธรรม การแสดงดนตรี และนันทนาการ โดยวงดนตรีแม่โจ้แบนด์สร้างสีสันความสนุกสนานให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มอบทุนการศึกษาให้โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย

วันพุธที่ 27 พฤศจิกายน 2562 รองศาสตราจารย์ ดร.วิระพา ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มอบทุนสนับสนุนการศึกษาให้กับโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ในโอกาสที่ทางโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อยได้นำนักเรียนร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยมาโดยตลอด โดยมี อาจารย์ณรงค์ ลูมา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย พร้อมด้วย ตัวแทนอาจารย์ และนักเรียน เป็นผู้แทนรับมอบ ณ ห้องประชุมสภามหาวิทยาลัย ชั้น 5 สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจัดพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารกีฬาและนันทนาการหลังใหม่

วันศุกร์ที่ 6 ธันวาคม 2562 กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้เป็นผู้ดำเนินจัดพิธีวางศิลาฤกษ์ โดยมี ดร.อำนาจ ยศสุภ นายกษัตราภรณ์หาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยรองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล กองมา อธิการบดี และคณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนงาน และเจ้าหน้าที่จากบริษัทผู้รับเหมาเข้าร่วมพิธีอย่างคับคั่ง

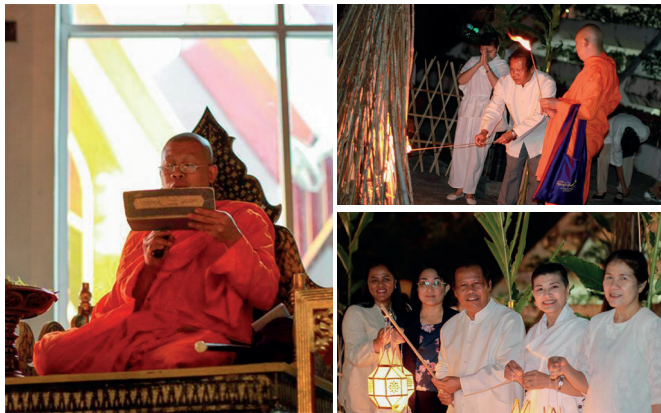
สำหรับอาคารกีฬาและนันทนาการหลังนี้เป็นอาคารที่เน้นการประหยัดพลังงาน รองรับ Green University ตั้งอยู่บริเวณหลังสนามกีฬาอินทนิลฝั่งตะวันตกไม่มีหลังคา เป็นอาคารที่สามารถบรรจุคนได้ไม่น้อยกว่า 5,000 คน รองรับสนามการแข่งขันกีฬาประเภททีมขนาดใหญ่ได้หลายชนิดกีฬาและสามารถเปิดทำการแข่งขัน พร้อมกันได้มากกว่า 1 สนาม เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล บาสเกตบอล แบดมินตันฯ นอกจากนี้ยังมีห้องกีฬา ในร่มอีกหลายชนิดกีฬา เช่น สควอช เทเบิลเทนนิส ฯลฯ โดยคาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จพร้อมเปิดให้บริการ ประมาณเดือนสิงหาคม 2564

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมนำนักศึกษาร่วมโครงการสานสัมพันธ์มิตรภาพ ลาว-ไทย ครั้งที่ 16

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำนักศึกษาร่วมโครงการสานสัมพันธ์มิตรภาพลาว-ไทย ครั้งที่ 16 ระหว่างวันที่ 11-13 ธันวาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำโดย รักษาการผู้ช่วยอธิการบดี นายสุกัญ ติตชัย และผู้อำนวยการกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นางสมพร แรกชำนาญ พร้อมด้วยอาจารย์เจ้าหน้าที่และนักศึกษาจำนวน 20 คน เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วม จำนวน 14 สถาบัน ทั้งนี้มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้นำศิลปวัฒนธรรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนาประยุกต์ ไปแสดงแลกเปลี่ยน ชื่อชุด การแสดงพ้องฮอก ซึ่งเป็นการนำเอาอุปกรณ์เครื่องมือ แสดงสัญลักษณ์ทางการเกษตรมาสร้างสรรค์การแสดง ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีรากฐานด้านการเกษตรเป็นต้นแบบของประเทศ

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจัดประเพณีตานห่อหิ้งไฟพระเจ้า

วันพฤหัสบดีที่ 9 มกราคม 2563 กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดโครงการประเพณีตานห่อหิ้งไฟพระเจ้า เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และสืบสานประเพณีล้านนา โดยได้รับเกียรติจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ คุณุฑิ รักษาการแทนรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธาน ซึ่งประเพณีตานห่อหิ้งไฟพระเจ้าเป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวล้านนาเพื่อเป็นพุทธบูชา กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เห็นถึงความสำคัญของประเพณีดังกล่าว จึงได้จัดโครงการขึ้นเพื่อให้บุคลากร นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจถึงประเพณีอันดีงาม อีกทั้งยังเป็นการบริการวิชาการในด้านประเพณีวัฒนธรรมล้านนาแก่ผู้สนใจ ร่วมอนุรักษ์สืบสานประเพณีสำคัญของล้านนาไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา ในพิธีจะมีการจุดประทีปแขวนโคมบูชาพระรัตนตรัย บูชาพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย พระศิลาขนาดเล็ก รับฟังพระธรรมเทศนา “อานิสงส์ตานห่อหิ้งไฟพระเจ้า” ณ อาคารพุทธมิ่งมงคล มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัด Road Show “แม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต” ณ โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ จังหวัดแพร่

เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยงานดนตรีและบันเทิงนาการ จัดโครงการ “แม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต” ณ หอประชุม โรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ภายในงานประกอบด้วยกิจกรรมบูรณการศึกษาศึกษาของแต่ละสาขา กิจกรรม “วันเด็กแห่งชาติ” ของโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ กิจกรรมของวงดนตรี ลูกทุ่งแม่โจ้แบนด์ โดยมีว่าที่ร้อยตรีวิรัชกร แก้วทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนร้องกวางอนุสรณ์ กล่าวต้อนรับ และกล่าวเปิดงานโดย อาจารย์ ดร.ศุภรี อยู่สูง คณบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ และนำสำนักหลักสูตรการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ โดย อาจารย์สุรัชย์ ศรีธนจันทร์ อาจารย์ณพนธ์ ธรรมวิเศษศรี และสำนักบริหารและพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ โดย ผศ.ดร.รัฐพงศ์ ปกแก้ว และทีมงาน ซึ่งได้รับความสนใจจากนักเรียนเข้าเยี่ยมชมบูรณการศึกษาศึกษา จากทุกสาขาวิชาสังกัดมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดแพร่

ประชุมคณะกรรมการก่อสร้างประติมากรรมรูปปั้นรูปเหมือนครึ่งตัว ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย ครั้งที่ 1/2563

วันพฤหัสบดีที่ 16 มกราคม 2563 กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดประชุมคณะกรรมการก่อสร้างประติมากรรมรูปปั้นรูปเหมือนครึ่งตัว ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย ครั้งที่ 1/2563 โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานที่ประชุม สำหรับวาระที่ประชุมได้รายงานการจัดงานระดมทุนจัดสร้างรูปปั้นเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562 รายงานการเงินบัญชีเฉพาะกิจ รายงานการดำเนินงานเสนอมหาวิทยาลัยแม่โจ้และมูลนิธิศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังชัย พิจารณามอบหมายผู้รับผิดชอบผู้ว่าจ้างงานปั้น พิจารณาคัดเลือกช่างปั้น จำนวน 3 ราย พิจารณามอบหมายแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง และพิจารณาแผนการดำเนินงานจัดทำรูปปั้น ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัด Road Show “สานฝัน เสริมสร้างอนาคต” ณ โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน

วันศุกร์ที่ 24 มกราคม 2563 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดโครงการ “แม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคต” ครั้งที่ 4 โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธีเปิด พร้อมทีมงานชุดใหญ่ จัด Road Show เปิดเวทีการแสดง แนะนำการศึกษา พร้อมตั้งโต๊ะรับสมัครถึงโรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ณ หอประชุมใหญ่ โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน โครงการแม่โจ้สานฝัน เสริมสร้างอนาคตเป็นความร่วมมือของ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กองพัฒนานักศึกษา และสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการสมัครเข้าศึกษาต่อให้กับน้อง ๆ นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ โดยการออกพื้นที่จัดกิจกรรมแนะนำการศึกษาต่อตามโรงเรียนต่าง ๆ สร้างการรับรู้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ให้นักศึกษารุ่นที่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนนั้น ๆ ไปร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตการเรียนในรั้วมหาวิทยาลัยให้กับน้อง ๆ สร้างความเชื่อมั่น สร้างแรงบันดาลใจ มีการแสดงศิลปวัฒนธรรม การแสดงดนตรี และนิทรรศการ โดยวงดนตรีแม่โจ้แบนด์สร้างสีสันความสนุกสนานให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

7 กุมภาพันธ์ 2563

คณะศิลปศาสตร์ร่วมกับกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการ MJU Spirit and GGM Grass Green Move

เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2563 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับ กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการ MJU Spirit and GGM Grass Green Move ณ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยโครงการนี้จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาการทำงานในอนาคต สำหรับการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือและกลวิธีเพื่อบูรณาการเชิงสังคม เชื่อมโยงทุกองค์ประกอบและทุกมิติที่สำคัญ ให้สามารถบูรณาการหลอมรวม เสริมความคิดและเสริมความหมายกันและกัน เชื่อมโยงรอบด้านทั้งพื้นที่และโลกกว้าง สะท้อนสู่ตัวแบบปฏิบัติ และการสร้างหน่วยดำเนินการบนรากฐานของสังคมไทย ณ เชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เสมือนเป็นสตูดิโอปฏิบัติเชิงวิจัย บูรณาการเชิงสังคม การสื่อสาร และสร้างพื้นฐานใหม่ ๆ ในเชิงทฤษฎีปฏิบัติของนิเทศศาสตร์บูรณาการ (Innovative Socio-Cultural Arts Studio for Integrated Communication Learning and Development) ประกอบกันเป็นชุดความหมายใหม่ จากหลายสิ่งที่มีอยู่ในตนเอง ผ่านการแลกเปลี่ยน สื่อสาร ตกแต่ง ศึกษาสถานการณ์รอบด้าน ทำงานร่วมกับนักวิชาการเพื่อวิเคราะห์ความหมายและออกแบบสร้างสรรค์ศิลปะสื่อ ให้ความเฉพาะ ครอบคลุม โดยในงานมีการแสดงผลงานภาพวาดของนักศึกษา การจำหน่ายสินค้า อาหารและเครื่องดื่มและการแสดงดนตรีจากกลุ่มศิลปินนักดนตรีแนว Bluegrass? ซึ่งมีผู้ชมจากชาวต่างชาติและผู้สนใจร่วมงานจำนวนมาก

13 กุมภาพันธ์ 2563

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมนำนักศึกษาเข้าร่วมประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน “รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม” ครั้งที่ 2 รอบภาคเหนือ

เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563 งานอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นำนักศึกษาเข้าร่วมการประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พุทธศักราช 2563 “รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม” เกิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพ 2 เมษายน 2563 ในฐานะที่ทรงเป็นพระวิศิษฏศิลปิน และเพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ดนตรีและการแสดงพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง จัดขึ้นโดยกรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การแข่งขันแบ่งออกเป็น 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ซึ่งรอบภาคเหนือจัดขึ้น ณ เซ็นทรัลพลาซา เชียงใหม่ แอร์พอร์ต มีทีมที่ผ่านการคัดเลือกจากการส่งคลิปการแสดงและมาแข่งขันทั้งหมด 10 ทีม โดยทีมลูกพระพิรุณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ผ่านเข้ารอบ 1 ใน 3 ทีมได้ไปแข่งขันในรอบระดับประเทศที่จะแข่งขันในวันที่ 2 เมษายน 2563 ณ โรงละครเคแบงก์สยามพิฆเนศ กรุงเทพมหานคร

อริการบตีมหาวักยาลัยแม่โจ้ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารมหาวักยาลัย เข้าสักการะสังคีตศีลธิประจํามหาวักยาลัย

วันจันทร์ที่ 9 มีนาคม 2563 รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อริการบตีมหาวักยาลัยแม่โจ้ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารมหาวักยาลัย เข้าสักการะสังคีตศีลธิประจํามหาวักยาลัย ได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปประจํามหาวักยาลัย ศาลเจ้าแม่โจ้ และศาลเจ้าพ่อโจ้ เพื่อความเป็นสิริมงคล และขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

10 มีนาคม 2563

ดร.องอาจ กิตติคุณชัย สนับสนุนข้าวโพดกระป๋องแก่ง้องๆ ครีวอ้อมอุ้น พี่เพื่อน้อง

วันที่ 10 มีนาคม 2563 ดร.องอาจ กิตติคุณชัย กรรมการบริษัท, ประธานกรรมการบริหาร, ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร, รองประธานเจ้าหน้าที่บริหารฝ่ายการตลาด บริษัท ชันสวัก จำกัด (มหาชน) ผู้ผลิตและส่งออกข้าวโพดกระป๋องพร้อมทาน อดีตประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวักยาลัยแม่โจ้ สนับสนุนข้าวโพดกระป๋องแก่ง้องๆ ชาวครีวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้อง จำนวน 10 กล่อง โดยมีนางกนกณิกา จามส์รักการการผู้อำนวยการกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นตัวแทนรับมอบ เพื่อใช้ในกิจกรรมของครีวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้อง ต่อไป

22-30 เมษายน 2563

ครีวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้จัดโครงการครีวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ ปีนน้ำใจสู้ภัยโควิด -19

วันที่ 22-30 เมษายน 2563 ครีวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ ร่วมกับมหาวักยาลัยแม่โจ้ สมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ และกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดโครงการครีวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ ปีนน้ำใจสู้ภัยโควิด-19 เพื่อแจกจ่ายอาหารและเครื่องดื่ม แก่ชาวเมืองแม่โจ้ ณ บริเวณประตูใหญ่ด้านหน้ามหาวักยาลัย ซึ่งทางมหาวักยาลัยจะแจกตั้งแต่วันที่ 22-30 เมษายน 2563 (เว้นวันเสาร์-อาทิตย์) ตั้งแต่เวลา 11.00 น. เป็นต้นไป โดยได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวักยาลัย ศิษย์เก่าแม่โจ้ บุคลากรในมหาวักยาลัย ห้างร้าน และผู้ใจบุญร่วมกันสนับสนุนวัตถุดิบอาหาร และเครื่องอุปโภคบริโภค และยังช่วยกันประกอบอาหารเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงมหาวักยาลัยแม่โจ้

พิธีเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ประจำปี 2563

วันอังคารที่ 2 มิถุนายน 2563 กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดพิธีเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ประจำปี 2563 โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา อธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นประธานในพิธี ได้นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และผู้นำนักศึกษา กล่าวถวายพระพรชัยมงคล และลงนามถวายพระพร ณ อาคารเฝ้านพิน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พิธีวันคล้ายวันสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ภาคเหนือ ประจำปี 2563

วันอาทิตย์ที่ 7 มิถุนายน 2563 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีวันคล้ายวันสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมภาคเหนือ ประจำปี 2563 โดยได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา อธิการบดี เป็นประธาน นำคณะผู้บริหาร บุคลากร พร้อมด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ไนรี นายกสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ในฐานะผู้แทนศิษย์เก่าทั่วประเทศและผู้แทนองค์กรนักศึกษา เข้าร่วมพิธีบวงสรวงพระพิรุณทรงนาค จากนั้นวางพวงมาลาคารวะอนุสาวรีย์คุณพระช่วงเกษตรศิลปการ ผู้บุกเบิกก่อตั้งแม่โจ้จนได้ชื่อว่าเป็น “บิดาเกษตรแม่โจ้” แล้วจึงเป็นพิธีทำบุญทางศาสนา ณ อาคารเฝ้านพิน สำหรับการจัดกิจกรรมในครั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 มหาวิทยาลัย จึงได้มีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมตามมาตรการทางสาธารณสุข เว้นระยะห่างทางกายภาพ และเน้นสุขอนามัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ

10 มิถุนายน 2563

ครัวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ร่วมแจกอาหารปันสุขในพิธีเผาศพไร้ญาติ

เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2563 ครัวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ นำข้าวห่อจำนวน 500 ห่อ และไข่ต้มจำนวน 1,000 ฟอง ร่วมแจกปันสุขในพิธีเผาศพไร้ญาติ ณ วัดลัญจิว (พระนอนขอนตาล) อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้รับเกียรติจากคุณบุษยา ยศราช ภริยาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมแจกอาหารให้แก่ประชาชนที่มาร่วมงาน นอกจากนั้นยังได้รับความเมตตาจากพระครูบัณฑิตธรรมการณ เจ้าอาวาสวัดลัญจิว (พระนอนขอนตาล) ได้มอบถุงปันสุขแก่ทีมงานครัวอ้อมอุ้นพี่เพื่อน้องแม่โจ้ที่มาแจกอาหารอีกด้วย

25 มิถุนายน 2563

พิธีหล่อเทียนพรรษาประจำปี 2563

วันพฤหัสบดีที่ 25 มิถุนายน 2563 รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธีหล่อเทียนพรรษา ประจำปี 2563 พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เข้าร่วมพิธี ณ อาคารแผ่พืชน์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้เป็นเจ้าภาพดำเนินการจัดขึ้น เพื่อให้บุคลากรร่วมทำนุบำรุงศาสนา สืบสานประเพณีสำคัญในช่วงเข้าพรรษา ซึ่งเทียนพรรษาที่ได้ทำพิธีหล่อในวันนี้จะเตรียมนำไปประกอบพิธีเวียนเทียนพรรษา ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ณ อาคารพุทธมิ่งมงคล มหาวิทยาลัยแม่โจ้ต่อไป

1 กรกฎาคม 2563

พิธีถวายเทียนพรรษา ประจำปี 2563

วันพุธที่ 1 กรกฎาคม 2563 รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นประธานในพิธีถวายเทียนพรรษา ประจำปี 2563 นำคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร เข้าร่วมพิธี เวียนเทียนพรรษา ถวายเทียนพรรษา ผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยธรรม โดยถวายให้แด่ วัดแม่โจ้ วัดวิเวก วนาราม วัดทุ่งป่าเกิด วัดทุ่งหมื่นน้อย และวัดห้วยเกียง เพื่อเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และสืบสานประเพณีเข้าพรรษาให้คงอยู่สืบไป ณ อาคารพุทธมิ่งมงคล มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดโดยกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

3 กรกฎาคม 2563

อธิการบดีชมการแสดงทูลลูกพระพิรุณการประกวด รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม

วันที่ 3 กรกฎาคม 2563 รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมด้วยผู้บริหาร เยี่ยมชมการแสดงทูลลูกพระพิรุณการประกวด รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม โดยจะไปแข่งขันรอบชิงชนะเลิศการแข่งขันประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน "รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม" รวมศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งจะเดินทางไปแข่งขันในวันที่ 5 กรกฎาคม 2563 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย

5 กรกฎาคม 2563

ทีมลูกพระพิรุณควำรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวด รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม

เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2563 ทีมลูกพระพิรุณจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้เข้าแข่งขันประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน "รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม" รอบชิงชนะเลิศ โดยทีมลูกพระพิรุณควำรางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ 2 ได้รับถ้วยรางวัลจาก นายทฤษฎีพงษ์ ศรี ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม พร้อมเงินรางวัล 60,000 บาท ในการแข่งขันประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน "รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม" รวมศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย จัดโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

8 กรกฎาคม 2563

ทีมลูกพระพิรุณมอบถ้วยรางวัลแด่อธิการบดี

เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 นางกนิษฐา จ้ำสี่ รักษาการแทนผู้อำนวยการกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยทีมนักแสดงลูกพระพิรุณจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มอบถ้วยรางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ 2 แด่อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ในการแข่งขันประกวดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน "รวมศิลป์ แผ่นดินสยาม" รวมศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2563 ที่ผ่านมา ในการนี้ อธิการบดีพร้อมด้วยผู้บริหารได้มอบเงินจำนวน 20,000 บาท ให้แก่ทีมนักแสดงเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้นักแสดงและทีมงานในการสร้างชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ฟายมีชีวิต แม่โจ้ร่วมใจ

Photo By Samart Pingkasan

Photo By Samart Pingkasan

Photo By Samart Pingkasan

Photo By Samart Pingkasan

Photo By Samart Pingkasan

DIVISION OF ART
AND CULTURE CONSERVATION
MAEJO UNIVERSITY

**พิพิธภัณฑ์
วัฒนธรรม
การเกษตรไทย**

**THAI AGRICULTURAL
CULTURE MUSEUM**

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เปิดให้เข้าชม

จันทร์-ศุกร์ เวลา 09.00-16.00 น.

Open Mon-Fri 08.00AM.-04.00P M.

โทรศัพท์ : 0-5387-3300 , 081-716-5070

www.artsandculturemju.com

Facebook : ภาพเก่าแม่โจ้ (Maejo Old Picture), พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

ต้องการเข้าชมวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ติดต่อล่วงหน้า
งานพิพิธภัณฑ์การเกษตรและวัฒนธรรมไทย กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

โทร. 0-5387-3300, 081-716-5070